

Hva forklarer partimedlemskap i Norge?

*En individnivåundersøkelse av utvalgte år i
perioden 1969 - 2009*

Oda Haugen

Masteroppgave i statsvitenskap
Institutt for statsvitenskap

UNIVERSITETET I OSLO

Oktober 2012

Hva forklarer partimedlemskap i Norge?

En individnivåundersøkelse av utvalgte år i perioden 1969-2009

© Oda Haugen

2012

Hva forklarer partimedlemskap i Norge?

<http://www.duo.uio.no/>

Trykk: Colormaster, Moss

Sammendrag

Man hører til stadighet om den synkende partideltakelsen, og hvordan de politiske partiene til stadighet får færre og færre medlemmer. Til tross for dette er det allikevel noen som tar kontakt med partiene og melder seg inn. Det er gjort undersøkelser som i stor grad fokuserer på den generelle nedgangen i partimedlemskap, men det er gjort betraktelig færre undersøkelser på hvorfor noen fortsatt melder seg inn i politiske partier, mens andre avstår. Det er dette jeg vil konsentrere meg om i denne masteroppgaven. Oppgaven har dermed som mål å finne ut av hva det er som gjør at enkelte personer er medlem av politiske partier, mens andre ikke er medlem.

Ved bruk av Valgundersøkelsene fra 1969, 1981, 2001 og 2009 vil jeg undersøke hvilke individnivå-variabler som påvirker til medlemskap i Norge, samt se på utviklingen over tid. Jeg har latt meg inspirere av en tidligere undersøkelse gjort i flere land av Paul F. Whiteley i 2004. Oppgaven vil ta for seg hans formuleringer av tre forskjellige modeller, frivillighetsmodellen, (civic voluntarism model), modellen for kognitivt engasjement (the cognitive engagement model) og sosial kapital-modellen (the social capital model), som er basert på flere forskjellige teorier. I tillegg til dette vil også oppgaven se på flere faktorer som kan påvirke partimedlemskap.

Studien viser at utdanning, arbeidsmengde, politisk interesse, tillit til partier og folkevalgte, sivilstatus og spesielt alder har en positiv påvirkning på om personer er medlem av et politisk parti eller ikke.

Forord

Når man begynner på Master i statsvitenskap får man stadig høre at man kommer til å spise, puste og leve denne oppgaven gjennom hele prosessen. Dette kan jeg skrive under på. Det har vært en periode med mange ukjente følelser, på godt og vondt, men som jeg absolutt ikke ville vært foruten. Når jeg nå leverer denne masteroppgaven i oktober 2012, er det flere som har hjulpet meg gjennom denne perioden.

Jeg vil gjerne få rette en stor takk til min veileder Elin Haugsgjerd Allern. Takk for gode faglige tilbakemeldinger, innspill og inspirasjon, din tid, tilgjengelighet og tålmodighet. Tusen takk for et godt samarbeid.

En takk er også på sin plass til Rune Karlsen, Atle Haugsgjerd og Institutt for samfunnsforskning, ved Bernt Aardal for deres tid.

Tilslutt vil jeg også takke familien min. Takk til mamma og pappa for gjentatte spark i baken, faglige innspill og uvurderlig hjelp og støtte gjennom denne masteroppgaven, og ikke minst gjennom hele min utdanning. Jørgen, takk for at du til en hver tid har vært der og dratt meg ut av alle mulige fortvilelsens platåer, takk for din tålmodighet og forståelse, takk for gode råd og konstruktive tilbakemeldinger. Takk til Trude for oppmuntrende og støttende ord.

Jeg hadde aldri klart dette uten dere!

Eventuelle feil og mangler i denne masteroppgaven er ene og alene mitt ansvar.

Oda Haugen

Oktober 2012

Antall ord: 34 584

"(En del av)de data som er benyttet i denne publikasjonen er hentet fra den norske valgundersøkelsen i 1969, 1981, 2001 og 2009. Data i anonymisert form er stilt til disposisjon gjennom Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS (NSD). Forskningsleder Bernt Aardal og prof. Henry Valen ved Institutt for samfunnsforskning (ISF) var ansvarlige ledere for undersøkelsen og Statistisk sentralbyrå (SSB) stod for innsamling av dataene. Verken ansvarlige ledere, ISF, SSB eller NSD er ansvarlig for analysen av dataene eller de tolkninger som er gjort her."

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	1
1.1	Introduksjon	1
1.2	Problemstilling	3
1.3	Valg av case	4
1.4	Studiets oppbygning	5
2	Teoretisk rammeverk	7
2.1	Innledning	7
2.2	Hva er partimedlemskap?	7
2.3	Motivasjon	10
2.4	Hva forklarer partimedlemskap vs. ikke-partimedlemskap?	12
2.4.1	Partimedlemskap og analysenivåer	12
2.4.2	Eksisterende forskning på partimedlemskap	14
2.5	Alternative forklaringer på partimedlemskap	18
2.5.1	Frivillighetsmodellen.....	19
2.5.2	Modellen for kognitivt engasjement	20
2.5.3	Sosial kapital-modellen	21
2.6	Whiteleys empiriske funn	23
2.6.1	Alternative forventninger.....	24
2.6.2	Spørsmål om endringer over tid	26
2.7	Oppsummering	27
3	Metode	29
3.1	Innledning	29
3.2	Datagrunnlaget	29
3.2.1	Valg av datamaterialet og tidsperspektiv.....	31
3.3	Operasjonaliseringer ved bruk av Valgundersøkelsene.....	32
3.4	Avhengig variabel	33
3.5	Uavhengige variabler.....	34
3.5.1	Oversiktstabell over uavhengige variabler	42
3.6	Valg av metode	43
3.6.1	Bivariat analyse.....	43
3.6.2	Multivariat logistisk regresjon	45

3.7	Oppsummering	48
4	Bivariat analyse	49
4.1	Innledning	49
4.2	Analyser	49
4.3	Oppsummering	60
5	Multivariat analyse	63
5.1	Innledning	63
5.2	Logistisk regresjonsanalyse	65
5.2.1	Statistisk forklart varians - R^2	74
5.2.2	Utvikling over tid	75
5.3	Oppsummering av funnene	77
5.3.1	Oppsummering av analysene for 1969, 1981 og 2001	82
6	Avsluttende diskusjon og konklusjon	85
6.1	Innledning	85
6.2	Forklaringsmodellene	85
6.3	Funn i lys av frivillighetsmodellen.....	87
6.4	Funn i lys av modellen for kognitivt engasjement	88
6.5	Funn i lys av sosial kapital-modellen	88
6.6	Funn fra de alternative faktorene	89
6.7	Samlet vurdering	89
6.8	Konkluderende bemerkninger.....	90
6.8.1	Veien videre	91
	Litteraturliste	92
	Appendiks	98
	.....	3
	Figur 1.1 Andel partimedlemmer fra 1964 til 2009. Kilde: Valgundersøkelsene fra 1964 til 2009. Prosentandel av respondenter.	3
	Figur 2.1 Det analytiske rammeverket: analysenivåene	13
	Tabell 3.1 Utvalgsstørrelsen og svarprosent for 1969, 1981, 2001 og 2009. Nettutvalg	30
	Tabell 3.2 Operasjonalisering av variablene. Gjennomsnitt og standardavvik for 1969, 1981, 2001 og 2009.....	42
	Tabell 4.1 Partimedlemskap etter utdanningsnivå i 1969, 1981, 2001 og 2009. Prosentandel	49
	Tabell 4.2 Partimedlemskap etter sosial klasse 1969, 1981 og 2001. Prosentandel	50

Tabell 4.3 Partimedlemskap etter arbeidsmengde i 1981, 2001 og 2009. Pearson r.....	51
Tabell 4.4 Partimedlemskap etter egenvurdert politisk kompetanse i 1969, 1981, 2001 og 2009. Pearson r.....	52
Tabell 4.5 Partimedlemskap etter religiøs aktivitet i 1969, 1981, 2001 og 2009. Pearson r. ..	52
Tabell 4.6 Partimedlemskap etter interesse for politikk i 1969, 1981, 2001 og 2009. Prosentandel.	53
Tabell 4.7 Partimedlemskap etter diskutere politikk i 1969, 1981, 2001 og 2009. Prosentandel.	54
Tabell 4.8 Partimedlemskap etter tillit til partier og folkevalgte i 1969, 2001 og 2009. Prosentandel.	55
Tabell 4.9 Partimedlemskap etter bosted i 1969, 1981, 2001 og 2009. Prosentandel.....	56
Tabell 4.10 Partimedlemskap etter sivilstatus i 1969, 1981, 2001 og 2009. Prosentandel.	56
Tabell 4.12 Partimedlemskap etter kjønn i 1969, 1981, 2001 og 2009. Prosentandel.	57
Tabell 4.11 Krysstabell over sammenhengen mellom partimedlemskap og alder i 1969, 1981, 2001 og 2009. Prosentandel.	58
Tabell 4.13 Partimedlemskap etter yrke i 1969, 1981, 2001 og 2009. Prosentandel.....	59
Tabell 4.14 Partimedlemskap etter sektor 1969, 1981, 2001 og 2009. Prosentandel	60
Tabell 5.1 Hva forklarer partimedlemskap i 1969. Logistisk regresjon. Log odds (B) og oddsratio (N=1036)	65
Tabell 5.2 Hva forklarer partimedlemskap i 1981. Logistisk regresjon. Log odds (B) og oddsratio (N=864)	67
Tabell 5.3 Hva forklarer partimedlemskap i 2001. Logistisk regresjon. Log odds (B) og oddsratio (N=945)	69
Tabell 5.4 Hva forklarer partimedlemskap i 2009. Logistisk regresjon. Log odds (B) og oddsratio (N=1010)	71
Tabell 5.5 Total Pseudo R ² . Nagelkerke trinnvis for 1969, 1981, 2001 og 2009.	74
Tabell 5.6 Hosmer-Lemeshow-test for hele modellen. 1969, 1981, 2001 og 2009.....	74
Tabell 5.7 Oppsummering av variabler i 1969, 1981, 2001 og 2009. Signifikans på 10 prosent og bedre er markert med ✓	78
Tabell 6.1 Oppsummering av signifikante effekter i 2009, etter forklaringsmodellene. Signifikans på 10 prosent eller bedre er markert med ✓	86
Tabell A .1 Antall medlemmer pr. kategori for utdanning 1969, 1981, 2001 og 2009.....	98
Tabell A .2 Antall medlemmer pr. kategori for sosial klasse 1969, 1981 og 2001.....	98
Tabell A .3 Antall medlemmer pr. kategori for interesse for politikk i 1969, 1981, 2001 og 2009.	98
Tabell A.4 Antall medlemmer pr. kategori for diskutere politikk i 1969, 1981, 2001 og 2009.	98
Tabell A.5 Antall medlemmer pr. kategori for bosted i 1969, 1981, 2001 og 2009.	98
Tabell A .6 Antall medlemmer pr. kategori for sivilstatus i 1969, 1981, 2001 og 2009.	99
Tabell A.7 Antall medlemmer pr. kategori for kjønn i 1969, 1981, 2001 og 2009.	99
Tabell A.8 Antall medlemmer pr. kategori for alder i 1969, 1981, 2001 og 2009.	99
Tabell A.9 Antall medlemmer pr. kategori for yrke i 1969, 1981, 2001 og 2009.	99
Tabell A.10 Antall medlemmer pr. kategori for sektor 1969, 1981, 2001 og 2009.	100

Tabell A.11 Antall medlemmer utdanning og per aldersgruppe	100
--	-----

1 Innledning

1.1 Introduksjon

Hovedmålet med denne masteroppgaven er å prøve å forklare hvorfor enkelte personer melder seg inn i et politisk parti, mens andre lar være. Videre vil jeg undersøke om forklaringene på partimedlemskap kan ha endret seg over tid. For å gjøre dette trenger jeg å utvikle et egnet analytisk rammeverk i form av begrepsavklaringer og hypoteser. Jeg avgrensner undersøkelsen empirisk, til kun å gjelde Norge. Begrunnelsen for dette valget kommer senere i kapittelet.

Den offentlige debatten og undersøkelsene om partipolitisk deltakelse har primært fokusert på den generelle nedgangen i partimedlemskap, og ikke på hva som gjør at enkelte personer (fortsatt) melder seg inn i politiske partier, mens andre avstår, (se for eksempel undersøkelser av Marien og Quintelier (2011), van Biezen, Mair og Poguntke (2011), Scarrow (2005) og Gezgor, Morales og Whiteley (2010)). Laura Morales flernivåanalyse av politisk deltakelse i mer enn 18 land representerer en milepæl med hensyn til studiet av deltakelse i politiske organisasjoner i sin alminnelighet. Paul F. Whiteleys bidrag er svært sentralt fordi hans analyse diskuterer hvorfor noen blir medlem, hvorfor noen blir aktive og hvorfor noen melder seg ut av politiske partier. Whiteley har, ved å se på borgerundersøkelser fra 2004 i 35 forskjellige land, studert temaet på individnivå på tvers av land. Det er i lys av hans oppsummering av teorier og empiriske funn jeg vil se på Norge som case. Ved å benytte de norske Valgundersøkelsene åpnes det dessuten for muligheten til å se på utvikling av og forklaringer på partimedlemskap over tid etter andre verdenskrig. Slik tenkes denne oppgaven å supplere den komparative tverrnasjonale litteraturen.

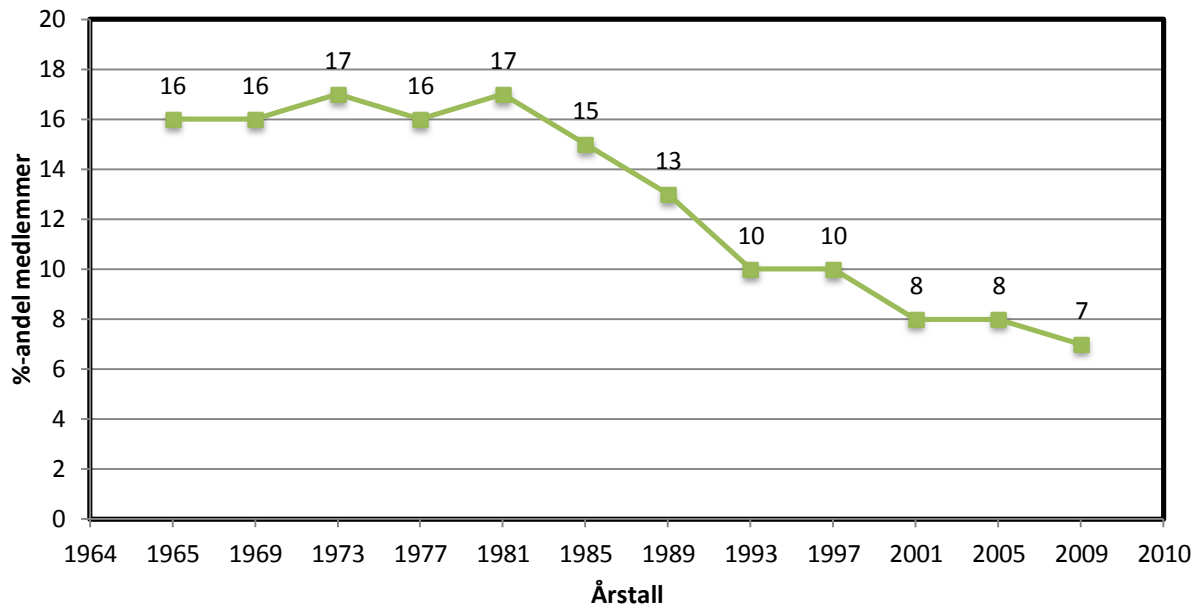
Normativt sett er partimedlemskap og internt demokrati omstridt, men politisk deltakelse i og utenfor partiene sees ofte som en forutsetning for å opprettholde et velfungerende demokrati. Heidar (2006: 312) hevder at for å få et fritt og rettferdig valg i politiske systemer med alminnelig stemmerett, vil det ikke være nødvendig at konkurrerende partier har partimedlemmer, men at kvaliteten på den demokratiske prosessen derimot kan bli forbedret gjennom partimedlemmer. For medlemmene kan det være viktig med partimedlemskap fordi dette blant annet kan bidra til sterkere fellesskapsbånd, økt sosial tillit, økt samarbeidsvilje, økt kunnskap og en følelse av nytte og evne til å påvirke (Schlozman 2002: 436-438). Det kan

også være viktig for partiene med medlemskap da medlemmene sannsynligvis vil stemme på partiet ved valg. Partiene er også avhengig av medlemmer for å besette politiske- og organisasjonsmessige verv, bidra i valgkampen, spre partiets politikk på de arenaene hvor de er deltakere og å sørge for inntekter. I tillegg gir grasrotdeltakelse i partiene de politiske elitene legitimitet (Scarrow 2005: 13).

Norge er et av de best utviklede demokratier i verden, og sammen med de andre skandinaviske landene, blir det hevdet at det er en egen skandinavisk demokratimodell. Denne modellen bygger på frivillig organisering og sivilt engasjement. Den politiske deltakelsen har historisk sett alltid vært høy, og som har inkludert alle grupper av befolkningen. I følge Strømsnes (2003: 20) har borgere med lav sosial klasse ofte vært medlemmer av grupper og organisasjoner som hadde nære koblinger til de politiske partiene, og dette var noe som mobiliserte til deltakelse.

Undersøkelser viser imidlertid en stadig synkende politisk deltakelse og en nedgang i partienes medlemstall i vestlige land. I følge Berglund og Aardal (2007: 306) blir den synkende deltakelsen ofte brukt som en målestokk på demokratiets helsetilstand. En høy deltakelse vil bli tolket som et sunnhetstegn for det politiske systemet, og motsatt, vil en lav og synkende deltakelse bli tolket som et tegn på at noe er galt. Medlemstallene i de politiske partiene har også endret seg i Norge de siste 40 årene. Etter en knapp oppgang på 70-tallet, har det siden 1980-tallet vært en jevn nedgang i partimedlemskap i Norge. Van Biezen, Mair og Poguntke viser i sin artikkel; «Going, going...gone? The decline of party membership in contemporary Europe» (2011: 23), at det i 1980 var 460 913 partimedlemmer i Norge, mens det i 2008 var kun 172 359 medlemmer. Dette tilsvarer en nedgang på ca. 63 prosent. I 1980 var 15.4 prosent av velgermassen medlem av et politisk parti, og i 2008 var dette sunket til 5 prosent. Om denne nedgangen fortsetter kan dette ha negative konsekvenser for demokratiet. Det er dette som gjør min problemstilling sentral og aktuell også i et bredere perspektiv.

Tallene som van Biezen, Mair og Poguntke bruker, og som jeg viser til ovenfor, er partiregistrerte tall. Figuren nedenfor viser derimot prosentandelen av egenrapporterte partimedlemmer fra 1965 til 2009 og det avviker noe fra det van Biezen m.fl. viser til. Kurven viser at i perioden 1965 til 1981 har medlemstallene holdt seg relativt konstant, men fra 1981 til 2009 har nedgangen vært betydelig. Basert på Valgundersøkelsene for 1981 og 2009 får man en nedgang på ca. 59 prosent, noe som er litt lavere enn de partiregistrerte tallene.

Figur 1.1 Andel partimedlemmer fra 1964 til 2009. Kilde: Valgundersøkelsene fra 1964 til 2009. Prosentandel av respondenter.

1.2 Problemstilling

I denne oppgaven vil jeg nærmere bestemt undersøke hva som forklarer partimedlemskap i Norge siden 1960-tallet. For å se på endringer over tid, vil jeg i analysen benytte tallmateriale fra Valgundersøkelsen fra fire forskjellige år. Med andre ord skal jeg belyse følgende problemstilling:

Hva forklarer partimedlemskap på individnivå i Norge, og har de ulike faktorenes forklaringskraft endret seg over tid?

Ved å bruke Valgundersøkelsene får jeg en mulighet til å se på utvikling over tid, gjennom siste halvdel av det 20. århundre fram til i dag. Det er ikke gitt at årsakene til partimedlemskap er de samme i ulike perioder eller hvert år. Men hva er det som i så fall har endret seg, og hvordan kan dette tolkes? Hvem er det som likevel fortsatt vil være medlem i partiene, sammenlignet med de som ikke vil? Reflekteres sosiale utviklingstrekk som økt likestilling også i forklaringsfaktorenes relative betydning? Jeg vil kort forklare og diskutere de eventuelle endringene mot slutten av oppgaven, men jeg vil ikke formulere og teste spesifikke hypoteser om endring isolert sett.

På samme måte som det er vanskelig å definere et politisk parti, finnes det mange måter å definere et partimedlem på. I følge Knut Heidar (2006:303) er det vanskelig å gi et eksakt tall på antall partimedlemmer fordi partimedlemskapets karakter kan variere over tid og sted.

Videre nevner han at det i utgangspunktet er to måter å måle partimedlemskap på, subjektive og det objektive mål (van Haute 2011: 11). Den objektive er å sondere partiregistrene (som Van Biezen m.fl) og den subjektive er å undersøke partimedlemskapspåstander i surveyer (som figur 1.1). Det er det siste alternativet jeg bruker i denne undersøkelsen. Jeg definerer med andre ord partimedlemskap som *betalende medlem av politisk parti* i denne oppgaven. Fokuset ligger på de som har svart ja på at de for tiden er betalende medlem av et politisk parti versus de som har svart nei. Man må derimot ta forbehold når man velger denne metoden, fordi noen personer kan ha glemt at de er medlem, eller så kan man «skryte på seg» et partimedlemskap fordi noen kan ville unngå inntrykket av at de ikke er medlem av et politisk parti. Dette spørsmålet vil jeg komme tilbake til i oppgavens teori- og metodekapittel.

Problemstillingen vil prøves besvart ved hjelp av kvantitativ bivariat analyse med krysstabeller og korrelasjonsanalyse, og multivariat analyse i form av en binomisk logistisk regresjonsanalyse. Som jeg skal komme tilbake til, er utvalget basert på de norske Valgundersøkelsene for 1969, 1981, 2001 og 2009.

1.3 Valg av case

Det er først og fremst spørsmålene rundt hvorfor noe melder seg inn i et politisk parti jeg skal ta for meg i denne studien, og siden det er Norge spesielt jeg er interessert i, vil analysen rette fokus mot partimedlemskap i Norge.

«Så lenge Norge har vært et demokrati med allmenn stemmerett har det også vært et partidemokrati» (Heidar og Saglie 2002: 16). De politiske partiene har fortsatt en sentral rolle i folkestyret da de er medlemsbaserte med trekk fra massepartier. Partiene var ment til å skape interesse for politikk og inspirerer til politisk aktivitet. Norge har dessuten alltid vært et høytillitsland med en høy grad av politisk deltakelse, samtidig er Norge et av de landene i Europa som har mistet flest partimedlemmer siden 1980-tallet (van Biezen, Mair og Poguntke 2011: 22). De sosiale folkebevegelsene har stått sentralt, og man har hatt tradisjon for å kjempe for felles goder. Norge har gjennomgått store sosiale endringer, blant annet ved at utdanningsnivået har blitt høyere, likestillingen har økt og vi har fått flere velferdsgoder. Nå ser dette derimot ut til å endre seg, og den historiske forankringen og graden av engasjement synker stadig. Det er dette som gjør det interessant å studere Norge spesielt. I tillegg gir dette

meg en unik mulighet til å se på mulige endringer i forklaringsfaktorer over tid, ettersom det har blitt gjennomført valgundersøkelser konsekvent etter hvert Stortingsvalg siden 1954, noe som er spesielt for Norge.

Whiteley (2010) har som tidligere nevnt gjennomført en stor studie av hvorfor noen melder seg inn i politiske partier, hva som gjør at de blir aktive og hva som gjør at personer melder seg ut av politiske partier i ca. 35 land. Han har i den forbindelse formulert tre modeller, frivillighetsmodellen (civic voluntarism model), modellen for kognitivt engasjement (the cognitive engagement model) og sosial kapital-modellen (the social capital model), basert på flere teorier som skal prøve å forklare hvorfor noen melder seg inn i politiske partier, hvem som er medlemmer og hvem som melder seg ut av partiene. Jeg tror det er flere faktorer som kan påvirke partimedlemskap, men vil allikevel utforske Whiteleys alternative forklaringer så langt det lar seg gjøre med Valgundersøkelsene, og formulere enkelthypoteser på bakgrunn av modellene. I tillegg kommer noen få andre mulige forklaringsfaktorer som jeg ser på som relevante å undersøke eller kontrollere for. Det er de norske oversettelsene på modellene jeg vil forholde meg til heretter.

1.4 Studiets oppbygning

I kapittel 2 vil jeg utvikle studiens teoretiske rammeverk, etter å ha definert og utdypet begrepet partimedlemskap. Det finnes mange definisjoner på akkurat dette, og i kapitlet vil jeg beskrive bakgrunnen for valg av definisjon. Jeg vil også se på hva som kan være motivasjon for medlemskap, før jeg vil redegjøre for de forskjellige forklaringsmodellene som skal brukes i analysen. I kapitlet vil jeg gå gjennom tidligere relevant europeisk forskning, samt utlede oppgavens hypoteser og diskutere spørsmålet om endringer over tid. Kapittel 3 er metodekapitlet hvor jeg aller først vil gi en innføring og begrunnelse av oppgavens datagrunnlag som er de norske valgundersøkelsene. I dette kapitlet vil jeg også presentere analysens operasjonaliseringer av den valgte avhengige variabelen og de uavhengige variablene, ta for meg analysens utfordringer, og til slutt redegjøre for den valgte statistiske bivariate analysen med krysstabeller og korrelasjonsanalyse og multivariate analysemetoden i form av en binomisk logistisk regresjonsanalyse. Videre vil kapittel 4 bestå av oppgavens bivariate analyse hvor jeg ser på sammenhengen mellom partimedlemskap og hver enkelt uavhengig variabel. Ved å presentere dette i et eget kapittel vil dette gi en tydelig oversikt over effekten av hver enkelt mulig forklaringsfaktor, og gi oss mulighet til å bli godt kjent

med materialet før den mer komplekse multivariate analysen. Kapittel 5 vil bestå av den multivariate analysen. Først vil jeg presentere analysen og analysens resultater over de fire valgte årene, før jeg vil se på utviklingen over tid. Til slutt vil jeg oppsummere funnene i forhold til oppgavens hypoteser. I det siste kapittel 6 vil jeg presentere en avsluttende diskusjon og konklusjon, der jeg oppsummerer funnene, svarer på oppgavens hovedproblemstilling og identifiserer mulige utfordringer og spørsmål for videre forskning.

2 Teoretisk rammeverk

2.1 Innledning

I dette kapitlet vil jeg først klargjøre hva som ligger i begrepet «partimedlemskap». Partimedlemskap kan både defineres og måles på flere forskjellige måter. Deretter vil jeg legge fram og begrunne denne oppgavens operasjonaliserte definisjon på partimedlemskap. Jeg vil så kort redegjøre for de alternative motivasjonene som kan tenkes å ligge til grunn for å melde seg inn i et politisk parti. Deretter følger kapitlets hoveddel, hvor jeg diskuterer ulike faktorer som kan bidra til å forklare hvorfor noen velger å melde seg inn i et politisk parti, mens andre lar være, samt oppsummering av tidligere empiriske funn. I all hovedsak vil jeg bruke Whiteleys oppsummering av ulike teoretiske perspektiver som utgangspunkt for utvikling av alternative forklaringsmodeller og hypoteser. Jeg vil også diskutere enkeltfaktorer som kan påvirke partimedlemskap og som Whiteley ikke har inkludert i sin analyse, før jeg til slutt vil se på hvilke effekter som kan tenkes ha endret seg over tid. Jeg vil behandle Whiteleys bidrag og funn separat fra de andre bidragene.

2.2 Hva er partimedlemskap?

Det finnes mange forskjellige definisjoner på partimedlemskap i faglitteraturen. Disse er gjerne mer kulturelt betinget enn definisjonene av for eksempel «en borger» eller «en som avgir stemme», fordi de sistnevnte begrepene er definert av det offentlige lovverket og valgattferd (Heidar 2006: 301). Selv om det også er fullt mulig å være et passivt medlem, kreves det mer av et partimedlem enn av en person som kun bruker stemmeretten. Det finnes også ulike tilnærminger til partimedlemskap. Dette er avhengig av hvilke aspekter ved medlemskap man fokuserer på. På den ene siden har man den atferdsmessige tilnærmingen, mens på den andre siden har man de formelle organisatoriske formene.

La oss starte med førstnevnte tilnærming. Duverger (1964: 61) viser til en serie av konsentriske sirkler som viser til graden av deltakelse i, eller nærhet til partiene atferdsmessig. I den ytterste ringen finner man velgerne som kun stemmer på partiene ved valg. I denne sirkelen hører også partienes tilhengere til. Det er de som støtter partiet i diskusjoner og hjelper til økonomisk fra tid til annen. Mens i den innerste sirkelen har han

plassert de militante og propagandistene (Heidar 1994: 156). Sirklene utgjør ulike kriterier på partitilhørighet. De er definert atferdsmessig, og er i følge Duverger, nærmere deltakelsens karakter enn formelt medlemskap. Panebianco på sin side, skiller på lignende måte mellom velgere, partimedlemmer, partiaktivister (“troende” eller “karrierister”) og partiledere. Med andre ord fire typer partimedlemmer ut fra deres grad av integrasjon og art av motivasjon (Panebianco 1988: 25-27).

Man kan imidlertid også, som antydnet, beskrive partimedlemskap organisatorisk i formell forstand, ved å se på de forpliktelsene og privilegiene som er gitt til medlemmene (Scarrow 1996: 16-18). Ved å være medlem av et politisk parti er man pliktig til å betale medlemskontingent, samtidig som man forplikter seg til ikke å være medlem av et annet politisk parti. Det kan derimot være forskjellige minimumskrav til medlemskap i ulike partier. Eksempler på dette er at sosialistpartiene kan kreve at man også er medlem av en fagforening, mens de kristelige partiene kan forvente at man praktiserer kristendommen (Heidar 2006:301). Når man blir medlem er det forventet at man er enige i partiens ideologiske mål, samtidig som man må være over en viss alder. Det er også vanlig at partiene krever statsborgerskap (Heidar 2006:302). For å få flere partimedlemmer er det blitt vanligere å senke terskelen på kravene for å bli medlem, men samtidig har partiene igjen blitt strengere når det gjelder betaling av medlemskontingent. Fra 2008-2010 startet partiene i Norge med en sentral kontingentinnkreving, noe som har påvirket det totale partimedlemskapstallet negativt.

Ved å være medlem av et politisk parti, har man også visse privilegier. Man får blant annet være med på valg av partiledere og man er med på nominasjonsprosessene til valg av kandidater for offentlige verv. Dessuten kan man være deltaker på arenaer hvor man debatterer og diskuterer de forskjellige sakene som ligger til behandling, og man kan delta i beslutningsprosessene og ved sosiale arrangementer.

Heidar legger vekt på tre typer partimedlemskap; individuelt, i sideorganisasjoner og kollektivt. Det individuelle medlemskapet blir etablert i det et individ melder seg inn i et parti. Dette skjer som oftest gjennom oppsøking på grunnivå. Den teknologiske utvikling har imidlertid ført til at flere og flere melder seg inn i et parti ved hjelp av e-post eller via internett på det sentrale nivå (2006: 302).

De fleste partiene har sideorganisasjoner for ungdom, kvinner og eldre. Disse organisasjonene er en slags undergruppe av partiene. Ungdomsorganisasjonene har som regel en nedre og øvre aldersgrense, men man må ikke nødvendigvis være innenfor den stemmeberettigete aldersgruppen. Dobbelts partimedlemskap innenfor både partidelen og ungdoms- og kvinneorganisasjonene er som oftest mulig, noe som kan gjøre det vanskelig å få et nøyaktig tall på partimedlemmer fra partienes registre.

Til slutt har man det kollektive eller "korporative" medlemskapet. Denne formen for medlemskap finner man når en organisasjon som formelt ikke er en del av partiet verver alle eller noen av deres medlemmer til partiet. Disse organisasjonene, som for eksempel fagforeninger og bondeorganisasjoner, har vært nært knyttet til partiene. For de sosialistiske partiene har det, og er det fortsatt til en viss grad, korporative medlemskapet vært vesentlig. Det var riktignok ikke nødvendigvis slik at den individuelle fagforeningsmannen var klar over at han var medlem av et politisk parti samtidig med medlemskapet i fagforeningen. Slike korporative avtaler gjør det også vanskelig å definere medlemskap som en individuell handling, på tross av at transaksjonen er registret som medlemskap i partistatistikken. Denne formen for medlemskap er noen ganger merket som assosierte medlemskap i litteraturen (Katz and Mair 1992). Utviklingen og avviklingen av det korporative medlemskapet har vært forskjellig i forskjellige land. I Norge kan man se en klar nedgang på 1990-tallet etter hvert som fagforeningsmedlemskapet i Arbeiderpartiet ble avvirket. I denne oppgaven vil jeg konsentrere meg om det individuelle medlemskapet.

Fordi definisjonene og kravene som individene må oppfylle for å kunne bli sett på som et medlem varierer fra organisasjon til organisasjon, er det vanskelig å gi en enkel operasjonalisert definisjon av politisk medlemskap. Dette gjør det igjen vanskelig å måle graden av medlemskap, særlig på tvers av land, fordi man stadig vil møte på forskjellige kriterier for medlemskap (Morales 2009: 29). Som tidligere nevnt skiller man mellom den formelle forståelsen og den atferdsorienterte forståelsen, og i denne analysen vil jeg for enkelthets skyld se på partimedlemskap formelt sett. Av den grunn vil Heidars (2006:301) definisjon på partimedlemskap ligge til grunn for analysen; *an organizational affiliation by an individual to a political party, assigning obligations and privileges to that individual*. Med andre ord: et partimedlem er en person som er registrert formelt som medlem av et parti. Med tanke på at man i flere år kunne stå på partilister uten at man faktisk var medlem, både fordi partiene var dårlige på å oppdatere partilistene sine, fordi man kunne være meldt inn av en

tredjeperson eller fordi det var gått mange år siden innmeldingen slik at medlemmet ikke lenger så på seg selv som et medlem, eller kunne ha glemt alt om medlemskapet, vil denne analysen ta utgangspunkt i betalende medlemmer. Den avhengige variabelen vil være 'betalende medlem av et politisk parti', slik at jeg kun kan konsentrere meg om de «bevisste» partimedlemmene.

2.3 Motivasjon

Som grunnlag for diskusjonen om hva som forklarer hvorfor noen melder seg inn i et politisk parti og hvorfor andre ikke velger å melde seg inn, vil jeg se på hva som motiverer de som faktisk er medlem, samtidig som jeg vil se på hva man kan få ut av et partimedlemskap. For å melde seg inn i et parti må man trolig ha en form for motivasjon for partimedlemskap, enten ytre eller indre motivasjon. Med ytre motivasjon menes fordeler man kan oppnå, med indre motivasjon menes engasjementet man har for politikk og ønsket om å bidra og være deltakende i et demokratisk samfunn. Motivasjon kan sies å være grunnleggende for deltakelse. Er man ikke motivert til å delta, vil man mest sannsynlig la være. I et demokratisk samfunn vil svært få eller ingen delta politisk hvis de ikke har interesse og engasjement for det.

Max Weber på sin side oppga at det kun er to hovedmotiver til å delta og være aktiv i et politisk parti; ideologiske og/eller materielle fordeler. Han hevder at den mest åpenlyse grunnen til å bli medlem av et politisk parti er et ønske om å delta og jobbe sammen i en gruppe mot felles mål, mens andre vil bli medlem for å oppnå goder gitt mottakere av politisk skjønsmessige offentlige eller sub-statlige avtaler.

James Q. Wilson deler menneskers motivasjon for deltakelse inn i fire kategorier. Han understreker selv at hver kategori enten kan være for generell eller for spesifikk. Den første kategorien handler om *materielle insentiver*; håndfaste goder som man kan få belønning for. Dette gjelder goder som for eksempel ny jobb, gaver som man ellers måtte ha betalt for eller lavere skatt. Belønningene kan være penger, ting eller tjenester, det vil si, håndgripelige tjenester. Det vil med andre ord kunne ligge en økonomisk motivasjon bak partimedlemskapet. Som medlem kan man stille til valg og/eller få politiske verv, noe som igjen kan føre til diverse økonomiske fordeler. Den økonomiske fordelene må nødvendigvis ikke være stor, forskjellen ligger i at man må være medlem for å motta dem (Scarrow 2005).

De politiske og sosiale motivene for å bli medlem kan dermed erstattes av ambisjoner og ønsker om en karriere (Heidar og Saglie 2002: 157). Den andre kategorien er *spesifikke solidariske insentiver*; som er det motsatte av materielle insentiver. Dette er abstrakte belønninger som må deles med andre. Det kan være snakk om invitasjoner til viktige møter eller sammenkomster, nominasjon eller tildeling av betydningsfulle verv, osv. Det er ikke gitt at alle får disse godene. Den tredje kategorien er *kollektive solidariske insentiver*; i motsetning til de spesifikt solidariske insentivene er det ingen som kan utestenges fra disse godene. Dette er immaterielle goder som for eksempel følelse av tilhørighet, gruppeidentitet og gleden av å jobbe for en spesifikk sak (Heidar 1994: 161). Et medlemskap i et politisk parti vil derfor kunne gi sosiale fordeler. Man får mulighet til å sosialisere seg med likesinnede ved for eksempel å delta på møter og i kampanjer. Den fjerde og siste kategorien er *målorienterte insentiver*; en abstrakt belønning som handler om følelsen av å nå oppsatte mål eller hjelp til å skape endring. Richard S. Katz (1990) viser også til noe lignende i sine fem punkter som motivasjon for deltakelse som bygger på et kostnad- og nytteperspektiv, hvor medlemmene er de som sitter med fordelene. Disse fordelene hevder han er politisk påvirkning, politisk informasjon, sosiale fordeler, psykologiske fordeler og materielle fordeler.

Knut Heidar og Jo Saglies (2004: 159) undersøkelse i den siste norske Makt- og demokratiutredningen viser at det fra 1991 til 2000 er politiske motiver som er den dominerende årsaken til partimedlemskap. Deretter er det behovet for å melde seg inn i partier for å gi støtte til et parti, dvs. den passive støtten er jevnt over viktig, hvorpå det sosiale miljøet og det politiske miljøet er litt mindre viktig. De understreker derimot at egeninteresse gjerne blir nedtonet i svar på spørreundersøkelser, slik at den enkeltes ambisjoner ikke kommer tydelig frem (Heidar og Saglie 2004: 156).

Å melde seg inn i en politisk organisasjon krever et minimum av motivasjon i form av interesse, informasjon, følelse av effektivitet eller verdipreferanser. Hvis de som ikke deltar lar være på grunn av deres uvillighet eller mangel på motivasjon til å delta i politikken, må alle forsøk på å øke deltakelsen ta sikte på å endre de individuelle holdningene og preferansene (Morales 2009: 15). Man må regne med at i virkelighetens verden vil det normale, både for partier og for individene, være at materielle, solidariske og ideologiske motiver opptrer i ulike blandingsforhold.

Som en konsekvens av den økonomiske utviklingen og økningen i omfanget av velferdsgoder, er det trolig at potensielle medlemmer er blitt mindre opptatt av de materielle insentivene over tid. Vi har lenge vært i en tid hvor post-materialismen har stått sterkt, noe som har endret borgernes holdninger og verdier. Dette fører til at politiske motiver blir viktigere. Samtidig har innbyggerne aldri hatt bedre økonomi enn det de har i dag, slik at mulighetene til å selv kjøpe seg de «gavene» man tidligere fikk fra partiene, er blitt større.

I denne oppgaven skal jeg ikke studere motivasjon i seg selv, men jeg vil dra nytte av det generelle tankegodset i den spesifikke diskusjon av de ulike typer sosiostrukturelle eller atferdsorienterte forklaringsfaktorer i de påfølgende avsnittene.

2.4 Hva forklarer partimedlemskap vs. ikke-partimedlemskap?

Et politisk fellesskap, demokrati, består av ulike nivåer. Disse nivåene vil bli presentert i det følgende som grunnlag for avgrensningen til denne analysens fokus på individet.

2.4.1 Partimedlemskap og analysenivåer

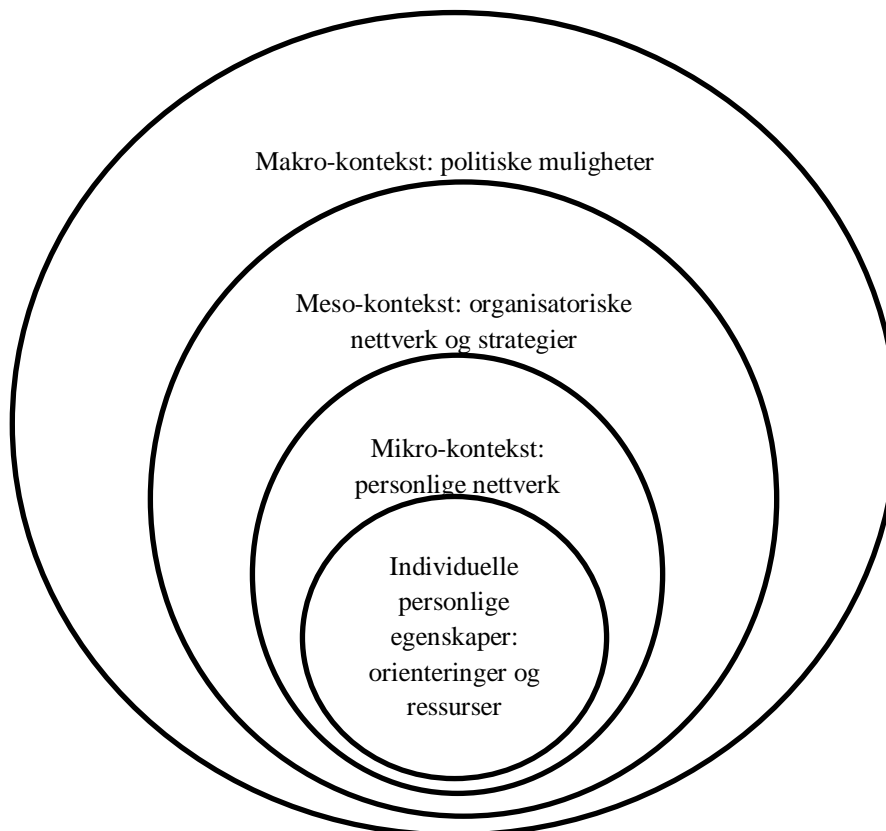
Laura Morales (2009) har utviklet et rammeverk med ulike analytiske nivåer, utover individet selv, som skal gjenspeile de forskjellige plattformene som individene har mulighet til å delta på (se figur 2.1). Først er individene i et slags nettverk av sosiale forhold med andre personer som de møter og snakker med i forskjellige miljøer. Dette er familie, venner, naboer, arbeidskolleger, skole, osv. Disse nettverkene tilhører/utgjør mikro-konteksten hvor borgerne mottar eller mislykkes i å motta informasjon om det offentlige samfunnet. Enkelte ganger blir man invitert til å delta i politiske handlinger eller til å delta i politiske organisasjoner. Dette mikronivået og dets grad av politisering vil forme hvilke muligheter for deltakelse et individ har (Morales 2009: 7).

Det neste er at borgerne er omringet, uansett om de er klar over det eller ikke, av et nettverk av organisasjoner som er aktive i den offentlige debatten og som forsøker å påvirke offentlig virksomhet og politiske beslutninger: nabolags- eller nærmiljø grupper, politiske partier, fagforeninger, miljøorganisasjoner og andre type grupper. Disse organisasjonsnettverkene kan enten være tette og synlige, eller svake og relativt usynlige, og de former meso-

konteksten hvor borgerne handler og tar avgjørelser om sitt politiske engasjement. Noen av disse organisasjonene er svært aktive i forsøket på å rekruttere nye medlemmer, mens andre organisasjoner ikke investerer mye tid på dette. Organisasjonene kan også skape seg vide allianser og kooperative bånd som bidrar til at flere blir medlemmer, mens andre organisasjoner ofte holder seg for seg selv og unngår samarbeid. Men til tross for dette er det slik at det er strukturen og de politiske organisasjonenes strategier som sørger for at rekrutteringsprosessene blir formet og sørger for en viss informasjonsflyt, og dette påvirker i stor grad de mulighetene borgerne har til å bli medlem.

Til slutt er individene plassert i et nett av institusjoner og regler som skisserer mulighetene og insentivene de har for å delta i politikken. Disse makro-kontekstene har både en direkte og en indirekte effekt på mulighetene for deltakelse. Den direkte effekten er at de forskjellige institusjonene og reglene avgjør hvilke kanaler borgerne vil ta i bruk for å delta i den demokratiske prosessen. Indirekte vil makro-konteksten forme etableringen av politiske organisasjoner, så vel som rekrutteringsstrategier og mobiliseringsmønstre, siden disse institusjonene og spillereglene påvirker deres oppførsel (Morales 2009: 7-8).

Figur 2.1 Det analytiske rammeverket: analysenivåene
Kilde: Figuren er hentet fra Morales 2009:8. Min oversettelse.

Siden jeg i denne analysen (isolert sett) skal se på hva som gjør at folk melder seg inn i et politisk parti, mens andre ikke gjør det i ett og samme land, vil det først og fremst være aktuelt å se på individuelle egenskaper og mikrokontekst. Oppgavens avgrensninger gjør det dessuten ikke aktuelt å studere temaet sett fra partienes synsvinkel, på meso-nivå.

2.4.2 Eksisterende forskning på partimedlemskap

Laura Morales' undersøkelse om deltakelse i politiske organisasjoner og institusjoner generelt utgjør en milepæl i litteraturen om dette emnet. Hun undersøker politisk medlemskap og deltakelse (Morales 2009:14). Morales tar utgangspunkt i over 18 europeiske land, og bruker undersøkelser fra World Values Survey, the Eurobarometers og the European Social Survey. Hun påpeker at resultatene som blir presentert understreker begrensningene i tilnærmingene som eksklusivt fokuserer på individuelle egenskaper for å forklare politisk atferd (Morales 2009: 2).

Hennes undersøkelse (2009: 70-108) viser at det er stor forskjell på hvordan en persons ressurser og sosial posisjon påvirker politisk deltakelse i de forskjellige landene. Utdanning ser ut til å være en verdifull ressurs i de fleste land, mens inntekt og sosial klasse kun har en begrenset påvirkning på partimedlemskap i noen land. Variabler som kjønn og familieforpliktelser har mye større påvirkning i Sør-Europa, sammenlignet med andre vestlige land. Samtidig er heller ikke en persons sosiale integrasjon i samfunnet entydig med politiske organisasjonsmedlemskap. Eksempler på dette er at størrelsen på samfunnet man bor i kan enten hindre eller fremme medlemskap, mens effekten av religiøs aktivitet kun ser ut til å ha en positiv påvirkning gjennom medlemskap i religiøse foreninger.

Resultatene viser videre at det å ha en interesse for politikk er avgjørende for å bli medlem av en politisk organisasjon i de fleste landene, mens sosial tillit og sosiale verdier kun har en marginal effekt. Analysen retter fokus mot det faktum at ut over politisk interesse, spiller sosiale verdier, sivile holdninger og politiske orienteringer en svært begrenset rolle med tanke på organisasjonsmedlemskap. Som en kontrast til dette er sosioøkonomiske ressurser og sosioøkonomisk status mye mer relevant komparativt sett (Morales 2009: 107). Resultatene fra analysen viser også at, til tross for viktigheten av dem, er de samfunnsmessige og holdningsmessige egenskapene til en person utilstrekkelig for tilfredsstillende å kunne forklare hvorfor noen borgere blir medlem av et politisk parti, mens andre ikke gjør det.

Til tross for nedgang i partimedlemskap, viser Scarrow og Gezgor (2010: 839) til at partiene derimot ikke har utviklet seg til å bli noen underlige subkulturer som ikke har noen troverdighet fordi de skiller seg for mye ut sammenlignet med resten av samfunnet. Analysen er basert på kryssnasjonale survey data fra 12 land, i to forskjellige tidsepoker. De påpeker at den gjennomsnittlige alderen på partimedlemmet har fortsatt å øke, noe som kan gjøre det vanskelig for partiene å endre deres image slik at de kan appellere til mennesker de ønsker støtte fra, det vil si de som gir partiet sin stemme. I følge Scarrow og Gezgor (2010: 840) har ikke forskjellene mellom partimedlemmene og allmennheten økt, og ser man på faktorer som inntekt, fagforeningsmedlemskap og religiøs aktivitet har partimedlemmet blitt mye mer lik den generelle befolkningen. Dette kan bety at disse enkelte variablene reduserer sin forklaringskraft.

Van Biezen, Mair og Poguntke (2011) drøfter i artikkelen «Going, going...gone? The decline of party membership in contemporary Europe», hvem det er som vil bli medlem, eller fortsette å være medlem, i et politisk parti i det 21. århundre i Europa generelt. De viser til mer enn en halvering av partimedlemmer i Norge siden 1980-tallet. Van Biezen, Mair og Poguntke mener tendensen er at medlemmene er eldre og bedre stilt økonomisk enn den gjennomsnittlige innbyggeren, har høyere utdannelse, mer sannsynlig er assosiert med bi-organisasjoner som kirken og fagforeninger, og er mest sannsynlig menn. I tillegg til dette mener de også at det er «spredte» bevis for at medlemmer i større grad enn ikke-medlemmer på en eller annen måte er i kontakt med offentlig sektor og statlige tjenester (Van Biezen, Mair og Poguntke 2011: 15-16). Med andre ord argumenterer de indirekte for at det er sosio-strukturelle faktorer som forklarer partimedlemskap.

Sofie Marien og Ellen Quintelier (2011: 43-44) forsøker å samle de forskjellige teoriene på nedgangen av partimedlemskap, for så å teste om de faktorene som har blitt lagt til grunn for nedgangen, faktisk kan forklare nedgangen. Dette gjør at de har tatt utgangspunkt i og undersøkt grundigere effektene av postmaterialistiske verdier, gruppebasert medlemskap og nivået på tillit til partimedlemskap, i tillegg til alder, kjønn og sosio-økonomisk status. De har brukt the European Value Survey fra 1981 til 2004 fra 11 land for å se endringene over tid. Resultatene fra analysen viser at det er en nedgang i partimedlemskap, men at trenden ser ut til å være mindre tydelig enn resultater som har blitt presentert i tidligere analyser fra de samme dataregistrene (2011: 55). Resultatet viser at økt postmaterialisme ikke har noe å si på nedgangen, da det ikke er større sannsynlighet for materialister å bli medlem. De viser også

at det er et positivt forhold mellom politisk tillit og partimedlemskap, noe resultatene viste gjennom hele analyseperioden. Det resultatene også viste er at politisk tillit har sunket de siste tiårene. Nedgangen er derimot liten og kan bare forklare deler av nedgangen. Koblingen mellom partimedlemmer og andre frivillige engasjementer har også blitt svakere de siste tiårene. Til tross for at enkelte personer fortsatt melder seg inn i forskjellige frivillige organisasjoner, er det de politiske partiene som sliter mest med rekrutteringen. Marien og Quintelier (2011:56) mener at for eksempel fagforeninger kan bidra til å mobilisere grupper som generelt i mindre grad deltar i det politiske liv, som for eksempel personer med lavere sosio-økonomisk status. Det løsere forholdet mellom medlemskap i frivillige organisasjoner og politiske partier kan dermed være med å forklare de økende sosio-økonomiske forskjellene som man kan finne i partimedlemskap. Politiske ulikheter ser også ut til å øke over tid med hensyn til alder. De peker på at det alltid har vært flere eldre medlemmer, men at i begynnelsen av det 21. århundre er gjennomsnittsalderen enda høyere. Resultatene deres viser også at til tross for alle forsøk på å inkludere kvinner i politikken, finner man fortsatt en stor andel menn, uten reduksjon i ulikheten over tid (Marien og Quintelier 2011:56). De konkluderer med at synkende medlemstall og en økende ulikhet mellom gruppene kan ha seriøse konsekvenser for legitimiteten til de politiske partiene.

Ovenfor har jeg oppsummert undersøkelser som er blitt gjort på tvers av land. Videre vil jeg se på undersøkelser som er gjort på Norge spesielt.

Det er som sagt også gjort studier av norske partimedlemmer og partier, men det er ikke foretatt en direkte sammenligning mellom velgere og partimedlemskap. Knut Heidar og Jo Saglie har analysert hva som har skjedd med partiene og den politiske deltakelsen i dem siden 1980-tallet. Deres hovedintensjon har vært å diskutere makt og demokrati i partiene. De har videre drøftet i hvilken grad partiene bidrar til det nasjonale demokratiet og i begrenset grad tatt opp spørsmålet om partienes makt i samfunnet (Heidar og Saglie 2004: 297). De understreker at de som blir værende eller melder seg inn politiske partier, kan være ganske forskjellig fra de som melder seg ut. Det at medlemstallene synker, forteller oss ingenting om hva de gjenværende partimedlemmene gjør, samtidig som at medlemssvikten kan føre til andre deltakelsesformer (Heidar 2004: 155).

I 1991 og 2001 ble norske partimedlemmene spurt om hva som var den viktigste grunnen til at de meldte seg inn i et politisk parti. De ble gitt åtte faste svaralternativer, som igjen ble slått sammen til fire kategorier; politikk, politisk miljø, sosialt miljø og passiv støtte. For

begge årene viste undersøkelsen at de fleste begrunnet sitt medlemskap med politiske grunner. Ettersom spørsmål om materielle eller spesifikt solidariske motiver ikke ble stilt i 1991, får man ikke noe konkrete svar på dette. De la til et nytt svaralternativ i 2000, som går ut på ønsket om å gjøre en politisk karriere, men kun 0,5 prosent oppga dette som viktigste grunn for partimedlemskap (Heidar og Saglie 2004: 158-159). Som tidligere nevnt understreker Heidar og Saglie (2004: 160) at egeninteresse gjerne tones ned i spørreundersøkelser, i tillegg til at man sjeldent uttrykker åpenlyse ambisjoner i den politiske kulturen i Norge. De mener at selv om undersøkelsene i forskningsprosjektet er anonyme, er det sosial presset såpass sterkt at selv da kan man undertrykke sine ambisiøse ønsker. Men de påpeker også at «mangelen på karrierejegere er forenelig med det lave aktivitetsnivået i partiene» (Heidar og Saglie 2004:160). De spurte også om hva medlemmene eventuelt kom til å savne ved å melde seg ut, men undersøkelsen viste at halvparten av medlemmene har engasjert seg såpass lite at de ikke vil savne noe. Det som blir svart oftest er muligheten til å påvirke partiet og samfunnet, etterfulgt av den informasjonen man får om det som skjer i samfunnet. Dette betyr at det er de politiske motivene som står sentralt (Heidar og Saglie 2004: 161).

Kristin Strømsnes (2003) har også gjennomført en undersøkelse på politisk interesse og deltakelse. Hun har brukt datamaterialet fra den norske Medborgerundersøkelsen. Denne består av et representativt utvalg på 2297 personer i alderen 18 til 84 år. Dette utvalget har svart på spørsmål som omhandler politisk deltakelse, og om personers holdninger til diverse spørsmål. I boken *Folkets makt* (2003) konkluderer hun at befolkningen er interessert i politikk, at det er flere menn enn kvinner som er politisk interesserte, og at folket er deltakende i demokratiet, men at måten man deltar på varierer mellom aldersgruppene. Hun viser videre til at de aller fleste deltar på en eller annen måte, og at det dermed er få som faller utenfor det politiske systemet. Undersøkelsen viser derimot en manglende tillit til de politiske partiene og politikerne. Hvis man ser på forskjellene mellom kjønnene viser Strømsnes sin undersøkelse at til tross for at kvinner viser mindre interesse for politikk, er deltakelsesnivået mellom menn og kvinner tilnærmet likt. Ser man på deltakelsesformer og alder, viser Strømsnes undersøkelse at mens de eldste aldersgruppene er partimedlemmer, skriver de yngste under på opprop. I følge Strømsnes (2003: 135-138) er det en tendens at direkte aksjoner og politisk forbruk appellerer til kvinner og de unge i befolkningen, mens menn og de middelaldrende benytter i større grad av direkte kontakt med politikere og byråkrater for å oppnå en viss form for innflytelse, og påvirke. Få mener derimot at det er mulig å påvirke

utfallet av enkelte saker. Tiltroen til de politikerne og de politiske partiene er lavere på lokalt nivå enn nasjonalt nivå. Kristin Strømsnes (2003: 87-88, 213) viser videre til at påvirkningskanalene har endret seg fra det kollektive til det individuelle. Dette betyr blant annet at borgernes samfunnsengasjement i dag strekker seg utenfor de politiske partiene.

Den eksisterende europeiske forskningen konsentrerer seg altså stort sett om sosio-økonomiske forhold, men Paul F. Whiteley (2010) har derimot kommet med et nytt og bredere analytisk bidrag som undersøker partimedlemskap vs. ikke partimedlemskap direkte og hva som gjør at man blir aktive partimedlemmer. Dette er noe få andre har gjort før han. Til å undersøke spørsmålet har han brukt the European Social Survey for ca. 35 land i 2004. Whiteley har kun analysert dette året, og ikke sett på utviklingen over tid.

Mitt arbeid vil fokusere snevrere og jeg vil utelukkende se på hvorfor man melder seg inn i et politisk parti. Jeg vil ikke bruke Whiteleys (2010) teoretiske modeller direkte, men utarbeide og presisere egne enkelthypoteser i lys av hans modeller og variabler.

Jeg vil dessuten se på utviklingen over tid, noe jeg vil komme tilbake til etter at jeg har gjengitt teorien.

2.5 Alternative forklaringer på partimedlemskap

Som allerede antydnet av forskningsoversikten finnes det flere og ulike individnivå modeller om politisk deltakelse som kan benyttes til å forklare hvorfor individer blir medlemmer i politiske partier. Paul F. Whiteley (2010) har oppsummert foreliggende teorier og utarbeidet modeller for å forklare partideltakelse; frivillighetsmodellen (the civic voluntarism model), modellen for kognitivt engasjement (the cognitive engagement model) og sosial kapital modellen (the social capital model). Det er disse tre modellene som vil benyttes som utgangspunkt for utarbeidelsen av hypoteser i denne oppgaven.

I tillegg vil jeg diskutere andre variabler som ikke blir behandlet av Whiteley direkte, men som i lys av den tidligere nevnte forskningen også kan ha en viss påvirkning på hvorvidt man er partimedlem eller ikke.

2.5.1 Frivillighetsmodellen

Frivillighetsmodellen er den mest kjente modellen for politisk deltakelse og er ofte assosiert med Sidney Verba og hans forskjellige samarbeidspartneres arbeid (Parry et al 1992; Verba og Nie, 1972; Verba et al, 1978, 1995, i Whiteley 2010:27). Denne modellen går ut fra at deltakelse i stor grad bestemmes av individets ressurser. Dette tilsier, ifølge Verba og Nie (1972:13), at individets sosiale status, yrke, utdanning og inntekt er avgjørende faktorer for hvor mye man deltar. I følge denne modellen er det de høyt utdannede menneskene, med en høy sosial klasse som melder seg inn i politiske partier og blir aktive i politikken.

Senere arbeider har definert disse ressursene som "tid, penger og sivile ferdigheter" (Verba et al 1995: 271), og det har i tillegg blitt innarbeidet motivasjonsvariabler i modellen. Med motivasjonsvariablene måles individets psykologiske engasjement for politikk, samtidig som det måler deres følelse av politisk effektivitet. På en annen side blir motivasjonsvariablene i det teoretiske rammeverket sett på som en derivasjon av individets ressurser, samtidig som de spiller en sammenbindende rolle mellom sosiale egenskaper og politisk deltakelse (Whiteley 2010: 27). De ideologiske båndene mellom individer og institusjoner, som for eksempel politiske partier og fagforeninger, kan kompensere for en mangel på individuelle ressurser og øke den individuelle deltakelsen: "The context in which individuals find themselves is important in explaining their political involvement" (Whiteley 2010:27). Whiteley inkluderer variabler som individenes sosiale status, deres oppnådde utdanning og hvor mye fritid man har i modellen som indikatorer for ressurser. Samtidig som en politisk effektivitetsvariabel, som innebærer generelle holdninger til regjering og politikk, fanger opp motivasjonsaspektene av borgerlig engasjement, frivillig aktivitet og religiøs frammøte, er inkludert som indikatorer av sivile ferdigheter. I tillegg bruker Whiteley også kontrollvariabler for alder og kjønn.

I følge denne modellen vil høyt utdannede personer med høy sosial klasse i større grad bli medlem og aktive i et politisk parti. Tilsvarende er personer med mer ledig fritid, kanskje på grunn av en deltidsjobb, også sannsynligvis mer aktive. Videre burde politisk kompetanse øke deltakelsen. Whiteley mener også at frivillig aktivitet innen sport, kulturelle organisasjoner og frivillige organisasjoner utenfor politiske partier vil kunne sørge for samfunnskunnskaper som igjen vil stimulere til politisk deltakelse. Aktivt engasjement i religiøse organisasjoner vil trolig også ha denne samme positive påvirkning som frivillig aktivitet på deltakelse (Whiteley 2010: 27).

Med denne bakgrunn, kan følgende hypoteser utledes¹:

H1: *Personer med høyere utdanning er mer tilbøyelig til å bli medlem av et politisk parti, enn de med lav(ere) utdanning.*

H2: *Personer med høy sosial klasse er mer tilbøyelig til å bli medlem av et politisk parti, enn personer med lav(ere) klasse.*

H3: *Jo mer man jobber, dess mindre sannsynlig er det at man blir medlem av et politisk parti,*

H4: *En person som har tro på egen politiske kompetanse og påvirkning er mer tilbøyelig til å bli medlem av et politisk parti, enn de med mindre kompetanse og som ikke tror de kan påvirke.*

H5: *Jo mer aktiv man er i religiøse organisasjoner, dess større sannsynlighet er det for at man blir medlem i et politisk parti.*

2.5.2 Modellen for kognitivt engasjement

En annen teori er *modellen for kognitivt engasjement*. Denne modellen har som utgangspunkt at et individs politiske deltakelse blir formet av evnen og villigheten til å behandle og forstå informasjon om politikk og samfunn (Clarke et al 2004; Dalton 2005; Norris 2000, i Whiteley 2010:28). Utdanningsnivået, medlemmenes kunnskap om politikk og oppmerksomhet rundt politiske hendelser, sammen med et politisk engasjement er med på å forklare deres deltakelse (Whiteley 2010:28). Utdannelse er selve kjernen i denne modellen, siden dette er med på å øke en persons mulighet til å forstå den politiske informasjonen.

Sammenlignet med frivillighetsmodellen, hvor utdanning blir sett på som et slags mål på ressurser, spiller utdanning i denne modellen i følge Whiteley (2010:28) en større rolle fordi utdanning er en indikator på individs forutsetning for å forstå den politiske verden. I dagens samfunn, hvor man finner et mangfold av TV kanaler og radiokanaler og hvor man kan være på nett 24 timer i døgnet, er det lett å holde seg oppdatert og finne informasjon, være aktiv og delta aktivt i samfunnsdebatten. Man kan se politiske dokumentarer, lese og skrive politiske blogger og signere elektroniske avstemninger. Dette er også noe som gjør det enklere å være

---

¹ I tillegg har jeg formulert følgende hypotese, *H: Personer som er medlem i frivillige organisasjoner er mer tilbøyelig til å bli medlem av et politisk parti, enn de som ikke er det*, som jeg ikke vil gi et nummer i rekkefølgen, fordi det ikke vil være mulig å teste hypotesen empirisk på grunn av mangler i Valgundersøkelsene.

en kritisk borger (Norris 1999, i Whiteley 2010:28). Tilgangen til informasjon er mye større i dag enn den har vært tidligere. Dette betyr ikke at man trenger å være umiddelbart kunnskapsrik innenfor politikk, men at man evner å holde seg oppdatert og at man forstår mulighetene i det som blir sagt: "Viewed from the perspective of classical political theory, cognitive engaged citizens are close to the Greek conception of the good citizen, who is an informed member of the polis and who fully participates in the process of government" (Whiteley 2010: 28).

Ifølge modellen for kognitivt engasjement vil derfor utdanning, mediekonsumet av politikk, en interesse for politikk og sivile normer som støtter deltakelse sannsynligvis være sentrale forklaringsfaktorer for partimedlemskap. Whiteley har som tidligere nevnt, også her inkludert utdanningsvariabelen. Dette fordi han mener at variabelen fungerer som en indikator for hvorvidt man klarer å forstå den politiske verden. Mer presist kan følgende hypoteser formuleres²:

***H6:** Personer med et høyere utdanningsnivå er mer tilbøyelige til å bli medlem av et politisk parti, enn personer med et lav(ere) utdanningsnivå.*

***H7:** Personer med høyere grad av politisk interesse er mer tilbøyelig til å bli medlem av et politisk parti enn de med lav(ere) politisk interesse.*

2.5.3 Sosial kapital-modellen

Den tredje og siste modellen som Whiteley bruker er *sosial kapital-modellen*. Kjernen i denne modellen er at individer som har et relativt sterkt nettverk innenfor sosiale og frivillige arenaer stoler på sine medborgere og av den grunn vil delta. Putnam definerer sosial kapital som trekk ved en sosial organisasjon, hvor for eksempel tillit, normer og nettverk kan forbedre effektiviteten i samfunnet ved å tilrettelegge for koordinerte tiltak (1993: 167). Coleman (1990, i Whiteley 2010:29) mener at sosiale interaksjoner i frivillige settinger vil bidra til å generere en "tilgodeordning" av forpliktelser og fremmer normer om gjensidighetsavtaler. Slike forhold vil kunne hjelpe til å bygge tillit mellom innbyggerne, ved å la disse "tilgodeordningene" bli benyttet til å løse kollektive handlingsproblemer. Effektene

---

² I tillegg har jeg formulert følgende hypotese, *H: Personer med et høyt mediekonsum av politikk er mer tilbøyelige til å bli medlem av et politisk parti, enn de som ikke bruker medier mye* og *H: Personer som er opptatt av borgerlige normer er mer tilbøyelig til å bli medlem av et politisk parti enn de som ikke er det*, som jeg ikke vil gi et nummer i rekkefølgen, fordi det ikke vil være mulig å teste hypotesen empirisk på grunn av mangler i Valgundersøkelsene.

av sosial kapital kan være mange, men en av dem er å stimulere til politisk deltakelse (Whiteley 2010:29).

Hvis et individ føler tillit til andre og har tid og kapasitet til å jobbe sammen med dem i frivillig virksomhet, er det større sannsynlighet for at de vil melde seg inn i et politisk parti og som en konsekvens være aktive medlemmer (Putnam 2000, i Whiteley 2010:29). I følge mange forskere er tillit en viktig indikator på sosial kapital. Mellommenneskelige forhold til andre personer gjør at individer kan bevege seg på utsiden av den innerste sirkelen av venner og familiemedlemmer, og samarbeidsvillig delta i arbeid med ukjente. I den dominerende modellen av sosial kapital, vil interaksjoner mellom individer i frivillige foreninger generere mellommenneskelig tillit og sosial kapital (Putnam 1993, 2000, i Whiteley 2010:29). Dermed vil det frivillige aktivitetsnivået, som man også kan finne i *frivillighetsmodellen*, være spesielt viktig i denne modellen. Whiteley (2010) bruker også mellommenneskelig tillit og tillit til regjeringen som indikatorer i sosial kapital modellen. De to indikatorene er teoretisk forskjellig fra hverandre, men personer som stoler på regjeringen, samt medborgerne, burde mer sannsynlig involvere seg i partiaktiviteter (Whiteley 2010:29). Whiteley har også inkludert ekteskapelig status for de sosiale båndene som mest sannsynlig fostrer sosial kapital. Til slutt mener han også at det er grunn til å tro at sosial kapital er svakere i de store byene sammenlignet med mindre byer (Olivier 2000, i Whiteley 2010:29). På bakgrunn av dette kan følgende hypoteser utledes³:

H8: *De som har høy grad av tillit til politiske institusjoner er mer tilbøyelig til å bli medlem av et politisk parti enn de med lav(ere) tillit til politiske institusjoner.*

H9: *Personer som bor i rurale områder er mer tilbøyelig til å melde seg inn i et politisk parti enn de som bor i urbane områder.*

H10: *De som er gift er mer tilbøyelige til å melde seg inn i et politisk parti enn de som ikke er gift.*

---

³ I tillegg har jeg formulert følgende hypotese, *H: Personer med høy grad av tillit til medmennesker er mer tilbøyelig til å bli medlem av et politisk parti enn de med lav(ere) tillit til medmennesker* og *H: Personer som er aktive i frivillige organisasjoner er mer tilbøyelig til å bli medlem av et politisk parti enn de som ikke er det*, som jeg ikke vil gi et nummer i rekkefølgen, fordi det ikke vil være mulig å teste hypotesen empirisk på grunn av mangler i Valgundersøkelsene.

2.6 Whiteleys empiriske funn

I følge frivillighetsmodellen har både utdanningsnivå og sosial klasse en positiv påvirkning på partimedlemskap og deltakelse. Det samme har også graden av fritid. Undersøkelsen viser at teorien om at personer med høy utdanning og høy sosial klasse oftere blir medlem av et politisk parti stemmer. Derimot viser undersøkelsen at det er større sannsynlighet for at respondentene med fulltidssyrker blir involvert i politiske partier enn deltidsarbeidene og pensjonerte. Dette betyr at mangelen på fritid ikke har en negativ påvirkning på partideltakelse, noe som var den teoretiske antakelsen. Effekten av de resterende variablene i frivillighetsmodellen samsvarer med teorien, ettersom egenvurdert politisk kompetanse, deltakelse i frivillig aktivitet og religiøs aktivitet alle har en positiv effekt på partimedlemskap (Whiteley 2010: 29-30).

I følge Whiteley (2010:31) har interesse for politikk, politiske diskusjoner med venner og sivile normer, alle en positiv påvirkning på partimedlemskap. Dette betyr at alle variablene i modellen for kognitivt engasjement stemmer med teorien, mens mediekonsum derimot ikke samsvarer med teorien om at et høyt mediekonsum har en positiv påvirkning på partimedlemskap. Sivile normer er spesielt viktig siden de fremmer både medlemskap og aktivitet, samtidig som de ikke har noen påvirkning på utmelding, noe som kan tyde på at de fungerer som en slags hindring på nedgangen av partideltakelse. Samtidig er mediekonsumet negativt relatert til medlemskap og deltakelse, og det ser også ut som det bidrar til utmelding av medlemmer. Whiteley (2010:31) understreker derimot at videre analyser tyder på at de negative tegnene er et resultat av begrensede spesifikasjoner i denne modellen, snarere enn en reell effekt.

I tråd med sosial kapital-modellen har variablene, mellommenneskelig tillit og frivillig aktivitet, begge en positiv effekt på både partimedlemskap og deltakelse. Imidlertid har indikatorer for tillit til regjeringen, ingen effekt på medlemskap og deltakelse. Til sist har ekteskapeleg status ingen påvirkning på medlemskap og deltakelse, men det har en svak effekt på utmeldelse. Størrelsen på kommunen/byen har en negativ effekt, ved at rurale områder har en større innvirkning på deltakelse enn hva større byer eller urbane områder har (Whiteley 2010:31).

Hvis man ser på de demografiske variablene har de lik effekt i alle de tre modellene. De viser at det er mer sannsynlig at eldre mennesker er aktivister, medlemmer og eks-medlemmer,

men disse effektene er ikke-lineære og avtar med alder (Whiteley 2010: 31). Det er også tilfelle at flere menn enn kvinner er overrepresentert i disse gruppene. Whiteleys analyse viser at det er noen kjernevariabler som betyr mer enn andre når man skal forklare partiinvolvement og noen tilleggsvariabler som betyr mindre, med noen som har inkonsekvente tegn. Estimaten viser at ressurser, på den ene siden, forbundet med variabler som utdanning og sosial klasse, og politisk engasjement på den andre siden, forbundet med variabler som tro på egen politisk kompetanse og påvirkning og en interesse for politikk driver partiengasjementet (Whiteley 2010:31). Derfor kombinerer Whiteley variabler fra frivillighetsmodellen og fra modellen for kognitivt engasjement til slutt i sin analyse for å gi den best mulig sammensatte samfunnsengasjement-modellen for parti engasjement (Whiteley 2010:31).

Av de tre modellene er det sosial kapital-modellen som har minst samlet forklaringskraft. Whiteley argumenterer for at hvis man tar ut tillit til regjering og ekteskapeleg status av modellen, svekkes modellens forklaringskraft. Motsatt kan ingen av variablene i frivillighetsmodellen eller modellen for kognitivt engasjement bli fjernet uten at modellene mister sin forklaringskraft. Det er også frivillighetsmodellen og modellen for kognitivt engasjement som samsvarer best med teoriene. Ved å se på pseudo R^2 og Aikaike-verdien, kan man se at det er modellen for kognitivt engasjement som har størst forklaringskraft av de tre modellene.

2.6.1 Alternative forventninger

I tillegg til hypotesene basert på Whiteleys forklaringsmodeller vil jeg også se på noen andre faktorer som kan tenkes å påvirke medlemskap. Whiteley har noen av disse faktorene med som kontrollvariabler, men jeg har derimot eksplisitte forventninger til hvordan disse påvirker partimedlemskap. Faktorene jeg skal se nærmere på er kjønn, alder/fødselsår, yrke og sektor. For disse vil jeg utvikle egne hypoteser.

Fødselsår og alder

Man har med tiden fått, og får fremdeles, et slags skifte i politiske verdier. Dette er noe som vil komme tydeligere fram etter hvert som yngre generasjoner vokser til og eldre generasjoner faller fra (Berglund og Aardal 2007: 303). Dette vil også kunne være synlig ved at man får andre måter å uttrykke seg på politisk. Som Berglund og Aardal uttrykker det; "I tråd med

teorien om det generasjonsbaserte verdiskiftet (Inglehart 1977, 1990) antar vi at mange velgere født etter 1945 i økende grad vil foretrekke å engasjere seg i politikken uten å gå veien om partiene. Økt kognitiv mobilisering gjør at deres politiske engasjement er mindre avhengig av partier" (Dalton et al 1984, i Berglund og Aardal 2007: 311). På en annen side sier andre deler av teorien at det er flest eldre mennesker som er medlem av politiske partier (se for eksempel Marien og Quintelier 2011; van Biezen, Mair og Poguntke 2011; Whiteley 2010; Morales 2009). Det er også nærliggende å tro at mennesker født før 1945 også er oftere medlem av politiske partier, blant annet på grunn av etterkrigstiden med alt som fulgte med dette.

Det har i lang tid vært en tendens til at partimedlemmer er eldre enn den gjennomsnittlige populasjonen. Denne ulikheten kan, i eldrebølgens tid, få en økende konsekvens for partimedlemskap og annen deltakelse blant yngre, fordi man ikke når ut til den yngre delen av populasjonen med saker som opptar og interesserer dem. Det er en kjensgjerning at de unge ikke deltar i det politiske arbeidet i samme omfang som eldre aldersgrupper, og at deres partipolitiske standpunkter og stemmeavgivning generelt er preget av mere usikkerhet og større bevegelighet enn resten av velgerkorpset (Bille 2003). Det kan synes som om representativiteten med hensyn til alder heller ikke vært debattert i like stor grad som kjønn.

I tillegg til at man kan finne forskjellige alders/generasjonseffekter, vil man også kunne se en variasjon i tråd med livsløp. Dette betyr at borgerne går gjennom forskjellige faser i livet, noe som kan påvirke deres prioriteringer av partimedlemskap. Aldersgruppene fra ca. 25 år til 40 år er de som normalt vil kunne være berørt av den såkalte tidsklemmen. Framfor alt er det grunn til å tro at man i småbarnsfasen 30 til 39 år i større grad holder seg unna partiene enn de som er aldersgruppene 40+. Hvis man kan se i undersøkelsen at aldersforskjellene er konstante over tid, vil dette tale for at livsfasene er en bedre forklaring på forskjellene enn det utskiftningene av generasjonene vil være.

På bakgrunn kan vi formulere to alternative hypoteser med hensyn til alder:

H12: *Den eldre generasjonen, født før 1945 er mer tilbøyelig til å være medlem i et politisk parti, enn generasjonene født etter 1945.*

H12.1: *Partimedlemskap varierer med livsfase: personer i aldersgruppene 30-39 er mindre tilbøyelig til å bli medlem av et politisk parti enn de andre aldersgruppene.*

Kjønn

Det var Verba, Nie og Kim (1978) som først satte fokus på kjønnsforskjellen i den politiske deltakelsen, med en undersøkelse gjort i syv land. Resultatene varierte fra land til land, men viste gjennomgående at kvinner var interessert i politikk, men ble holdt tilbake av normer eller regler, og manglende muligheter (Morales 2009:78). Politikken har også i Norge ofte blitt kritisert for å være for mannsdominert. Her har det derimot vært et fremtredende krav om kvinnelig representasjon de senere årene, slik at likestillingen mellom menn og kvinner i partipolitikken, med kvoteringsordninger har stått, og står fortsatt, sentralt. Integrering av kvinner i partiene har vært et mål for flere partier de de siste tiårene i det 20-århundre, og i Skandinavia ser det ut som om de mannlige medlemmene begynner å falle fra (Heidar 2006:305). Med denne bakgrunn kan følgende hypotese utledes:

H11: Menn er mer tilbøyelig til å melde seg inn i et politisk parti enn det kvinner er.

Yrke og sektor

Jeg velger til slutt å ta med yrke og sektor som to kontrollvariabler. I lys av utdanningsvariabelen, vil det være interessant å se hvilken påvirkning de forskjellige yrkesgruppene har på partimedlemskap. Det samme gjelder med sektor. Van Biezen, Mair og Poguntke (2011: 15-16), hevder at medlemmer i større grad enn ikke-medlemmer på en eller annen måte er i kontakt med offentlig sektor og statlige tjenester.

Ettersom dette er kontrollvariabler vil jeg ikke formulere enkelthypoteser for disse to kategoriene.

2.6.2 Spørsmål om endringer over tid

Samfunnet vi lever i er i stadig utvikling. Faktorer som har påvirket og ført til at borgerne har blitt medlem av politiske partier tidligere, kan derfor ha endret seg over tid. Spørsmålet er om noen av samfunnsendringene, som økt likestilling mellom kjønnene, og en stadig sterkere informasjonstilgang og informasjonsflyt har endret hva som først og fremst forklarer partimedlemskap. Jeg er åpen for at det kan ha kommet til ”nye” faktorer som påvirker medlemskap, i tillegg til at noen faktorerets betydning kan ha blitt svekket over tid. Jeg vil i det følgende se på noen få mulige utviklingstrekk.

Den teknologiske utviklingen har gjort det enklere for enkeltindividet å kommunisere, debattere og votere, uten å gå veien om utdanningssystemene. Det kan bety at informasjonsrevolusjonen svekker betydningen av utdanning for medlemskap. Informasjonstilgangen man har i dag gir større muligheter for kunnskapsinnhenting og informasjonssøking, slik at man kan tilegne seg mye av den kunnskap man tidligere ville fått gjennom utdanning. Det er allikevel ikke nødvendigvis slik at denne utviklingen kun bør sees i sammenheng med informasjon man ellers ville fått gjennom utdanning. Den har også gjort at man kan få tak i, og sette seg inn i informasjon som ikke tidligere var tilgjengelig for alle. Nettbruken viser seg imidlertid å være langt mer utviklet hos de yngre enn de eldre (Jenssen 2011: 268), noe som vil kunne påvirke denne gruppens medlemskap i politiske partier.

Dagens likestillingsutvikling kan tenkes å ha hatt, og har, en påvirkning på utviklingen av partimedlemskap. Menn har lenge har dominert i partiene. I den senere tid har flere og flere kvinner blir involvert og blitt medlem av politiske partier, samtidig som andelen av menn ser ut til å synke. Som et resultat av dette kan det tenkes at likestillingen har svekket effekten av kjønn over tid. Stadig flere partier retter fokuset mot kvinner, og man har innført kjønnskvolteringer for å få en økning av kvinner i den politiske sfæren. Kvinnens inntreden på den politiske arenaen, samtidig som yrkesdeltakelsen har økt, kan også ha ført til at mennene må bidra mer på hjemmefronten enn hva de måtte tidligere, noe som igjen vil kunne føre til en nedgang i menns deltakelse i politikken.

2.7 Oppsummering

I dette kapitlet har jeg redegjort for oppgavens operasjonaliserte definisjon på partimedlemskap, samtidig som det har blitt redegjort for de alternative motivasjonsfaktorene som kan ligge til grunn for partimedlemskap. Jeg har også diskutert ulike faktorer som kan bidra til å forklare hvorfor noen velger å melde seg inn i et politisk parti, samt gitt en oppsummering av tidligere empirisk forskning.

Det viser seg vanskelig å definere partimedlemskap, fordi kravene for å bli sett på som et medlem varierer fra organisasjon til organisasjon. I denne oppgaven vil som nevnt definisjonen være; en person som er registrert formelt som medlem av et politisk parti. Jeg vil altså se på medlemskap formelt sett i denne oppgaven.

Tidligere undersøkelser har blitt gjennomført, men det er derimot ingen av disse som utelukkende og direkte tester hvorfor man melder seg inn i et politisk parti, og det er derfor det er dette som er målet med denne oppgaven. Paul F. Whiteley (2010) har, ved å benytte seg av flere forskjellige teorier, utarbeidet tre modeller som skal bidra til å forklare hvorfor noen blir medlem av et politisk parti, hvorfor noen melder seg ut og hva som gjør at noen blir aktive partimedlemmer. Disse tre modellene er *frivillighetsmodellen*, *modellen for kognitiv engasjement og sosial kapital – modellen*, og det er disse modellene jeg benytter som utgangspunkt for utarbeidelsen av hypoteser i denne masteroppgaven.

3 Metode

3.1 Innledning

I dette kapittelet vil jeg først redegjøre for datagrunnlaget som vil bli brukt i den empiriske analysen. Etter å ha presentert det generelle datagrunnlaget, vil jeg redegjøre for analysens avhengige variabel *betalende medlem av et politisk parti*, før jeg diskuterer operasjonaliseringene av de forskjellige uavhengige variablene. Deretter vil jeg redegjøre for de to analysemetodene som jeg vil bruke, bivariat- og multivariat analyse med henholdsvis krysstabell, korrelasjonsanalyse og binomisk regresjonsanalyse.

En undersøkelses ytre validitet kan deles inn i til- og over-generalisering hvor førstnevnte er rettet mot en bestemt individpopulasjon, tid eller situasjon mens sistnevnte handler om hvor bredt det kan generaliseres (Lund 2002: 106). I denne analysen vil jeg operere med et signifikansnivå på 0,10, noe som vil gjøre at funnene kan generaliseres med en sikkerhet på 90 prosent til hele den norske velgerpopulasjonen. Siden jeg kun skal konsentrere meg om Norge som analyseland, vil det være grunn til å tro at de funnene jeg gjør vil kunne generaliseres til hele den norske velgermassen. Det vil derimot ikke være mulig å generalisere funnene til andre land enn Norge.

3.2 Datagrunnlaget

Fordi jeg her ønsker å se på partimedlemskap over tid, bygger denne oppgavens analyse på data fra Valgundersøkelsene⁴. Disse undersøkelsene inngår i et valgforskningsprogram ved Institutt for samfunnsforskning (ISF), og er en tidsserieundersøkelse som startet opp i 1957. De norske Valgundersøkelsene er i dag en del av et internasjonalt forskningsprogram; The Comparative Study of Electoral Systems (CSES), som er et forskningssamarbeid på tvers av over 50 land. Dette betyr at man har inkorporert en modul av spørsmål som blir brukt i alle landene. Dette kan være spørsmål vedrørende hva man stemmer, hvordan man vurderer partiene og deres kandidater, hvordan man vurderer den økonomiske situasjonen nå og i fremtiden og en vurdering av valgsystemet. Denne modulen sørger for at man kan

---

⁴ Det er litt ulik praksis mht. stor og liten forbokstav, men jeg velger å bruke stor forbokstav på Valgundersøkelsene.

sammenlikne hvordan den norske befolkningens holdninger til landets politiske myndigheter og den generelle valgferden med befolkninger i andre land. Siden jeg utelukkende skal holde meg til et land, Norge, vil jeg derfor konsentrere meg om de norske Valgundersøkelsene.

Valgundersøkelsene representerer et unikt datasett, nettopp fordi mange av de samme spørsmålene har blitt stilt, gjennom mange år og fortsatt stilles. Dette gjør det mulig å studere utviklingen over tid. Formålet med Valgundersøkelsene er å kunne videreføre analyser fra tidligere valg, samtidig som man kan studere aktuelle tendenser i norsk politikk og særegne trekk ved de enkelte stortingsvalgene (Aardal, Høstmark, Lagerstrøm og Stavn 2007). Undersøkelsen omfatter spørsmål som motivasjon for deltakelse, noe jeg som tidligere nevnt anser som viktig for denne analysen.

Det er Institutt for samfunnsforskning (ISF) som har utarbeidet de aktuelle spørreskjemaene, mens det er Statistisk Sentral Byrå (SSB) som har stått for datainnsamlingen.

Tabell 3.1 Utvalgsstørrelsen og svarprosent for 1969, 1981, 2001 og 2009. Nettutvalg

År	N	Svarprosent
1969	1596	77
1981	1596	79
2001	2050	70
2009	1782	61

Kilde: nsd.no, Aardal 2003: 29

Utvalgene i Valgundersøkelsene er blitt trukket fra Statistisk Sentralbyrås (SSB) utvalgsregister. Dette er gjort i to trinn, i henhold til den standardiserte og aktuelle utvalgsplanen (Kiberg, Strømsnes, Vasstrand og Klarén 2000). Det er tilfeldig personutvalg, noe som betyr at alle personer som er stemmeberettiget har like stor sannsynlighet for å bli trukket ut, og utvalget skal gi et tverrsnitt av det norske folk. Det har også i flere år blitt utført panelundersøkelser. Dette har blitt gjort for at man skal kunne studere holdningsendringer blant annet på individnivå. Panelundersøkelsene innebærer at enkelte av respondentene fra den siste undersøkelsen har blitt oppringt igjen. Dette opplegget har også blitt supplert med et uekte panel, med respondenter som har oppnådd stemmerett etter det siste valget (Kiberg, Strømsnes, Vasstrand og Klarén 2000). Årsaken til suppleringen er å sikre at det ekte panelet skal kunne inneha tversnittegenskaper. De resterende respondentene har blitt trukket ut fra et utvalgsregister. Fordi enkelte respondenter kan ha nektet å svare, flyttet ut av landet, flyttet til en institusjon osv., vil tallet på bruttoutvalget være lavere enn tallet på det utvalget som

opprinnelig har blitt trukket ut. Undersøkelsenes nettutvalg er det totale antallet som det har blitt gjennomført et intervju med. Det endelige utvalget består således av et panelutvalg med supplement og et nytt utvalg som er selvveiende og har tverrsnittegenskaper både hver for seg og sett under ett (Kiberg, Strømsnes, Vasstrand og Klarén 2000).

For å få et representativt utvalg er det viktig at man har respondenter fra alle samfunnsgrupper. Hvis man får et frafall som er stort blant visse grupper, vil nettoutvalget sammenlignet med bruttoutvalget, skille seg ut, noe som igjen svekker representativiteten. Frafallet i Valgundersøkelsene er på henholdsvis 23 prosent i 1969, 21 prosent i 1981, 30 prosent i 2001 og 39 prosent i 2009, noe som ikke vil bidra til utvalgsskjevheter i oppgavens analyser. Dette styrker oppgavens ytre validitet, og gjør at analysens resultater kan generaliseres til velgerpopulasjonen.

Reliabilitet er et spørsmål om hvorvidt resultatene er konsistente og nøyaktige. I følge Ottar Hellevik (2002: 120) er "reliability the degree to which data are free of random measurement errors". Dette tilsier at andre skal kunne gjennomføre en undersøkelse på de samme enhetene og samtidig få de samme resultatene. Siden selve undersøkelsen er utført av SSB har jeg ingen kontroll over reliabiliteten i selve undersøkelsen. SSB er derimot en virksomhet som er regulert av statistikkloven. Dette fordi de sitter med hovedansvaret for å dekke behovet for statistikk om det norske samfunnet og fordi de aktuelle intervjuerne er profesjonelle, trekker jeg den konklusjonen at reliabiliteten av denne oppgaven er svært god (<http://www.ssb.no>).

3.2.1 Valg av datamaterialet og tidsperspektiv

Grunnen til at valget har falt på Valgundersøkelsene er, som tidligere nevnt, fordi dette gir meg en unik mulighet til å se på utvikling over tid, noe jeg ikke har muligheten til ved bruk av andre undersøkelser gjort på Norge spesielt. Ved å bruke Valgundersøkelsene begrenses utvalget til kun velgere, ikke befolkningen generelt. Dette betyr at diverse samfunnsgrupper faller utenfor. Et eksempel på dette er at innvandrere kan være medlem av et politisk parti, men kan ikke delta ved stortingsvalg så lenge man ikke er norsk statsborger. Disse vil dermed ikke blir spurt i forbindelse med Valgundersøkelsene, og blir på denne måten ekskludert fra denne analysen.

Etter hvert som jeg har vurdert Valgundersøkelsene for å finne variabler som er sammenlignbare med de variablene som Paul F. Whiteley bruker i sin analyse, har jeg innsett

at jeg må gjennomføre denne analysen med noen mangler. Der Whiteley har benyttet en undersøkelse om borgerskap generelt, har jeg for å kunne se endringer over tid, brukt undersøkelser som er utført i forbindelse med stortingsvalgene spesielt. Dette vil trolig ha en marginal effekt på den endelige analysen, men jeg vil ikke kunne sammenligne resultatene med Whiteleys analyse direkte. Men like fullt vil jeg analysere mine data i lys av hans modeller.

Ideelt sett ville jeg sett på alle årene i Valgundersøkelsene for å få et komplett bilde men på grunn av oppgavens tids- og plassbegrensninger, vil derimot dette ikke være mulig. Dette gjør at jeg ser det nødvendig med en klar begrensning av oppgavens rammer og derfor velge ut enkelte år. Årene jeg har valgt å benytte meg av fra Valgundersøkelsene er 1969, 1981, 2001 og 2009. Ved å se på fire år, vil man se utviklingen av partimedlemskap og enkeltvariablenes påvirkning på partimedlemskap over tid. I utgangspunktet ville jeg bruke undersøkelser fra hvert tiår siden 1960, men på grunn av begrensninger i Valgundersøkelsene har jeg valgt å bruke de nevnte årene. Enkelte av variablene mangler derimot like fullt i noen av årene, men dette vil jeg utdype nærmere i operasjonaliseringsavsnittet og belyse variablene det gjelder.

3.3 Operasjonaliseringer ved bruk av Valgundersøkelsene

«For i det hele tatt å kunne gjøre noe målbart må operasjonelle definisjoner angi hvilke empiriske fenomener som faller inn under de teoretiske begrepene. De operasjonelle definisjonene fungerer som slags bindeledd mellom abstrakte definisjoner og konkrete data» (Midtbø 2010: 25). Oppgavens validitet og reliabilitet er dermed avhengig av hvor solid dette bindeleddet er. Etersom jeg skal sammenligne denne analysens resultater med Whiteleys, forsøker jeg å gjøre variablene i størst mulig grad sammenlignbare.

Begrepsvaliditet handler om hvorvidt de operasjonaliserte variablene måler det man ønsker å måle (Lund 2002: 105). Enkelte egenskaper vil være veldig lett å måle, som for eksempel alder og kjønn, mens andre variabler risikerer å være dårligere operasjonalisert slik at det kan være vanskelig å måle det man faktisk er ute etter å måle. Et eksempel på dette er variabelen *tro på egen politisk kompetanse og påvirkning* hvor jeg har måttet inkludere andre variabler enn de Whiteley bruker fordi de samme spørsmålene fra ISSPs undersøkelse ikke blir stilt i Valgundersøkelsene. Jeg mener derimot at dette ikke vil ha en negativ innvirkning på

resultatet, da dette ligger såpass nært opp til spørsmålene i ISSPs undersøkelse, at det ikke vil svekke resultatene i oppgaven. Jeg vil gå gjennom operasjonaliseringene av de forskjellige variablene senere i kapitlet.

Begrepsvaliditeten vil kunne bli påvirket av at diverse målefeil som for eksempel kan oppstå ved at spørsmålsformuleringene ikke fungerer tilfredsstillende og at indikatorene ikke måler det de er tiltenkt til å måle. Som tidligere nevnt er de fleste av spørsmålene i Valgundersøkelsene stilt i mange år, og dette er noe som taler for god måle- og begrepsvaliditet. Grunnen til dette er at dårlige indikatorer ville ha blitt avslørt, og endret til neste valgundersøkelse. Det at de samme spørsmålene blir stilt under samtlige undersøkelser sørger også for god validitet. Noe som derimot taler for en litt svakere måle- og begrepsvaliditet i denne analysen er at jeg må foreta visse omkodinger for å sørge for at variablene er sammenlignbare i alle årene. Jeg mener allikevel at oppgavens totale validitet og reliabilitet ikke vil bli påvirket av dette da jeg vil tydelig redegjøre for de endringene jeg vil gjøre.

3.4 Avhengig variabel

Definisjonen på partimedlemskap som jeg tar utgangspunkt i er en persons organisatoriske tilknytning til et politisk parti, hvor denne personen blir tildelt forpliktelser og privilegier gjennom medlemskapet. Dette er med andre ord en person som er et formelt registrert medlem av et politisk parti.

Til tross for at Valgundersøkelsene er tidsserieanalyser hvor det fleste av spørsmålene blir stilt hvert år, har det allikevel skjedd endringer over tid. Spørsmålet som er relevant for denne analysen ble først stilt i 1969, hvor spørsmålet da bestod av tre forskjellige spørsmål. Dette spørsmålet var *Er De for tiden betalende medlem av noe politisk parti? Er dette direkte medlemskap eller kollektiv tilslutning gjennom en fagforening? Hvilket parti er det?* Dette kan ikke beskrives som et tilfredsstillende spørsmål, da det stiller store krav til respondentens forståelse av spørsmålet og intervjuerens evne til å gjøre seg forstått. Det var ikke før i 1977 det direkte spørsmålet *er du for tiden betalende medlem av et politisk parti?* ble stilt. Dette spørsmålet har også blitt stilt fram til den siste Valgundersøkelsen per dags dato i 2009. Før 1969 ble kun spørsmålet om 'man var medlem av et politisk parti?' stilt. Dette spørsmålet kan lett oppfattes litt misvisende da det i mange år var vanlig at man ved å være medlem av

en fagforening også var oppført som medlem i et politisk parti. Dette gjaldt spesielt LO og Arbeiderpartiet. Andre kunne også være medlem uten å vite om dette da de kunne ha blitt meldt inn av andre. Dette betyr blant annet at tallene før 1969 kan være misvisende sett opp i mot min valgte definisjon av partimedlemskap. Det er riktignok slik at 485 personer har svart *vet ikke* på spørsmålet *Er De for tiden betalende medlem av noe politisk parti? Er dette direkte medlemskap eller kollektiv tilslutning gjennom en fagforening? Hvilket parti er det?* i 1969-undersøkelsen som jeg skal bruke. Jeg vil allikevel begynne dette året ved å kode om de 485 *vet ikke* til *ikke medlem*, da jeg syntes det er rimelig å anta at de som er betalende medlem bør være klar over dette. Jeg vil operasjonalisere spørsmålet fra 1969; 'Er De for tiden betalende medlem av noe politisk parti? Er dette direkte medlemskap eller kollektiv tilslutning gjennom en fagforening? Hvilket parti er det?', til *er du for tiden betalende medlem av et politisk parti?* Denne variabelen blir dermed en dikotom variabel hvor de som er medlem av et politisk parti er gitt verdien 1, mens de som ikke er medlem av et parti har fått verdien 0. Dette har jeg gjort for at konstantleddet skal få en substansiell betydning. Etersom det er det faktum at man er partimedlem jeg skal forsøke å forklare, er det naturlig å gi denne kategorien verdien 1.

3.5 Uavhengige variabler

Svarkategoriene "vet ikke" og "ubesvart" har jeg kodet som system missing da jeg ikke er interessert i å analysere på ubesvart. For at konstantleddet skal ha en substansiell betydning, har jeg kodet om alle referansekategoriene til 0. I noen tilfeller har jeg konstruert en ny variabel basert på informasjon i andre relevante variabler for å redusere antall missing.

Utdanning

Det sies at det er borgere med høy utdanning som oftest melder seg inn og blir aktive i et politisk parti. Utdanningsnivåvariabelen blir imidlertid brukt for å måle påvirkning på politisk deltakelse på to forskjellige måter. Den første går ut på at utdanning regnes som en ressurs, mens i den andre brukes det som et mål på å forstå politiske budskap og politiske saker. I Valgundersøkelsene blir spørsmålet *Hva er din høyeste fullførte utdanning?* stilt. Det har fra 1969 til 2009 ikke blitt gjort endringer på spørsmålet, men etter hvert som skolesystemet har utviklet seg har svaralternativene endret seg. Etersom jeg skal ta for meg årene 1969, 1981, 2001 og 2009 er jeg avhengig av en omkoding av svaralternativene. Det

mest naturlige vil dermed være ungdomskole/framhaldskole – videregående skole (3 år) – høyere utdanning. Den vil derfor få følgende kategorier: 0. *grunnskole*, 1. *videregående* og 2. *universitet/høyskole*.

Sosial klasse

I likhet med utdanning, blir sosial klasse inkludert som et mål på en persons ressurser, som igjen skal gi en indikasjon på hvor mye man deltar politisk. I Valgundersøkelsene har det blitt stilt spørsmål om subjektiv klassebevissthet, det vil si hva slags klasse man tilhører. Dette er et forhold man bør ta med i vurderingen, da klasse kan oppfattes forskjellig fra person til person og hvor betydningen av klasse kan ha endret seg over tid. Selv om det hefter usikkerhet med klassevariabelen har jeg valgt å ta den med for fullstendighetens skyld siden den har vært benyttet i Whiteleys analyse. Det blir stilt tre forskjellige spørsmål etter hverandre i Valgundersøkelsene. Det første spørsmålet er *Det er så meget snakk om forskjellige samfunnsklasser. Folk flest sier at de hører til i en av to klasser: Enten arbeiderklassen eller middelklassen. Tenker De noen gang på Dem selv som hjemmehørende i en av disse klassene?*, det andre spørsmålet er *hvilken klasse?*, hvorpå det tredje er *Hvis De måtte velge, vil De si at De nærmest hørte hjemme i arbeiderklassen eller i middelklassen?* Svaralternativene er kun delt inn i arbeiderklasse og middelklasse, samt vet ikke og ubesvart. I følge Morales (2009:75) kan man også bruke yrke som en indikator for sosial klasse, men siden Valgundersøkelsene har et spørsmål om sosial klasse tilgjengelig, vil jeg bruke dette. Det er derimot ikke stilt spørsmål om sosial klasse i 2009, slik at denne variabelen vil ikke bli analysert i det nevnte året. Ved å se på hva Institutt for Samfunnsforskning (IFS) har gjort med kodingen av denne variabelen, har jeg for 1969, 1981 og 2001 konstruert en variabel som består av fire kategorier, arbeiderklasse bevisst, arbeiderklasse ubevisst, middelklasse ubevisst og middelklasse bevisst. Disse svaralternativene er basert på de tre spørsmålene sammenlagt. Tilslutt vil jeg derimot kode om denne variabelen til en dikotom variabel, med kun svaralternativene *arbeiderklasse* og *middelklasse*. Det ideelle hadde også vært å ha en kategori for overklasse, noe Valgundersøkelsene ikke har, men jeg mener allikevel at dette vil måle om sosial klasse påvirker partimedlemskap på noen måte.

Arbeidsmengde

Hvor mye fritid man har til overs til politisk arbeid eller politiske forpliktelser vil kunne være avhengig av hvor mange timer man gjennomsnittlig jobber i uka. Har man lite fritid, vil det være naturlig at fritiden ikke blir brukt på politiske forpliktelser. Denne variabelen ble altså inkludert for å måle hvorvidt mangel på fritid påvirker partimedlemskap. Spørsmålet *hvor mange timer arbeider du vanligvis pr uke?*, vil derfor være nyttig å bruke i denne sammenhengen. Denne variabelen er på intervallnivå, og slik vil jeg også beholde den. I 1969 er det ikke stilt spørsmål om arbeidsmengde, slik at jeg kun får brukt denne variabelen i 1981, 2001 og 2009.

Tro på egen politisk kompetanse og påvirkning

Ved å inkludere variabelen tro på egen politisk kompetanse og påvirkning vil det være mulig å måle en persons motivasjonsaspekter. Hvis man ikke har tro på at man kan innvirke på politikken, kan det være vanskelig å motivere seg til å delta i politikken. Det samme hvis man ikke har forståelse og kunnskap. Påstandene jeg vil bruke for å analysere tro på egen politisk kompetanse og påvirkning fra Valgundersøkelsene er 1) *politikken er ofte så innviklet at alminnelige folk ikke kan sette seg inn i hva den dreier seg om*, 2) *folk som meg kan nok stemme, men noe annet kan vi ikke gjøre for å innvirke på politikken* og 3) *de som sitter på Stortinget og bestemmer tar ikke mye hensyn til det vanlige folk tror og mener*. Den siste påstanden blir derimot ikke stilt i Valgundersøkelsen 1981, slik at den vil utelukkes fra analysen i dette nevnte året. I 1981 vil altså kompetansevariabelen kun bestå av to påstander. Jeg har valgt å summere variablene til en additiv indeks. I undersøkelsen er den første påstanden gitt syv svaralternativer. Svarkategoriene 'vil ikke svare' og 'vet ikke' er kodet til system missing. De fem resterende alternativene er kodet slik at 0 er 'helt uenig' og 4 er 'helt enig'. De to andre utsagnene er omkodet på samme måte. Dette betyr at denne variabelen blir på intervallnivå fra 0 til 12 i 1969, 2001 og 2009, og 0 til 8 i 1981.

Religiøs aktivitet

Whiteley mener at religiøsitet vil være med på å øke partideltakelsen, og i frivillighetsmodellen har han med religiøsitet som en variabel. Deltakelse i religiøse organisasjoner skal ifølge teorien påvirke politisk deltakelse positivt. I Valgundersøkelsene blir spørsmålene *Hvor mange ganger i løpet av den siste måneden har du vært til stede ved*

gudstjenester i kirken? og *Hvor mange ganger i løpet av den siste måneden har du vært til stede på andre religiøse møter?*, stilt, og det er disse spørsmålene jeg vil benytte meg av for å teste ut denne teorien. Jeg har summert disse variablene til en additiv indeks fra 0 til 8. I 1969 er det ingen som har svart at de aldri går på møter eller gudstjenester. Det er derimot et stort antall missing/ikke svart. Jeg har derfor for 1969 valgt å kombinere disse spørsmålene med spørsmålet om aktiv i kristent arbeid slik at de som ikke deltok kodes som ikke deltatt på møter der hvor det er missing. Dette reduserer missing betydelig og jeg får tall som er nært opp til det Institutt for samfunnsforskning har benyttet i sine valgundersøkelser.

Politisk interesse

Politisk interesse blir inkludert for å bidra til å forklare partimedlemskap. Valgundersøkelsen inneholder spørsmål om politisk interesse i alle de valgte årene, men for å få best mulig sammenlignbarhet for alle årene ble svarkategoriene *en del interessert* endret til *ganske interessert* i 1969 og 1981. Denne variabelen er på ordinalnivå med svaralternativene: 0 *ganske interessert*, 1 *en del interessert* og 2 *lite interessert*. Grunnen til at jeg benytter denne variabelen på ordinalnivå, er fordi variabelen politisk interesse på nominalnivå gir svært høye verdier for standardfeilen (S.E). For sammenlikningens skyld vil jeg benytte dette for alle årene. I den multivariate analysen vil jeg derimot benytte denne variabelen på intervallnivå. Grunnen til dette er at når jeg kjørte denne i den multivariate analysen med kategoriske variabler gir den veldig rare utslag, og noe som blir borte ved å benytte den på intervallnivå.

Det å diskutere politikk mest mulig, skal påvirke partimedlemskap positivt. Det er ingen direkte hypotese som angår det å diskutere politikk, men den blir inkludert som en indikator sammen med politisk interesse. Hovedgrunnen til at denne variabelen blir tatt med er for å få undersøkelsen så nært opp til Whiteleys undersøkelse. Men det er også nærliggende å anta at det å delta i politiske diskusjoner kan fremme medlemskap ved at man får en større forståelse for hva politikk er, og også opprettholde interessen for politikk blant de som allerede er medlemmer. I Valgundersøkelsene blir spørsmålet hvorvidt man; *har deltatt i politiske diskusjoner eller samtaler med familie, venner eller arbeidskollegaer foran valget i år stilt?* Selv om Whiteley bruker et spørsmål om diskusjoner om politikk generelt og Valgundersøkelsens spørsmål er i forbindelse med valg spesielt, mener jeg allikevel at det vil gi et godt nok svar på det jeg er ute etter å undersøke. Begrunnelsen for dette er at de som er interessert i politikk vil trolig svare *daglig* eller *ofte* uansett valg eller ikke, fordi de som er

interessert i politikk, vil i hvert fall være interessert i valg. For å få best mulig sammenlignbarhet ble svarkategorien *2 ganger i uken* endret til *ofte og av og til til sjelden*. Samtidig ble den opprinnelige verdien *daglig* endret til verdien 0. Å *diskutere politikk* er dermed en variabel på ordinalnivå med følgende svaralternativer: 0 *aldri*, 1 *mer sjelden*, 2 *ofte* og 3 *daglig*. Det er imidlertid mye mulig at effekten av politisk interessevariabelen reduserer effekten av variabelen politiske diskusjoner.

Politisk tillit

Tillit til politikerne og de politiske institusjonene er en faktor som vil være viktig i forbindelse med deltakelse. I Valgundersøkelsene varierer spørsmålene mellom tillit til partiene, politikernes troverdighet og tillit til institusjonene. I utgangspunktet er jeg interessert i å undersøke tillit til regjeringen, av hensyn til sammenlignbarhet med Whiteley. Dette spørsmålet blir derimot ikke stilt før i 2001, og for å kunne sammenligne årene på best mulig måte blir dette spørsmålet ikke benyttet. Jeg tror derimot ikke dette vil påvirke analysen negativt, da man rundt valgtider ofte har vist seg at man har fått regjeringsslitasje, noe som kanskje kan påvirke svarene på spørsmålet. Fram til 1993-undersøkelsen ble tillit til partier og folkevalgt målt ved hjelp av to påstander som intervjupersonene skulle si seg enig eller uenig i. Disse påstandene er 1) *Partiene er bare interessert i folks stemmer, ikke i deres meninger* og 2) *De som sitter på Stortinget og bestemmer, tar ikke mye hensyn til det vanlige folk tror og mener* (Aardal 1999:171).

Ettersom spørsmålene har variert fra undersøkelse til undersøkelse kan det, i følge Aardal (2003: 215), være usikkert å sammenligne utviklingen over tid. Spørsmålene blir heller ikke stilt i perioden 1977 til 1981, noe som vil påvirke min analyse. Dette gjør at jeg ikke får inkludert tillitsvariabelen i 1981. Et annet forbehold jeg må ta, er som sagt at spørsmålene varierer fra år til år.

Svarene på de to spørsmålene vil bli summert i en additiv indeks med ni verdier, hvor verdien 0 betyr lav tillit til partier og folkevalgte, mens verdien 8 betyr høy tillit. I 1981 er det derimot ikke stilt et spørsmål om; *de som sitter på Stortinget og bestemmer, tar ikke mye hensyn til det vanlige folk tror og mener*, slik at dette året vil tillitsvariabelen kun bestå av én påstand; *Partiene er bare interessert i folks stemmer, ikke i deres meninger*. Selv om det er få verdier, velger jeg allikevel å benytte variabelen på intervallnivå for lettere å kunne sammenligne med de andre årene. Den vil da få verdiene 0 til 4, der 0 er liten tillit og 4 er

høy tillit. I 2009 tar jeg derimot utgangspunkt i to direkte spørsmål angående tillit til Stortinget og tillit til politikerne, og jeg mener at dette vil være et godt utgangspunkt for sammenligning av tillit til partier og folkevalgte. Disse gir en additiv indeks med verdien 0 for lav tillit og verdien 20 for høy tillit.

Sivilstatus

En persons sivilstatus kan ha en påvirkning på om man blir medlem av et politisk parti eller ikke. I Valgundersøkelsene blir spørsmålet om sivilstatus stilt hvert år, men jeg må derimot ta høyde for at svaralternativet «samboende» ikke er et svaralternativ fra 1969 til 1981. Jeg vil derfor kode samboende som gift. Det vil jeg begrunne med at gifte personer også er samboende. Gifte personer har selvfølgelig et større rettsvern og andre rettigheter enn ikke registrerte samboende, men dette burde ikke påvirke valg om partimedlemskap eller ikke i særlig grad. Enke/enkemann vil bli kodet om til *tidligere gift*, altså i samme kategori som skilte. Grunnen til at jeg gjør dette er det faktum at de har vært gift tidligere, og at de da ikke passer inn i kategorien ugift. Variabelen kodes derfor på nominalnivå med kategoriene: 0 *gift*, 1 *ugift* og 2 *tidligere gift*.

Bosted

I Valgundersøkelsene er det stilt flere forskjellige spørsmål angående bosted og oppvekststed. Disse varierer fra fylke til kommune til «land» og by, og spørsmålene varierer også fra år til år. Faren ved å bruke for eksempel fylke eller kommune er at det er for store variasjoner i befolkningstettheten, noe som ikke vil gi tilfredsstillende svar i denne analysen.

Bostedsvariabelen jeg derfor har valgt å bruke består kun av to svarkategorier, land og by, som indikerer rurale og urbane områder. Til tross for at det optimale ville vært en bredere inndeling med flere kategorier, ser jeg allikevel dette som en tilfredsstillende variabel fordi den dekker analysens behov for størrelse på bostedsområde/-størrelse. Bosted er en dikotom variabel med kategoriene 0 *urban* og 1 *rural*.

Alder

Hvilken aldersgruppe man befinner seg i kan ha en påvirkning på om man blir medlem eller ikke. Teoriene sier at det ofte er de i de eldste aldersgruppene som blir medlem i et politisk parti. Fra 1969 til 2009 er det blitt stilt litt forskjellige spørsmål om alder. Siden det et år er

delt inn i aldersgrupper vil jeg operasjonalisere til aldersgrupper for alle årene. Jeg deler inn på samme måte som SSB i 7 kutt: 0 18-23 år, 1 24-29 år, 2 30-39 år, 3 40-49 år, 4 50-59 år, 5 60-69 år og 6 70- år. På denne måten kan jeg se om det er enkelte aldersgrupper som er mer tilbøyelig til å være medlem i politiske partier. 18 til 23 år er referansekategorien. Dette gjør at jeg får testet livsfaseeffekten og om det er forskjell for de født før og etter 1945. Det vil si de som er eldre enn 24 år i 1969, 36 år i 1981, 56 år i 2001 og 64 år i 2009. I den multivariate analysen vil jeg derimot bruke alder på intervallnivå, fordi det vil gi en mer nøyaktig måling. Samtidig som jeg har muligheten til å gå tilbake til den bivariante analysen for å se variasjonene mer nøyaktig innenfor hver gruppe. Dette er også noe Kristin Strømsnes har gjort i sin undersøkelse fra Makt- og demokratiutredningen fra 1998 til 2003. Hun påpeker at den vanligste antakelsen er at politisk deltakelse varierer kurvelinært i forhold til alder, slik at det er de middelaldrene som er mest aktive og engasjerte, mens de yngre og de eldste deltar minst (Strømsnes 2003: 40). Jeg har derfor også alder kvadrert med i analysen.

Kjønn

Kjønn blir naturlig nok inkludert i analysen for å se om medlemmene i hovedsak er menn eller kvinner. Det har lenge vært menn som har dominert den politiske arena, og den tradisjonelle hypotesen er at det er flere menn enn kvinner som er medlem av et politisk parti, men etter økt likestilling i Norge kan det være naturlig å tenke seg at disse forskjellene har jevnet seg mer eller mindre ut over tid. Kjønn er en naturlig dikotom variabel, og for at konstantleddet skal få substansiell betydning er den opprinnelige variabelen omkodet slik at *menn* er gitt verdien 1 og *kvinner* verdien 0. Menn er gitt verdien 1 fordi det forventes at flere menn enn kvinner er medlem av et politisk parti, dette gir samtidig kvinnene referansekategorien 0.

Yrke

I denne analysen vil jeg bruke yrke som en kontrollvariabel, grunnet dens mulige sammenheng med utdanning og sosial klasse. Yrkesvariabelen er delt inn i hele ni kategorier, *arbeider, lav offentlig og privat funksjonær, høy offentlig og privat funksjonær, selvstendig næringsdrivende med og uten hjelp, primærnæringsdrivende med og uten hjelp, primærnæringsdrivende uten hjelp, sekundærnæringsdrivende med og uten hjelp, sekundærnæringsdrivende uten hjelp, andre*. For å kunne kjøre analysen har jeg måttet slå sammen selvstendig næringsdrivende med og uten hjelp og primærnæringsdrivende til en

kategori. Kategorien *andre* er også utelatt fra analysen av SPSS, sannsynligvis på grunn av for mange missing blant de som har svart.

Sektor

På lik linje og på likt grunnlag som yrke vil også sektor bli inkludert som en kontrollvariabel. Den variabelen består av to svarkategorier, *offentlig sektor* og *privat sektor*, hvor offentlig sektor er referansekategori med verdien 0.

3.5.1 Oversiktstabell over uavhengige variabler

Denne oversiktstabellen presenterer oppgavens uavhengige variabler, og viser gjennomsnittsverdi og standardavvik for hver enkelt variabel.

Tabell 3.2 Operasjonalisering av variablene. Gjennomsnitt og standardavvik for 1969, 1981, 2001 og 2009.

Variabler	Beskrivelse	1969		1981		2001		2009	
		Gj. snitt	St. avvik	Gj. snitt	St. avvik	Gj. snitt	St. avvik	Gj. snitt	St. avvik
Partimedlemskap	0=nei, 1=ja	0,16	0,37	0,17	0,37	0,08	0,27	0,07	0,26
Utdanning									
	Grunnskole	0,37	0,48	0,30	0,46	0,15	0,36	0,14	0,35
	Videregående	0,49	0,5	0,54	0,50	0,59	0,49	0,45	0,50
	Universitet/høyskole	0,14	0,34	0,16	0,37	0,26	0,44	0,41	0,49
Sosial klasse	0=arb.kl., 1=mid.kl.	0,34	0,47	0,47	0,50	0,56	0,50	-	-
Arbeidsmengde	Intervall	-	-	38,79	10,31	36,62	12,69	36,40	11,47
Tro på egen politiske Kompetanse	Intervall	4,77	3,13	3,10	2,36	5,22	2,99	3,75	2,17
Religiøs aktivitet	Intervall	0,56	1,45	0,64	1,93	0,63	1,91	0,50	1,72
Politisk interesse	Intervall	1,37	1,23	0,79	0,62	1,69	0,65	1,74	0,68
Diskutere politikk									
	Aldri	0,14	0,35	0,17	0,38	0,08	0,26	0,08	0,27
	Mer sjelden	0,32	0,47	0,25	0,43	0,22	0,42	0,22	0,42
	Ofte	0,24	0,43	0,30	0,46	0,46	0,50	0,46	0,50
	Daglig	0,29	0,46	0,28	0,45	0,24	0,43	0,24	0,43
Politisk tillit	Intervall	4,07	2,48	-	-	3,35	1,95	11,40	3,43
Bosted	0=Urban, 1=rural	0,38	0,49	0,47	0,47	0,33	0,47	0,32	0,42
Sivilstatus									
	Gift	0,75	0,43	0,68	0,46	0,69	0,46	0,69	0,50
	Ugift	0,23	0,42	0,21	0,41	0,20	0,40	0,11	0,43
	Tidligere gift	0,01	0,11	0,10	0,31	0,11	0,32	0,20	0,40
Alder									
	18-23 år	0,09	0,28	0,13	0,44	0,10	0,30	0,10	0,30
	24-29 år	0,10	0,30	0,13	0,44	0,09	0,29	0,08	0,26
	30-39 år	0,15	0,36	0,19	0,40	0,21	0,41	0,17	0,38
	40-49 år	0,21	0,41	0,16	0,37	0,20	0,40	0,20	0,40
	50-59 år	0,21	0,40	0,15	0,36	0,17	0,38	0,19	0,40
	60-69 år	0,15	0,36	0,14	0,35	0,13	0,33	0,17	0,37
	70+	0,09	0,28	0,10	0,30	0,10	0,30	0,09	0,28
Alder i multi. analyse	Kontinuerlig	46,89	15,88	44,21	17,31	45,45	16,36	46,76	16,22
Kjønn	0=kvinne, 1=mann	0,53	0,50	0,54	0,50	0,50	0,50	0,52	0,46
Yrke									
	Arbeider	0,47	0,50	0,37	0,48	0,19	0,39	0,16	0,32
	Lav offentlig funksj.	0,16	0,37	0,14	0,35	0,19	0,39	0,21	0,40
	Lav privat funksjonær	0,06	0,24	0,13	0,33	0,17	0,37	0,16	0,32
	Høy offentlig funksj.	0,09	0,28	0,05	0,21	0,10	0,30	0,11	0,50
	Høy privat funksj.	0,04	0,21	0,06	0,24	0,15	0,36	0,16	0,36
	Selvst. næringsdriv m/hjelp	0,03	0,18	0,05	0,21	0,10	0,30	0,00	0,00
	Selvst. næringsdriv u/hjelp	0,02	0,16	0,05	0,23	0,11	0,31	0,00	0,00
	Primærnæring	0,11	0,32	0,05	0,21	0,00	0,00	0,00	0,00
	Andre	0,0	0,0	0,11	0,31	0,00	0,00	0,20	0,40
Sektor	0=privat 1=offentlig	0,55	0,50	0,28	0,45	0,41	0,49	0,43	0,50

Gjennomsnittet av dikotome variable, som i denne oppgaven, er gitt verdiene 0 og 1 vil gi andelen med svarkategori 1 (Tuftes 2000: 13). Dette viser for eksempel at det for partimedlemskap bare var 7 prosent medlemmer blant de spurte i 2009. Tabellen viser også at det er en svak overvekt av menn som har besvart, og bortsett fra 1969 har det også vært en overvekt av ansatte i privat sektor som har besvart. Gjennomsnittsverdien for politisk tillit for 2009 kan ikke sammenlignes direkte med de andre årene da denne er en additiv indeks med verdi 0 til 20, mens for de andre årene er den en additiv indeks med verdi 0 til 8. Man kan også se at aldersfordelingen har vært ganske lik for alle fire årene.

3.6 Valg av metode

For at en undersøkelse skal ha god statistisk validitet forutsettes det at sammenhengen mellom uavhengig variabel og avhengig variabel er statistisk signifikant eller rimelig sterk (Lund 2002: 105). Hva som er en sterk sammenheng vil være opp til hver enkelt å vurdere, men det vanlige er å se på signifikansnivået eller av andelen forklart varians. For å kunne analysere sammenhengene mellom den avhengige variabelen og de uavhengige variablene, vil jeg ta i bruk både bivariat og multivariat analyse. De statistiske metodene jeg vil benytte til dette blir gjennomgått og begrunnet nedenfor.

3.6.1 Bivariat analyse

Ved å gjennomføre en bivariat analyse vil jeg få en god oversikt over materialet, variabel for variabel, før den komplekse multivariate analysen. For å finne de bivarierte sammenhengene i denne analysen vil jeg benytte korrelasjonsanalyse og krysstabeller. Korrelasjonsanalysene vil jeg bruke der hvor den uavhengige variabelen benyttes på intervallnivå. Arbeidsmengde er på intervallnivå og vil ikke bli kategorisert. Religiøs aktivitet, egenvurdert politisk kompetanse og tillit til partier og folkevalgte er summert i additive indekser og blir også benyttet på intervallnivå selv om det her ville være mulighet for kategorisering. På de resterende uavhengige variablene vil jeg bruke krysstabeller. Siden jeg har en dikotom avhengig variabel, samtidig som jeg har mange kategoriske uavhengige variabler på nominal- og ordinalnivå, er en krysstabellanalyse det naturlige valget. Krysstabellene vil kunne gi en enkel og god indikasjon på hvilke av analysens uavhengige variabler som påvirker partimedlemskap i positiv eller negativ retning, og om korrelasjonen mellom partimedlemskap og den enkelte uavhengige variabelen er statistisk signifikant.

For å teste sammenhengen mellom to forskjellige variabler i populasjonen på grunnlag av en krysstabell fra utvalget, vil kji-kvadrattesten være det mest naturlige valget. Grunnen til det er at denne testen har få forutsetninger, noe som gjør at den nesten alltid kan benyttes (Ringdal 2007: 239). Man har alltid to hypoteser; en hypotese man tror stemmer og en hypotese som er det motsatte av hva vi forventer. Nullhypotesen, H_0 , for kji-kvadrattesten er at det ikke er statistisk sammenheng mellom avhengig og uavhengig variabel. Hvis nullhypotesen er sann, vil dette føre til at kji-kvadratet blir liten, men hvis den derimot er gal, vil kji-kvadratet bli høy. Man må også se verdien i forhold til antall frihetsgrader, df . Signifikansnivået forteller om sammenhengen er statistisk signifikant. Er verdien lav betyr det at sannsynligheten for at sammenhengen ikke er tilfeldig og nullhypotesen forkastes. Det er vanlig i samfunnsvitenskapelige analyser å sette usikkerheten til 1, 5 eller 10 prosent. Dette skyldes stort sett sedvane. Dataene er ofte ikke så presise, og i min undersøkelse er andelen partimedlemmer liten, noe som øker usikkerheten. Jeg velger derfor å benytte et signifikansnivå på opp til 10 prosent, noe som betyr at det er 10 prosent sjanse for at tilfeldige utslag kan være årsak til korrelasjon (Midtbø 2010: 65-66). Etersom denne analysen tar for seg flere år, kan det være at en uavhengig variabel er signifikant et år, mens den kan forkastes et annet år. Jeg vil uansett benytte alle de uavhengige variablene i den multivariate analysen hvert år for best mulig å kunne sammenligne resultatene med den bivariate undersøkelsen. Etersom denne oppgavens avhengige variabelen, *betalende medlem av et politisk parti*, er dikotom er det målenivået på de uavhengige variablene som avgjør hvilke korrelasjonsmål som skal anvendes, når ikke krysstabellanalyse skal anvendes. I følge Hellevik (2002: 182) er dette fordi dikotome variabler er i en spesiell stilling når det gjelder målenivå nettopp fordi vi kan tillegge en dikotom variabel det målenivået vi selv ønsker. Grunnen til dette er at målenivået ikke vil være relevant for de dikotome variablene. Dette betyr at man ikke vil få transitivetsproblemer, som man kan møte på ved tre eller flere verdier (Hellevik 2002: 158).

Pearson r er et mye brukt styrkemål for sammenhengen mellom variabler (Christophersen 2009: 49). Pearson r angir retningen og styrken på sammenhengen. Dette betyr at hvis variabelens målestokk eller antall enheter endrer seg, endrer også kovariansen verdi (Midtbø 2007: 52). Pearson r vil alltid ligge mellom -1 og $+1$. Den positive korrelasjonen vil befinne seg mellom 0 og 1 , og hvis det er en negativ korrelasjon vil denne ligge mellom 0 og -1 . Dess nærmere verdien ligger ± 1 , desto sterkere vil korrelasjonen være. Hvis verdiene er nærmere 0 , er det liten samvariasjon mellom variablene. Korrelasjonene vil i praksis aldri være eksakt 0 eller ± 1 , for som oftest ligger de nærmere 0 enn ± 1 (Midtbø 2007: 52). Pearson r

forutsetter imidlertid at variablene er intervaller eller dikotome. I denne analysen vil det brukes Pearson r på arbeidsmengde, holdninger og religiøs aktivitet for å se styrken og retningen på sammenhengene.

Siden en enkel bivariat analyse sjelden vil gi en uttømmende forklaring på variasjonene i den avhengige variabelen, nettopp fordi den avhengige variabelen gjerne er påvirket av en rekke fenomener som for eksempel ulike årsaksfaktorer (Skog 2004: 217), og ikke bare en faktor, vil jeg også benytte en multivariat analyse.

3.6.2 Multivariat logistisk regresjon

Som jeg har skrevet tidligere har jeg valgt å benytte meg av en binomisk logistisk regresjonsanalyse. Denne analysens avhengige variabel er dikotom, og i følge Skog (2004:215), bør man da overveie å bruke logistisk regresjon. Denne regresjonsmåten gir meg muligheten til å finne så nøyaktig som mulig hvordan en bestemt uavhengig variabel kan påvirke den avhengige variabelen. Ved å bruke denne metoden kan jeg kontrollere for bakenforliggende faktorer som kan ha en spuriøs sammenheng og kontrollere for mellomliggende variabler som opptrer på en annen måte enn den jeg er spesielt interessert i. Den multivariate analysen vil gi et mer fullstendig og dekkende bilde av partimedlemskap, samtidig som beskrivelsene av årsakssammenhengene blir mer presise, og som en konsekvens av dette blir de også mer troverdige (Midtbø 2010: 97). Etter å ha utført bivariate analyser med krystabeller og korrelasjonsanalyse vil man ha kommet langt i å se hvilke eventuelle variabler som kan påvirke den avhengige variabelen, men ved i tillegg å kjøre en multivariat analyse vil det også være mulig å se hvilke variabler som påvirker hverandre.

I følge Hellevik (2002: 275) forutsetter regresjonsanalyse at variablene kan behandles som intervallvariabler. I denne analysen er det derimot kategoriske variabler som ikke vil la seg behandle metrisk, og som dermed vil gjøres om til dummyvariabler i den multivariate analysen med laveste kategori som referansekategori.

Når man skal foreta en logistisk regresjonsanalyse av variabler fra Valgundersøkelsene, som er tidsseriedata, er det visse forhold man må ta hensyn til. En korrelasjon mellom to variabler A og B kan vanligvis oppstå på tre forskjellige måter. Den første er at A kan være en årsak til B, den andre er at B kan være en årsak til A, eller så kan det være en bakenforliggende faktor C som er årsak til både A og B, med andre ord en spuriøs korrelasjon. Dette er grunnen til at

jeg vil kontrollere for samspill mellom utdanning og kjønn, sosial klasse og politiske holdninger, og sivilstatus og kjønn. Det kan eksistere langsiktige trender i variablene, og disse kan være sammenfallende, selv om to indikatorer kan være kausalt uavhengig av hverandre og selv om det ikke finnes noe felles bakenforliggende årsak. Denne siste formen for spuriøs korrelasjon er svært vanlig i praksis (Skog 2004: 325).

En multivariat analyse kan avdekke to forhold som ikke fanges opp i oppgavens bivariate analyse (Hellevik 2002: 273). Det kan som nevnt være at sammenhengen mellom to variabler kan påvirkes av en eller flere andre variabler, men det kan også være en sammenheng mellom de uavhengige variablene i regresjonsmodellen (Hellevik 2002: 273). Oppgavens multivariate analyse vil ikke bare gi svar på hvorvidt en forklaring er god eller ikke, analysen vil også si noe om hvor god denne forklaringen er i forhold til andre forklaringer. Modeller som har flere forklaringsvariabler vil kunne lettere skille de viktige forklaringene fra de mindre viktige forklaringene (Midtbø 2010: 97).

Den logistiske regresjonsanalysen vil også beskrive styrken, og i hvilken retning effekten av de uavhengige variablene påvirker partimedlemskap. Kvalitative uavhengige variabler med flere enn to kategorier vil som nevnt ivaretas ved hjelp av dummyvariabler (Skog 2004: 215).

Skog (2004: 380) viser til at enkelte forutsetninger må være tilstede for at man skal kunne anvende logistisk regresjon. For det første må den logistiske kurven gi en korrekt beskrivelse av den empiriske sammenhengen. For å teste dette blir Hosmer-Lemeshow- testen brukt. Denne testen kan i multivariate situasjoner med flere uavhengige variabler gi informasjon om modellens tilpasning til datamaterialet, noe som viser om forutsetningene har blitt oppfylt (Skog 2004: 418). Hosmer-Lemeshow bygger på avviket mellom predikerte og observerte frekvenser, og et ikke-signifikant avvik ($p > .05$) indikerer at modellen ikke kan avvises (Christophersen 2009:181). For fullstendighetens skyld vil jeg gjengi resultatene for Hosmer-Lemeshow-testen etter den multivariate analysen. Dette til tross for at jeg ikke er ute etter å finne den best mulige modellen.

Den andre forutsetningen om at de enkelte observasjonene skal være uavhengige av hverandre, blir oppfylt så lenge man har et enkelt sannsynlighetsutvalg, og i dette tilfellet vil dette være oppfylt, da SSB utfører en enkelt tilfeldig utvelging av respondenter.

Den siste og substansielt viktigste forutsetningen, om at det ikke skal finnes bakenforliggende variabler som både er årsak til den avhengige variabelen og som dessuten er korrelert med den

uavhengige variabelen som inngår i analysen, er den som er vanskeligst å underbygge empirisk (Skog 2004:381). Det kan skape problemer når man utelater variabler som både påvirker avhengig variabel og som vil være korrelert med en eller flere av analysens uavhengige variabler. Man vil kunne få et feilaktig inntrykk av hvordan den uavhengige variabelen påvirker den avhengige variabelen, hvis restleddet korrelerer med en av de uavhengige variablene (Ringdal 2007:253). Det er også en forutsetning for et korrekt resultat at det ikke må være perfekt korrelasjon mellom to uavhengige variabler i modellen, dvs. kolinearitet eller mellom en uavhengig variabel og flere andre uavhengige variable dvs. multikolinearitet. Denne forutsetningen er normalt lite problematisk. Dersom multikolinearitet er et problem får standardfeilen (S.E) ofte høye verdier. Multikolinearitet vil kunne gjøre modellen ustabil ved at små endringer av berørte variabler gir store utslag i resultatene (Ringdal 2007: 181). I noen tilfeller kan effekten av dette reduseres ved å sentrere de aktuelle variablene. Siden standardfeilene ikke er unormalt store, har jeg valgt ikke å sentrere variablene.

Ved å benytte meg av Whiteleys modeller og Valgundersøkelsene vil det kunne være en eller flere årsaksvariabler som er utelatt fra modellen, men det vil være uproblematisk dersom disse ikke korrelerer med en av de uavhengige variablene (Skog 2004: 253). Gjennom å utvide regresjonsmodellen til multivariate sammenhenger vil jeg kunne kontrollere for mulige konfunderende faktorer (Skog 2004: 405).

Ved å beskrive hvor stor andel av variasjonene i den avhengige variabelen som kan «forklares» av den uavhengige variabelen, snakker man om en regresjonsmodells forklaringskraft.

Ved logistisk regresjon blir sannsynlighetene transformert til en log odds variabel. For å gjøre dette regner man først ut oddsen som så regnes om til en naturlig logaritme. Konstantene, log oddsene, i den logistiske modellen har samme funksjon som i den lineære modellen, men er vanskeligere å tolke. Fortegnet viser imidlertid om sannsynligheten øker eller minker. I resultatene fra en logistisk analyse fra for eksempel SPSS, betegnes log oddsene som B, som tilsvarer B i en lineær regresjon, og oddsratioen betegnes EXP(B) dvs. antilogaritmen til B. Denne verdien er lettere å fortolke enn log odds, og viser hvor mange ganger oddsen endres når verdien på den uavhengige variabelen endres med en enhet (Tuftes 2000: 28).

Som i den bivariate analysen vil jeg her også benytte 10 prosent signifikansnivå.

3.7 Oppsummering

I dette kapitlet har jeg presentert og diskutert denne oppgavens datagrunnlag, presentert oppgavens avhengige og uavhengige variabler og redegjort for valg av metode.

Som nevnt vil jeg benytte Valgundersøkelsene for 1969, 1981, 2001 og 2009. Jeg vil benytte meg av bivariat analyse, og på den måten kan jeg se hvilken effekt utdanning, sosial klasse, arbeidsmengde, tro på egen politisk kompetanse og påvirkning, religiøs aktivitet, politisk interesse, politisk tillit, sivilstatus, bosted, alder og kjønn har på partimedlemskap som er den avhengige variabelen. I tillegg til den bivariate analysen vil jeg også benytte meg av multivariat logistisk regresjonsanalyse. Denne analysen vil kunne gi et mer fullstendig og dekkende bilde av partimedlemskap, årsakssammenhengene blir mer presise, noe som igjen gjør de mer troverdige. Ved å bruke denne metoden kan jeg som sagt kontrollere for bakenforliggende faktorer som kan ha en spuriøs sammenheng og kontrollere for mellomliggende variabler som opptrer på en annen måte enn den jeg er spesielt interessert i.

I de neste kapitlene vil jeg gjennomføre analysene, før jeg ser på utviklingen over tid, oppsummerer funnene og avslutter med en diskusjon hvor jeg diskuterer og sammenligner funnene med Whiteleys modeller. Før jeg til slutt skal gi en samlet vurdering og komme med konkluderende bemerkninger.

4 Bivariat analyse

4.1 Innledning

I dette kapittelet vil jeg analysere de bivarierte sammenhengene mellom partimedlemskap og de uavhengige variablene. Dette gir en mulighet til å se på hver uavhengige variabels mulige påvirkning på den partimedlemskap isolert sett. For sammenhengen mellom partimedlemskap og de kategoriske variablene benyttes krysstabeller med Kji-kvadrat som signifikanstest. Fordi man, i følge Hellevik (2002: 182), kan tillegge en dikotom variabel det målenivået man selv ønsker, vil det for sammenhengen mellom partimedlemskap og variabler på intervallnivå bli benyttet korrelasjonsanalyse med Pearson r som styrkemål.

Krysstabellene og korrelasjonsanalysen blir her presentert i sin helhet med både ikke signifikante og signifikante sammenhenger som er markert med asterisk⁵.

4.2 Analyser

Utdanning

Som nevnt tidligere bruker Whiteley utdanningsnivå-variabelen i to av sine modeller, frivillighetsmodellen og modellen for kognitivt engasjement. Antakelsen er at person med høyere utdanning oftere melder seg inn i et politisk parti, med to forskjellige begrunnelser i de to forskjellige modellene. I denne analysen måles utdanning etter høyeste utdanningsnivå, noe som gjør utdanning til en ordinalvariabel. Jeg valgt tre kategorier som rangeres fra lavt til høyt utdanningsnivå. I tabellen nedenfor blir korrelasjonen mellom utdanning, partimedlemskap og prosentfordelingene presentert.

Tabell 4.1 Partimedlemskap etter utdanningsnivå i 1969, 1981, 2001 og 2009. Prosentandel

	Grunnskole	Videregående skole	Universitet/høyskole	Total
1969 (N=1595)***	12,4	18,0	21,0	16,3
1981 (N=1567)	15,3	17,0	18,9	16,8
2001 (N=2029)	7,3	7,5	9,0	7,8
2009 (N=1755)**	7,6	5,5	9,0	7,2

Chi-square: *= $p < 0.1$ **= $p < 0.05$ ***= $p < 0.01$

⁵ Se til appendiks for total N for hver av kategoriene i alle tabellene i denne analysen.

Tabellen viser spesielt for 1969 at det er en klar sammenheng mellom utdanningsnivå og medlemskap. Prosentandelen stiger fra 12,4 for grunnskole til 21,0 for universitet/høyskole. For de andre årene er forskjellene mindre, med en økning fra 15,3 prosent til 18 prosent i 1981 og fra 7,3 prosent til 9,0 prosent i 2001. For 2009 er det en tilsvarende økning som i 2001, men skiller seg ut ved at andelen for de med videregående skole bare er 5,5 prosent, det vil si lavere enn de med grunnskole. Jeg vil se på årsakene til dette etter den multivariate analysen. Det er med andre ord en positiv korrelasjon mellom utdanningsnivået og det å være medlem i et politisk parti. I 1981 og 2001 er imidlertid forskjellene ikke statistisk signifikante.

Med utgangspunkt i den bivarierte analysen får hypotesene *H1* og *H6*: *Personer med høyere utdanning er mer tilbøyelig til å bli medlem av et politisk parti enn de med lav(ere) utdanning foreløpig støtte i 2009. Det har historisk også vært en effekt i 1969, men ikke i årene 1981 og 2001.*

Sosial klasse

I følge frivillighetsmodellen er borgere med høy sosial klasse mer tilbøyelig til å bli medlemmer og bli aktive i politiske organisasjoner. Sosial klasse er en dikotom variabel som jeg behandler på nominalnivå, som arbeiderklasse og middelklasse. Som tidligere nevnt vil det kun presenteres tall fra 1969, 1981 og 2001 for denne variabelen. Resultatene fra krystabellen og korrelasjonen mellom sosial klasse og partimedlemskap gjengis nedenfor.

Tabell 4.2 Partimedlemskap etter sosial klasse 1969, 1981 og 2001. Prosentandel

	Arbeiderklasse	Middelklasse	Total
1969*** (N=1361)	14,1	22,4	16,9
1981 (N=1371)	16,4	19,1	17,7
2001(N=1907)	7,2	8,6	8,0

Chi-square: *= $p < 0.1$ **= $p < 0.05$ ***= $p < 0.01$

Man kan se at det er i 1969 det er størst forskjell i medlemskap mellom arbeiderklassen og middelklassen, med henholdsvis 14,1 prosent og 22,4 prosent. For 1981 og 2001 er derimot forskjellene små og ikke statistisk signifikante. Dette indikerer at effekten av klasse stort sett er borte fra 1981.

Til tross for at verdiene synker fra år til år i de undersøkelsene som er tatt med, ser man allikevel at det er en høyere andel av medlemmer fra middelklassen. Dette betyr at

resultatene fra analysen av sammenhengene mellom partimedlemskap og sosial klasse foreløpig ikke synes å gi støtte til *H2: Personer med høy sosial klasse er mer tilbøyelig til å bli medlem av et politisk parti, enn personer med lav(ere) sosial klasse* i 2001. Sosial klasse var signifikant i 1969 og prosentandelene går i forventet retning, men effekten har blitt svekket over tid.

Arbeidsmengde

Hvor mange timer man arbeider hver uke blir inkludert som en indikator for fritid. Hvor mange timer man jobber hver dag vil altså ha noe å si for hvor mange timer man har ledig til f.eks. politisk arbeid. Den teoretiske antakelsen er at personer som jobber mindre oftere blir medlem av et politisk parti underforstått at de har mer fritid. Arbeidsmengde vil som tidligere nevnt kun bli presentert med tall fra 1981, 2001 og 2009. Arbeidsmengde er en variabel på intervallnivå, og korrelasjonen mellom partimedlemskap og arbeidsmengde vil bli vist i form av en korrelasjonstabell med Pearson r.

Tabell 4.3 Partimedlemskap etter arbeidsmengde i 1981, 2001 og 2009. Pearson r.

	1981	2001	2009
Pearsons r	0,048*	0,098***	0,020
N	993	1444	1267

Pearson r: *= $p < 0.1$ **= $p < 0.05$ ***= $p < 0.01$

Som man kan se fra korrelasjonstabellen er sammenhengen mellom partimedlemskap og arbeidsmengde statistisk signifikant i 1981 og 2001. Men korrelasjonen viser kun en svak positiv sammenheng i 1981 og enda mindre i 2001, noe som tyder på at effekten av arbeidsmengde på partimedlemskap er liten. Antakelsen om at personer som jobber mindre oftere blir medlem av et politisk parti ser dermed ikke ut til å stemme. Dette betyr at *H3: Jo mer man jobber, dess mindre sannsynlig er det at man blir medlem av et politisk parti* foreløpig ikke får støtte i 2009 og fikk heller ikke støtte i 1981 og 2001.

Tro på egen politisk kompetanse og påvirkning

En persons mulighet til påvirkning av politiske avgjørelser, påvirkning til endring og følelsen av forståelse kan være avgjørende for om man melder seg inn i et politisk parti. I følge Laura Morales (2009:70) er følelsen av politisk kompetanse uten unntak relatert til deltakende atferd. Antakelsen er her at oppfattelsen av tro på egen politisk kompetanse og påvirkning

skal fremme deltakelse. Påvirkningsvariabelen er som nevnt summert i en additiv indeks, og variabelen er på intervallnivå på henholdsvis 0 til 12 i 1969 og 2001 og 0 til 8 i 1981 og 2009. Tabell 4.4 viser korrelasjonen mellom holdninger og partimedlemskap gjengitt i form av Pearson r.

Tabell 4.4 Partimedlemskap etter egenvurdert politisk kompetanse i 1969, 1981, 2001 og 2009. Pearson r.

	1969	1981 ¹	2001	2009
Pearsons r	0,188***	0,119***	0,075***	0,091***
N	2041	1565	2041	1771

Pearson r: *= $p < 0.1$ **= $p < 0.05$ ***= $p < 0.01$, ¹ I 1981 består variabelen kun av to påstander grunnet utelatt spørsmål i valgundersøkelsen.

Den viser at det i 1969 er sterkest sammenheng mellom partimedlemskap og politiske holdninger, men det er allikevel en relativt svak sammenheng ettersom Pearson r ligger på 0,188. Til tross for at korrelasjonsanalysen viser en svak sammenheng i alle årene, er det allikevel effektene statistisk signifikante alle årene. I 2001 og 2009 er korrelasjonen svakest med henholdsvis 0,075 og 0,091. Dette betyr dermed at *H4: En person som har tro på egen politisk kompetanse og påvirkning er mer tilbøyelig til å bli medlem av et politisk parti, enn personer med mindre kompetanse og som ikke tror de kan påvirke* er foreløpig styrket i 2009.

Religiøs aktivitet

Religiøs aktivitet og religionsutøvelse blir ofte nevnt som en viktig faktor for politisk deltakelse (Morales 2009:84). I frivillighetsmodellen har religiøs aktivitet blitt tatt med som en indikator på «borgerlig kompetanse» og som en faktor for å øke deltakelsen. Etter å ha summert to variabler i en additiv indeks for antall møter er religiøs aktivitet en variabel på intervallnivå fra 0 til 8. Den teoretiske antakelsen er her at aktivt engasjement i religiøs aktivitet vil øke deltakelsen. I tabell 4.5 vil korrelasjonen mellom Religiøs aktivitet og partimedlemskap bli vist i form av Pearson r.

Tabell 4.5 Partimedlemskap etter religiøs aktivitet i 1969, 1981, 2001 og 2009. Pearson r.

	1969	1981	2001	2009
Pearsons r	0,138***	0,058**	0,075***	0,163***
N	1371	1563	2028	1756

Pearson r: *= $p < 0.1$ **= $p < 0.05$ ***= $p < 0.01$

Som det fremkommer av tabellen kan man se at korrelasjonen mellom partimedlemskap og religiøs aktivitet er statistisk signifikant er positiv for alle årene i analysen. Korrelasjonen er derimot sterkest i 2009 og svakest i 1981 og 2001. Den teoretiske antakelsen om at de som regnes som mer aktivt religiøse oftere melder seg inn i et politisk parti stemmer dermed for årene i undersøkelsen. Dette gir foreløpig støtte til *H5: Dess mer aktiv man er i religiøse organisasjoner, dess større sannsynlighet er det for at man blir medlem i et politisk parti*, i 2009, samtidig som dette også stemmer historisk.

Politisk interesse

Det å inneha visse holdninger, være politisk orientert og ha en generell interesse for politikk er utvilsomt relatert til politisk deltakelse generelt. Hvis interessen for politikk faller bort, vil også nedgangen i politisk deltakelse mest sannsynlig bli mer langvarig, og det vil være snakk om en trend som er langt vanskeligere å snu (Strømsnes 2003: 30). Er man interessert i politikk, vil det være lettere å engasjere seg i politiske saker, og sette seg inn i den politiske verden. Den teoretiske antakelsen er at de som i høyere grad er politiske interessert er mer tilbøyelig til å være medlem av et politisk parti. Politisk interesse-variabelen er en kategorisk variabel som blir behandlet på ordinalnivå, og rangert fra *overhode ikke interessert til meget interessert*. Skalaen inneholder fire kategorier. Tabell 4.6 viser sammenhengen mellom interesse for politikk og partimedlemskap ved hjelp av prosentandelene.

Tabell 4.6 Partimedlemskap etter interesse for politikk i 1969, 1981, 2001 og 2009. Prosentandel.

	Overhode ikke intr. ¹	Lite interessert	Ganske interessert	Meget interessert	Totalt
1969 (N=1592)***	-	8,7	18,8	37,7	16,3
1981 (N=4591)***	-	5,7	18,5	40,2	16,8
2001 (N=2042)***	0	3,5	8,2	27,6	7,8
2009 (N=1778)***	1,6	2,5	6,7	26,0	7,2

Chi-square: *= $p < 0.1$ **= $p < 0.05$ ***= $p < 0.01$, ¹ Dette svaralternativet finnes ikke i 1969 og 1981.

I denne tabellen kan man se at det er en klar økning i medlemmer etter hvert som interessen for politikk stiger. Man kan også se et stort sprang mellom de tre kategoriene i alle årene, men man kan også se at betydningen av interesse har gått betraktelig ned etter 1981. I 1981 var det 40,2 prosent av de som sa de var meget interessert i politikk som var medlem, mens i 2009 er bare 26 prosent. Den største forskjellen mellom kategoriene er blant de som er ganske interessert og de som er meget interessert. Dette er likt for alle årene.

Tabell 4.6 viser også at korrelasjonen mellom partimedlemskap og politisk interesse er statistisk signifikant alle årene. Dette gjør at *H7 Personer med høyere grad av politisk interesse er mer tilbøyelig til å bli medlem av et politisk parti enn de med lav(ere) politisk interesse* får foreløpig støtte, men at effekten synes svekket over tid.

Det å diskutere politikk fungerer som tidligere nevnt som en slags indikator på politisk interesse, og har ingen klar hypotese. Begrunnelsen er at ved å diskutere politikk viser man en form for interesse, som igjen vil øke sannsynligheten for partimedlemskap. Variabelen går ut på hvor ofte man diskuterer politikk med venner, familie og arbeidskollegaer, og er en kategorisk variabel som vil bli behandlet på ordinalnivå. Kategorien er rangert med fire svaralternativer fra *aldri* til *daglig*. I tabell 4.7 vises sammenhengen mellom variabelen diskutere politikk og partimedlemskap.

Tabell 4.7 Partimedlemskap etter diskutere politikk i 1969, 1981, 2001 og 2009. Prosentandel.

	Aldri	Mer sjelden	Ofte	Daglig	Total
1969*** (N=1474)	10,0	14,1	20,7	20,6	17,0
1981*** (N=1582)	12,2	13,6	17,8	21,5	16,9
2001*** (N=2041)	4,6	4,9	8,0	11,3	7,8
2009*** (N=1777)	1,4	5,3	5,2	14,9	7,2

Chi-square: *= $p < 0.1$ **= $p < 0.05$ ***= $p < 0.01$

Tallene ovenfor viser at de som *daglig* diskuterer politikk er de som oftest blir medlem i et politisk parti i alle fire årene. For de tre første årene stiger prosentandelen for medlemskap ganske jevnt, men i 2009 stiger det ganske mye fra de som diskuterer ofte på 5,2 prosent til de som diskuterer daglig på 14,9 prosent. Sammenligner man verdiene for de som diskuterer ofte med gjennomsnittet er det også i 2009 forskjellen er størst. Totalt sett kan det derimot se ut som betydningen av å diskutere politikk har gått ned etter 1981.

Korrelasjonen mellom det å diskutere politikk og partimedlemskap er statistisk signifikant i alle årene. Ettersom denne variabelen som tidligere nevnt ikke har en utarbeidet hypotese, bidrar den til å gi foreløpig støtte til *H7 Personer med høyere grad av politisk interesse er mer tilbøyelig til å bli medlem av et politisk parti enn de med lav(ere) politisk interesse*, men effekten ser ut til å svekkes over tid.

Tillit til partier og folkevalgte

Tillit kan sees på fra to sider. På den ene siden har man personer med høy og lav tillit til politiske institusjoner, hvor de med høy tillit er forventet å delta i de mer konvensjonelle formene for deltakelse, enn de personene med lav tillit. På den andre siden har man det faktum at lav tillit, eller mistillit, også kan føre til politisk deltakelse. Dette betyr at de med liten tillit til det politiske systemet kan bli provosert til å handle, og forsøke å få til en endring til det bedre. Antakelsen er derimot her at høy tillit vil fremme deltakelsen. Denne variabelen er en variabel på intervallnivå, etter at to variabler har blitt summert til en additiv indeks. I tabell 4.8 fremkommer korrelasjonen mellom tillit til partier og folkevalgte i 1969 og 2001, og tillit til stortinget og politikerne i 2009.

Tabell 4.8 Partimedlemskap etter tillit til partier og folkevalgte i 1969, 2001 og 2009. Prosentandel.

	1969	1981 ¹	2001	2009
Pearsons r	0,157***	-	0,051**	0,109***
N	1441	-	2015	1773

Pearson r: *= $p < 0.1$ **= $p < 0.05$ ***= $p < 0.01$, ¹ Tillit er ikke med i 1981

Tabellen viser at det er en statistisk signifikant sammenheng mellom tillit til partier og folkevalgte og medlemskap i alle årene. Korrelasjonen er derimot sterkest i 1969 og svakest i 2001. Det er en svak positiv og statistisk signifikant sammenheng. Det vil derfor være rimelig å si at antakelsen om at høy tillit påvirker sannsynligheten for partimedlemskap får støtte alle årene.

Den bivariante analysen viser dermed at *H8: De som har høy grad av tillit til politiske institusjoner er mer tilbøyelig til å bli medlem av et politisk parti enn de med lav(ere) tillit til politiske institusjoner får foreløpig støtte.*

Bosted

I følge Hellevik (2002:181) kan bosted tillegges både et nominalt og et ordinale målenivå avhengig av hvilken egenskap ved bosted man ønsker å måle. Det er viktig å ikke ha en for grov inndeling av bostedsområder. Eksempler på dette kan være fylkesinndelinger hvor man både kan finne urbane byer og spredtbygde strøk, noe som gjør at man kan få feil inntrykk av analysen. I denne analysen vil bostedsvariabelen bli behandlet som en dikotomvariabel på ordinalnivå og kategoriene er urbane og rurale områder. Antakelsen i sosial kapital-modellen

er at den sosiale kapitalen står svakere i de store byene, enn de gjør i de små. I tabell 4.9 vil korrelasjonen mellom bosted og partimedlemskap og prosentfordelingene presentert.

Tabell 4.9 Partimedlemskap etter bosted i 1969, 1981, 2001 og 2009. Prosentandel

	Urban	Rural	Total
1969** (N=1595)	14,2	19,7	16,3
1981*** (N=1591)	14,3	21,9	16,8
2001** (N=1853)	7,1	10,4	8,2
2009*** (N=1678)	6,0	9,8	7,2

Chi-square: *=p<0.1 **=p< 0.05 ***=p< 0.01

Ved å se på tabellen ser man at det er flere personer som melder seg inn i politiske partier blant de som bor i de rurale områdene. Det er i 1969 og 1981 man kan se de største forskjellene mellom de to bostedsområdene, men generelt har forskjellene holdt seg ganske stabile. Det betyr at den teoretiske antakelsen om at den sosiale kapitalen står svakere i de store byene ser ut til å stemme.

I tabellen fremkommer det at korrelasjonen mellom bosted og partimedlemskap er statistisk signifikant alle årene i analysen. Den bivariate analysen viser oss også at *H9: Personer som bor i rurale områder er mer tilbøyelig til å bli medlem av et politisk parti enn de som bor i urbane områder får foreløpig støtte, men at effekten er svekket over tid.*

Sivilstatus

Det er, i følge Morales (2009:129), nesten dobbelt så stor sannsynlighet for at personer med et familiemedlem som er eller har vært aktive innenfor politikken blir medlem av en politisk organisasjon, sammenliknet med de uten tidligere aktive eller aktive slektninger. Ektefeller er derimot enda sterkere i sin påvirkning på hverandre. Den teoretiske antakelsen er at ekteskapelig status skal fungere som en forklaring på sosiale bånd som bidrar til å skape sosial kapital. Denne kategoriske variabelen behandles på nominalnivå. I tabell 4.10 blir korrelasjonen mellom sivilstatus og partimedlemskap og prosentfordelingen presentert.

Tabell 4.10 Partimedlemskap etter sivilstatus i 1969, 1981, 2001 og 2009. Prosentandel.

	Gift	Ugift	Tidligere gift	Total
1969 (N=1595)	17,0	14,2	15,8	16,3
1981*** (N=1584)	19,0	9,6	16,9	16,8
2001 (N=2030)	8,4	7,4	3,6	7,8
2009* (N=1763)	8,2	5,2	5,2	7,3

Chi-square: *=p<0.1 **=p< 0.05 ***=p< 0.01

Man kan se at det var flere gifte personer var medlem i et politisk parti i 1981, enn noen av de andre årene. Det er også i 1981 at det er flest tidligere gifte som ble medlem av et parti, selv om forskjellen mellom tidligere gifte i 1969 og 1981 er relativt liten. I 2001 er det en endring i verdiene som viser at det er flere ugifte enn tidligere gifte som er medlemmer. Mens i 2009 er disse kategoriene like. Man kan også se at betydningen av sivilstatus er blitt svekket etter 1981. Det er allikevel slik at det fortsatt er flere gifte som er medlem av et politisk parti enn ugifte og tidligere gifte. Korrelasjonene er bare statistisk signifikante i 1981 og 2009. Dette tilsier at *H10: De som er gift er mer tilbøyelige til å melde seg inn i et politisk parti enn de som ikke er gift* blir foreløpig styrket hva angår dagens situasjon.

Kjønn

De første studiene som kom om det store gapet mellom kjønnene i politisk deltakelse ble først studert i forbindelse med valgdeltakelse. Kvinner har i lang tid stått bak mennene i forbindelse med politikk. Det å være kvinne kan i mange tilfeller være en sosial hindring i det å delta i offentlige anliggender, som tradisjonelt sett blir sett på som en "manneting" (Morales 2009:78).

Jeg har formulert en hypotese for kjønn generelt, men det ville også vært interessant å se på endringene over tid, da menn tidligere har være overrepresentert innenfor politikken.

Antakelsen er at flere menn enn kvinner er medlemmer av politisk partier. I krysstabell 4.12 vil korrelasjonen mellom kjønn og partimedlemskap og prosentfordelingene bli presentert.

Tabell 4.12 Partimedlemskap etter kjønn i 1969, 1981, 2001 og 2009. Prosentandel.

	Kvinne	Mann	Total
1969*** (N=1595)	11,4	20,7	16,3
1981** (N=1591)	14,2	19,0	16,8
2001*** (N=2042)	5,9	9,7	7,8
2009 (N=1778)	6,4	8,0	7,2

Chi-square: *= $p < 0.1$ **= $p < 0.05$ ***= $p < 0.01$

Man kan tydelig se at det i alle årene er flere menn enn kvinner er medlemmer i politiske partier. Dette betyr i all hovedsak at den teoretiske antakelsen stemmer. I tabellen fremkommer det også at korrelasjonen mellom kjønn og partimedlemskap i 1969, 1981 og 2001 er statistisk signifikant, mens den ikke er statistisk signifikant i 2009. Det som er interessant å se her, er at mens det i 1969 var 11,4 prosent kvinner og 20,7 prosent menn som

var medlemmer er det i 2009 henholdsvis 6,4 prosent og 8,0 prosent og er ikke lenger statistisk signifikant. Den generelle betydningen av kjønn har sunket fra 1981 til 2009.

Disse resultatene viser at *H11: Menn er mer tilbøyelig til å melde seg inn i et politisk parti enn det kvinner får foreløpig støtte*, men at effekten syntes svekket over tid.

Alder

Utviklingen av de forskjellige aldersgruppenes medlemskap i et politisk parti, er interessant å se på. Antakelsen er at eldre er oftere medlem av et politisk parti, sammenlignet med yngre personer. Men det kan også være avhengig av hvilken livsfase man befinner seg i, spesielt med tanke på den såkalte "tidsklemmen", eller at man generelt er i en etableringsfase.

Hvorvidt man er født rundt 1945 vil også kunne ha en effekt i denne sammenhengen, da det antas at de som er født i etterkrigstiden er mer opptatt av samfunnet, og på den måten er oftere medlem av et politisk parti. Er man født i 1945 vil man henholdsvis være ca. 64, 56, 36 og 24 år i undersøkelsens valgte år. For å se om dette er tilfelle har jeg valgt en aldersgruppering på syv kutt, for lettere å kunne vurdere betydningen av alder. Hvorvidt antakelsen stemmer vil jeg vurdere utfra krysstabell 4.11, samtidig som jeg vil se om det vil være fornuftig å endre aldersgrupperingene. Aldersvariabelen kunne ha vært behandlet på intervallnivå på ordinalnivå, men i dette tilfelle benyttes den som kategorisk variabel på ordinalnivå.

Tabell 4.11 Krysstabell over sammenhengen mellom partimedlemskap og alder i 1969, 1981, 2001 og 2009. Prosentandel.

	18-23	24-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70+	Total
1969*** (N=1589)	4,3	9,1	13,9	20,5	20,2	19,3	16,0	16,3
1981*** (N=1591)	7,7	12,1	15,6	21,2	19,5	22,3	18,3	16,8
2001*** (N=1589)	5,9	2,7	4,7	7,5	10,4	13,0	10,6	7,8
2009*** (N=1778)	5,4	4,5	5,2	5,2	6,1	11,0	15,2	7,2

Chi-square: *= $p < 0.1$ **= $p < 0.05$ ***= $p < 0.01$

Sammenhengen mellom alder og partimedlemskap er ikke helt entydig, men viser til en viss grad at opp til 50 til 60 år stiger sannsynligheten for medlemskap for så å gå noe ned igjen i de øverste årsklassene. Unntakene er i 2001 der 60 til 69 år er høyest og 2009 der kategorien 70+ er høyest.

I 1969 stiger antall medlemmer jevnt fra den yngste gruppen opp til aldersgruppen 40 til 49 for så å ligge ganske stabilt med en liten nedgang blant de over 70 år. Den samme tendensen vises også i 1981. For 2001 og 2009 ser man en nedgang i medlemmer i aldersgruppene 24 til 29 og 30 til 39, for så å stige igjen. Dette kan bety at en livsfaseeffekt begynte å gjøre seg gjeldende etter 1981. Bortsett fra 2009 viser tallene også en reduksjon i medlemmer fra 60 til 69 til 70+. I 2009 er medlemstallprosenten høyest for de over 70. Det kan igjen bety at det er den samme gruppen personer som fortsatt er medlemmer når de er 70+, og at den generelle nedgangen i medlemmer gjør seg gjeldende i de andre aldersgruppene. I denne analysen er effekten av variablene signifikante for alle årene. Dette betyr at *H12: Den eldre generasjonen født før 1945 er mer tilbøyelig til å bli medlem av et politisk parti, enn generasjonene født etter 1945*, foreløpig styrket. *H12.1: Partimedlemskap varierer med livsfase: personer i aldersgruppene 30-39 er mindre tilbøyelig til å bli medlem av et politisk parti enn de andre aldersgruppene* er også foreløpig styrket da man kan se en reduksjon i antall partimedlemmer i disse aldersgruppene, sammenlignet med de andre aldersgruppene.

Yrke

Yrkesvariabelen vil her først og fremst bli brukt som kontrollvariabel for den multivariate analysen. Man kan ikke se noen klare sammenhenger mellom yrke og partimedlemskap, men yrke henger sammen med utdanning og sosial klasse, noe om igjen påvirker partimedlemskap. Som tidligere nevnt har jeg vurdert å slå sammen flere av svarkategoriene, men tabellen viser er dette vanskelig da det f.eks. tydelig er forskjell på lav og høy offentlige funksjonærer og selvstendignæringsdrivende med og uten hjelp.

Tabell 4.13 Partimedlemskap etter yrke i 1969, 1981, 2001 og 2009. Prosentandel

	Arbeider	Lav off. funksj.	Lav priv. funksj.	Høy off. funksj.	Høy priv. funksj.	Selvst. Nærdr.-m/hj.	Selvst. Nærdr.-u/hj.	Primærnær	Andre	Total
1969*** (N=1529)	12	14	14,9	21,5	20,6	22,0	7,9	35,4	-	16,6
1981*** (N=1591)	14,1	16,8	13,8	26,0	23,5	16,0	27,9	28,4	11,4	16,8
2001*** (N=2042)	6,0	7,3	5,0	11,7	8,0	5,2	19,7	20,0	5,5	7,8
2009*** (N=1778)	3,2	6,9	4,5	16,4	6,2	10,4	12,1	14,7	6,1	7,2

Chi-square: *= $p < 0.1$ **= $p < 0.05$ ***= $p < 0.01$

Av tabellen ser man at det er en stor andel av høye offentlige funksjonærer, og til dels høye private funksjonærer samt selvstendig næringsdrivende og ansatte i primærnæringen som er medlemmer av et politisk parti. Det kanskje mest interessante er andelen i primærnæringene som for alle årene ligger godt over gjennomsnittet.

Sektor

I samme grad som yrke, vil også sektor bli brukt som en kontrollvariabel. Det vil være interessant å se om en av sektorene påvirker medlemskap i større grad. Korrelasjonen mellom partimedlemskap og sektor blir vist i tabell 4.14.

Tabell 4.14 Partimedlemskap etter sektor 1969, 1981, 2001 og 2009. Prosentandel

	Privat	Offentlig	Total
1969* (N=1354)	19,1	15,1	16,9
1981 (N=1232)	18,4	17,9	18,3
2001** (N=1546)	6,0	9,5	7,4
2009*** (N=1378)	4,7	10,0	7,0

Chi-square: *= $p < 0.1$ **= $p < 0.05$ ***= $p < 0.01$

Fra tabellen fremkommer det at sammenhengen mellom partimedlemskap og sektor er statistisk signifikant alle årene bortsett fra 1981. Tallene viser at flere personer fra privat sektor var medlem av et politisk parti i 1969 og 1981, mens trenden ser ut til å ha snudd etter 2001. Analysen viser at flere fra offentlig sektor var medlem av et politisk parti i 2001 og 2009, men ikke i 1969, noe som ikke kan forklares ut fra denne undersøkelsen. Noe overraskende er det at andelen medlemmer ikke er større innen offentlig sektor når man ser på tabell 4.13 og andelen offentlige funksjonærer som er medlem.

4.3 Oppsummering

I dette kapitlet har jeg gått gjennom de bivarierte sammenhengene mellom partimedlemskap og hver enkelt av de uavhengige variablene. Dette gir som nevnt muligheten til å se på hver enkelt variablers påvirkning på den avhengige variabelen.

Variablene som får foreløpig støtte i denne analysen i 2009 er utdanning, tro på egen politisk kompetanse og påvirkning, religiøs aktivitet, politisk interesse, diskuterer politikk, tillit til partier og folkevalgte, bosted, sivilstatus, alder og kjønn. Dette gjør at det kun er sosial klasse

og arbeidsmengde som ikke får støtte. Det man derimot kan se er at effekten av flere av variablene er blitt svekket over tid, slik at korrelasjonen er svært svak. Jeg kommer tilbake til dette etter de multivariate analysene.

Videre vil alle variablene fra den bivariante analysen bli inkludert i den multivariate analysen, og testet for der.

5 Multivariat analyse

5.1 Innledning

For å kunne gi et mer nøyaktig estimat på de uavhengige variabelenes effekt på partimedlemskap, vil det i dette kapittelet bli foretatt logistiske multivariate regresjonsanalyser for å kunne kontrollere for mellomliggende og bakenforliggende variabler. For å få en mer detaljert beskrivelse av resultatene, vil det bli benyttet en sekvensiell analyse hvor de uavhengige variablene vil bli inkludert trinnvis i 5 blokker. Grupperingen av variablene er ikke strengt teoretisk begrunnet, men vil så langt som mulig følge rekkefølgen i modellene beskrevet i teorikapitlet.

Den 1. blokken består av: *Utdanning, Arbeidsmengde, Sosial klasse, Tro på egen politisk kompetanse og påvirkning* og *Religiøs aktivitet*. Alle disse inngår i frivillighetsmodellen.

Den 2. blokken består av: *Politisk interesse* og *Diskutere politikk*. Disse inngår i modellen for kognitivt engasjement.

Blokk 3 består av: *Tillit partier og folkevalgte, Bosted og Sivilstatus*. Disse inngår i sosial kapital-modellen.

Blokk 4 består av: *Alder og Kjønn*. I de beskrevne modellene er disse kun brukt som kontrollvariabler. Jeg har valgt å inkludere dem som mulige forklaringsvariabler.

Den 5. siste blokken består av: *Yrke og Sektor*. De er tatt med som kontrollvariabler og vil ikke bli kommentert spesielt.

Til tross for at flere av verdiene fra de bivariate analysene ikke er signifikante, har jeg allikevel valgt å inkludere dem i den multivariate analysen fordi de inngår i modellene. Det har også blitt testet for samspill til tross for at jeg ikke hadde noen klare forventninger om dette, men ingen av samspillskoeffesientene⁶ viste seg å være signifikante. Derfor rapporteres ikke disse i analysene.

Ved å inkludere alder og arbeidstid kvadrert i modellen, vil det kunne være mulig å se om det er en lineær eller ikke-lineær sammenheng mellom medlemskap og disse variablene.

---

⁶ Det ble testet for samspill mellom utdanning og kjønn, sosial klasse og tro på egen politisk kompetanse og påvirkning, utdanning og alder, politiske diskusjoner og alder og sivilstatus og kjønn.

For å teste effekten av variablenes forklaringskraft etter hvert som de blir lagt til modellen vil jeg benytte Nagelkerke pseudo R^2 . Denne er en parallell til R^2 i en lineær regresjon, og kan benyttes til å sammenligne effektstørrelsen til de uavhengige variablene. Den forteller derimot ikke hvor god modelltilpasningen er. Til det vil jeg benytte Hosmer og Lemeshow testen, som er en test av modellen i generell forstand (Skog 2004: 381).

Ettersom jeg til slutt vil forholde meg til modellene som er formulert i Whiteleys artikkel, taler dette for å beholde opprinnelig rekkefølge. Dette gjør at tilskrevne variabler som kjønn og alder kan miste en del informasjon, men jeg syntes allikevel det vil være riktig å følge de forskjellige modellenes rekkefølge.

I tabellene for resultatene fra den multivariate analysen betegnes log oddsene som B og oddsratioen som OR. Er B positiv vil oddsratioen være 1 eller større som betyr at oddsene øker når verdien på den uavhengige variabelen øker. Dersom B er negativ gir det en oddsratio som er mindre enn 1 som da gjør at oddsene reduseres med økende verdi på den uavhengige variabelen. Verdien av log oddsene, som tilsvarer B i en lineær analyse, er ikke enkel å tolke direkte. Oddsratioen, som er antilogarithmen til log oddsene, er enklere å forholde seg til og forteller hvor mange ganger oddsene endres for hver enhet på den uavhengige variabelen.

Når man skal tolke resultatene er det alltid vanskelig å avgjøre hvor mye "mye" er, og hvor lite "lite" er. Hva er store forskjeller og hva er små forskjeller, hva er sterke sammenhenger og hva er svake sammenhenger? (Strømsnes 2003: 47). Ettersom jeg i denne analysen tar for meg flere år, blir dette enklere, men allikevel vanskelig. Jeg vil presentere mine tolkninger av data, men jeg vil ikke rapportere alle tallene da dette vil gjøre det tungt og vanskelig å lese, men jeg vil nevne de tallene som ligger til grunn for konklusjonene som trekkes.

5.2 Logistisk regresjonsanalyse

Nedenfor vil de logistiske regresjonsanalysene for 1969, 1981, 2001 og 2009 bli presentert, sammen med analysene av hver enkelt tabell. Som jeg har nevnt i innledningen blir variablene inkludert trinnvis i grupper etter rekkefølgen i forklaringsmodellene.

Tabell 5.1 Hva forklarer partimedlemskap i 1969. Logistisk regresjon. Log odds (B) og oddsratio (N=1036)

	Trinn 1		Trinn 2		Trinn 3		Trinn 4		Trinn 5	
	B	OR	B	OR	B	OR	B	OR	B	OR
<i>Utdanning</i>										
Grunnskole										
Videregående	-,05	,95	-,04	,97	,02	1,02	,32	1,38	,31	1,36
Universitet/Høyskole	-,14	,87	-,22	,80	,07	1,07	,36	1,44	,46	1,59
<i>Sosial klasse</i>										
Arbeiderklasse										
Middelklasse	0,25	1,29	,29	1,34	,24	1,27	0,20	1,22	,06	1,07
<i>Egenvurdert politisk kompetanse</i>										
Politisk kompetanse	,17***	1,19	,13***	1,13	,09**	1,09	,09**	1,09	0,11**	1,12
<i>Religiøs aktivitet</i>										
Religiøse aktivitet	,17***	1,19	,19***	1,20	0,20***	1,22	,18***	1,20	,19***	1,21
<i>Politisk interesse</i>										
Politisk interesse			,42***	1,52	0,40***	1,49	,30***	1,35	,29***	1,33
<i>Diskutere politikk</i>										
Aldri										
Mer sjelden			,60*	1,82	,52	1,68	,54	1,72	,50	1,65
Ofte			,77**	2,17	,80**	2,23	,90**	2,47	,91**	2,49
Daglig			,48	1,62	,53	1,70	,61	1,85	,60	1,82
<i>Tillit</i>										
Tillit til partier og folkevalgte					,07	1,07	,06	1,06	,07	1,07
<i>Bosted</i>										
Urban										
Rural					,70***	2,02	,70***	2,00	,42*	1,52
<i>Sivilstatus</i>										
Gift										
Ugift					-,58**	,56	-,33	,72	-,37	,69
Tidligere gift					,31	1,36	,51	1,66	,57	1,77
<i>Kjønn</i>										
Kvinne										
Mann							,48**	1,61	,35	1,42
<i>Alder</i>										
Alder							,15***	1,15	,14***	1,16
Alder kvadrert							-,00***	1,00	-,00***	1,00
<i>Yrke</i>										
Lav off. funksj.										
Lav priv. Funksj									,23	1,26
Høy off. funksj									,40	1,46
Høy priv. Funksj									,11	1,12
Selvs.nædriv-l hj									-,02	,98
Selvs.nædriv-u hj									-,00	1,00
Primærnæring									-,77	,46
Andre									1,22***	3,39
<i>Sektor</i>										
Privat										
Offentlig									,09	1,10

*= $p < 0.1$ **= $p < 0.05$ ***= $p < 0.01$

Som man ser av tabellen for 1969 er det variablene *tro på egen politisk kompetanse og påvirkning, religiøs aktivitet, politisk interesse, diskutere politikk, bosted* og *alder* som har signifikante effekter. Disse variablene var også signifikante i den bivariante analysen.

Variablene har en sterk effekt på sannsynligheten for medlemskap der oddsratioen varierer fra 1,12 for politisk kompetanse og påvirkning opp til 2,49 for de som ofte diskuterer politikk sammenlignet med de som aldri gjør det. Ser man på diskusjon av politikk som et mål på politisk interesse vil den sammen med variabelen for politisk interesse vise at politisk interesse, ikke uventet, er av stor betydning for medlemskap. Bosted har også en sterk effekt. Det er 52 prosent større sannsynlighet for at en person bosatt i rurale områder er medlem av et politisk parti sammenlignet med en som bor i urbane områder.

Utdanning, sosial klasse, tillit til partier og folkevalgte og kjønn var signifikante i den bivariante analysen, men er ikke det i den multivariate. Signifikansen for effekten av kjønn blir borte når det kontrolleres for alder. Selv om verdiene i den multivariate analysen ikke er signifikante viser resultatene de samme tendensene som i de bivariante analysene.

For kontrollvariabelen *yrke* er det kun effekten av "andre" som er signifikant, noe som viser at de tradisjonelle yrkene ikke påvirker medlemskap. Effekten av *sektor* er ikke signifikant.

Effekten av bosted reduseres med 25 prosent når man kontrollerer for alder og kjønn. De andre variablene påvirkes ikke i nevneverdig grad.

Tabell 5.2 Hva forklarer partimedlemskap i 1981. Logistisk regresjon. Log odds (B) og oddsratio (N=864)

	Trinn 1		Trinn 2		Trinn 3		Trinn 4		Trinn 5	
	B	OR	B	OR	B	OR	B	OR	B	OR
<i>Utdanning</i>										
Grunnskole										
Videregående	-,14	,87	-,26	,77	-,17	,85	-,03	,97	-,04	,96
Universitet/ høyskole	-,38	,68	-,51	,60	-,37	,69	-,20	,82	-,16	,85
<i>Arbeidsmengde</i>										
Arbeidsmengde	,01	1,01	,00	1,00	,00	1,00	,00	1,00	,02	1,02
Arbeidsmengde kvadrert	,00	1,00	,00	1,00	,00	1,00	,00	1,00	,00	1,00
<i>Sosial klasse</i>										
Arbeiderklasse										
Middelklasse	-,03	,97	-,06	,94	-,07	,93	-,12	,89	-,19	,83
<i>Egenvurdert politisk kompetanse</i>										
Politisk kompetanse	,15***	1,16	,07	1,07	,08*	1,08	,10**	1,10	,11**	1,11
<i>Religiøs aktivitet</i>										
Religiøs aktivitet	,10**	1,11	,10**	1,11	,10**	1,10	,09*	1,09	,10**	1,11
<i>Politisk interesse</i>										
Politisk interesse			1,24***	3,46	1,19***	3,30	1,15***	3,14	1,14***	3,13
<i>Diskutere politikk</i>										
Aldri										
Mer sjelden			,32	1,38	,34	1,40	,45	1,57	,45	1,56
Ofte			,08	1,09	,16	1,17	,27	1,31	,28	1,32
Daglig			-,03	,97	,09	1,09	,20	1,23	,21	1,23
<i>Bosted</i>										
Urban										
Rural					,67***	1,95	,67***	1,95	,59***	1,80
<i>Sivilstatus</i>										
Gift										
Ugift					-,69**	,50	-,36	,70	-,37	,69
Tidligere gift					,04	1,04	-,05	,95	-,09	,91
<i>Kjønn</i>										
Kvinne										
Mann							-,12	,89	-,23	,80
<i>Alder</i>										
Alder							,08	1,08	,07	1,07
Alder kvadrert							-,00	,10	,00	,99
<i>Yrke</i>										
Lav off. funksj.									-,12	,86
Lav priv. funksj									-,29	,75
Høy off. funksj									,31	1,40
Høy priv. funksj									,45	1,58
Selvs.nærdriv-m hj									-,77	,46
Selvs.nærdriv-u hj,									,54	1,71
Gårdbruker									,45	1,57
Småbruker									-,10	,90
<i>Sektor</i>										
Privat										
Offentlig									-,22	,81

*=p<0.1 **=p< 0.05 ***=p< 0.01

I tabell 5.2 er det resultatene for 1981 som blir presentert. Den logistiske analysen viser at *tro på egen politisk kompetanse og påvirkning, religiøs aktivitet, politisk interesse, og bosted* er statistisk signifikante. Størst effekt har politisk interesse der oddsratioen viser mer enn 3

ganger økt sannsynlighet for medlemskap for hvert trinn på interesseskalaen. Antall religiøse møter har også stor effekt med ca. 11 prosent økning pr. møte. I tillegg er bosted viktig, og indikerer at det er ca. 80 prosent større tilbøyelighet til medlemskap for de som bor i rurale områder. Disse funnene samsvarer godt med de bivariate analysene.

Effekten av *utdanning, sosial klasse, arbeidsmengde, politiske diskusjoner, sivilstatus, kjønn* og *alder* er ikke signifikante i 1981. Sammenlignet med den bivariate analysen stemmer det bare for utdanning og sosial klasse. Det er verdt å merke seg at effekten av politiske diskusjoner ikke lenger er signifikant. Imidlertid har effekten av politisk interesse økt, noe som kan antyde at deltakelse i politiske diskusjoner ikke er noe godt mål på politisk interesse. Selv om effekten av variablene mangler signifikans er det allikevel interessant å se på verdiene for utdanning og politiske diskusjoner, siden resultatene strider mot teorien. Utdanningsvariabelen indikerer at det er de med kun grunnskole som er mest tilbøyelig til å være medlemmer, ellers stiger sannsynligheten med økt utdanning. For politiske diskusjoner er det de som diskuterer sjelden som viser størst tilbøyelighet til medlemskap og ikke de som diskuterer daglig. Mulige årsaker til disse avvikene fra teoriene vil jeg utdype senere. Kjønn er heller ikke signifikant, men resultatene antyder en økt sannsynlighet for at flere kvinner enn menn blir medlem.

Effekten av kontrollvariablene *yrke* og *sektor* er ikke signifikante. Ved kontroll for yrke og sektor er det også her effekten av bosted som varierer mest.

Tabell 5.3 Hva forklarer partimedlemskap i 2001. Logistisk regresjon. Log odds (B) og oddsratio (N=945)

	Trinn 1		Trinn 2		Trinn 3		Trinn 4		Trinn 5	
	B	OR	B	OR	B	OR	B	OR	B	OR
<i>Utdanning</i>										
Grunnskole										
Videregående	-,62	,54	-,85**	,43	-,92**	,40	-,71	,49	-,80*	,45
Universitet/ høyskole	-,57	,56	-,89*	,41	-1,00**	,37	-,81*	,45	-1,04**	,35
<i>Arbeidsmengde</i>										
Arbeidsmengde	,04	1,04	,04	1,04	,04	1,04	,06	1,06	,06	1,06
Arbeidsmengde kvadrert	,00	1,00	,00	1,00	,00	1,00	,00	1,00	,00	1,00
<i>Sosial klasse</i>										
Arbeiderklasse										
Middelklasse	-,14	,87	-,35	,70	-,34	,71	-,45	,64	-,40	,67
<i>Egenvurdert politisk kompetanse</i>										
Politisk kompetanse	,07	1,07	,00	1,01	,00	1,00	,00	1,00	,00	1,00
<i>Religiøs aktivitet</i>										
Religiøs aktivitet	,10	1,10	,11	1,11	,10	1,11	0,12*	1,13	,13*	1,14
<i>Politisk interesse</i>										
Politisk interesse			1,55***	4,71	1,59***	4,92	1,50***	4,49	1,53***	4,62
<i>Diskutere politikk</i>										
Aldri										
Mer sjelden			-1,33*	,26	-1,28*	,28	-1,09	,34	-1,03	,36
Ofte			-1,07**	,34	-1,03*	,36	-,86	,42	-,85	,43
Daglig			-,99*	,37	-0,99*	,37	-,77	,46	-,70	,50
<i>Tillit</i>										
Tillit til partier og folkevalgte					,05	1,05	,06	1,06	,07	1,07
<i>Bosted</i>										
Urban										
Rural					,48*	1,61	,48*	1,62	,51*	1,66
<i>Sivilstatus</i>										
Gift										
Ugift					-,41	,66	,13	1,14	,17	1,19
Tidligere gift					-,82	,44	-,97	,38	-,93	,39
<i>Kjønn</i>										
Kvinne										
Mann							-,34	,71	-,21	,81
<i>Alder</i>										
Alder							,14	1,15	,12	1,13
Alder kvadrert							-,00	,99	,001	1,00
<i>Yrke</i>										
Lav off. funksj.									-1,07*	,34
Lav priv. funksj									,41	1,50
Høy off. funksj									-,86	,42
Høy priv. funksj									,37	1,45
Selvs.nædriv-l hj									2,99**	19,94
Selvs.nædriv-u hj										
Primærnæring										
<i>Sektor</i>										
Privat										
Offentlig									1,88***	6,53

*=p<0.1 **=p< 0.05 ***=p< 0.01

I tabell 5.3 blir år 2001 analysert. I denne analysen er *utdanning, religiøs aktivitet, politisk interesse og bosted* statistisk signifikante. I den bivariate analysen er ikke utdanning

signifikant i 2001. Effekten av de andre variablene stemmer bra med resultatene i den bivariate analysen. Her er det også verdt å merke seg at analysen tilsier at sannsynlighet for medlemskap reduseres med høyere utdanning.

Religiøs aktivitet viser en økt sannsynlighet for medlemskap på ca. 14 prosent for hvert ekstra religiøst møte man deltar på.

Oddsratioen for politisk interesse viser en økt sannsynlighet for medlemskap med ca. 4,6 ganger økning pr. skalaenhet.

Bosted har fortsatt stor betydning med nesten 70 prosent større tilbøyelighet for medlemskap blant de som bor på landet enn de som bor i urbane strøk.

Effekten av *sosial klasse, arbeidstid, tro på egen politisk kompetanse og påvirkning, tillit til partier og folkevalgte, diskutere politikk, sivilstatus, kjønn og alder* er ikke statistisk signifikante. Av disse er det sosial klasse og sivilstatus som ikke var signifikante i den bivariate analysen. Med unntak av å diskutere politikk viser den multivariate analysen samme tendens som i den bivariate. For politiske diskusjoner ser man det samme som i 1981 at de som aldri diskuterer politikk er mest tilbøyelig til å være medlemmer. Bortsett fra dette antyder analysen at tilbøyeligheten øker dess mer man diskuterer politikk. Effekten av utdanning går fra ikke signifikant til signifikant, mens diskutere politikk ikke blir signifikant når det kontrolleres for variablene i blokk 2, ellers er det lite endring i effekten når man kontrollerer for alle variablene.

For kontrollvariablene *Yrke* og *Sektor* er de selvstendig næringsdrivende og ansatte i offentlig sektor som er mest tilbøyelige til å være medlemmer.

Tabell 5.4 Hva forklarer partimedlemskap i 2009. Logistisk regresjon. Log odds (B) og oddsratio (N=1010)

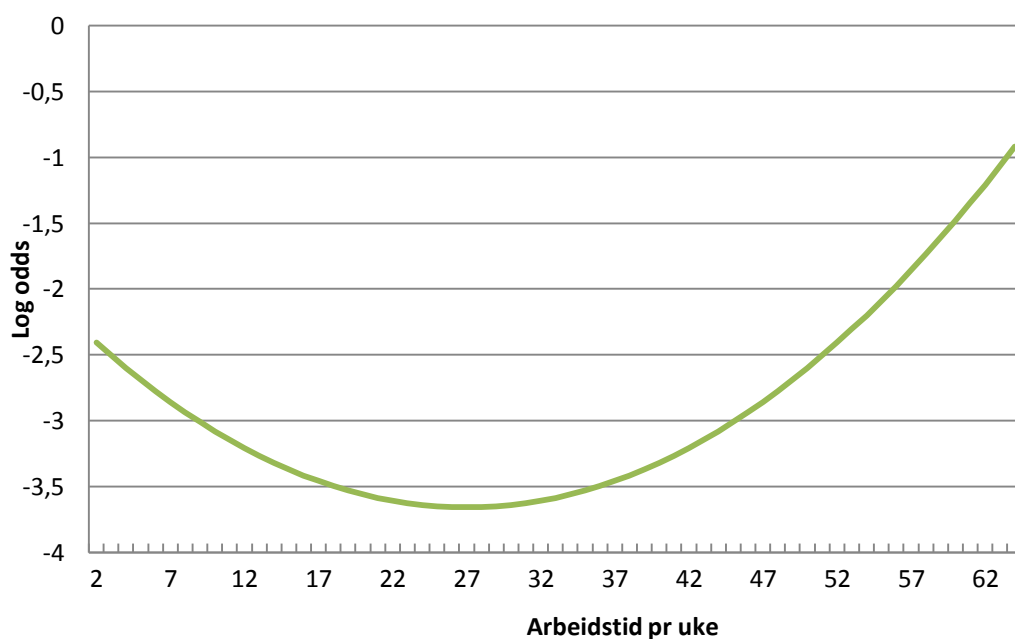
	Trinn 1		Trinn 2		Trinn 3		Trinn 4		Trinn 5	
	B	OR	B	OR	B	OR	B	OR	B	OR
<i>Utdanning</i>										
Grunnskole										
Videregående	-,88*	,42	-,88	,42	-,91	,40	-,74	,48	-1,08*	,34
Universitet/ høyskole	-,23	,80	-,59	,56	-,66	,52	-,46	,63	-1,15*	,32
<i>Arbeidsmengde</i>										
Arbeidsmengde	- ,16***	,85	- ,15***	,86	- ,16***	,86	-,11**	,90	-,11**	,90
Arbeidsmengde kvadrert	,002** *	1,002	,002** *	1,002	,002** *	1,002	,002** *	1,002	,002** *	1,00
<i>Egenvurdert politisk kompetanse</i>										
Politisk kompetanse	,26***	1,30	0,16**	1,17	0,13*	1,14	0,15**	1,16	,15**	1,17
<i>Religiøs aktivitet</i>										
Religiøs aktivitet	,17***	1,18	,19***	1,21	,20***	1,22	,18***	1,20	,18***	1,20
<i>Politisk interesse</i>										
Politisk interesse			1,34** *	3,81	1,33** *	3,79	1,38** *	3,97	1,37** *	3,95
<i>Diskutere politikk</i>										
Aldri										
Mer sjelden			,15	1,16	,24	1,27	0,25	1,28	,23	1,26
Oftre			-,18	,84	-,24	,79	-,15	,86	-,31	,73
Daglig			,36	1,43	,35	1,42	,35	1,41	,19	1,21
<i>Tillit</i>										
Tillit til partier og folkevalgte					,12**	1,12	,12**	1,13	,11*	1,11
<i>Bosted</i>										
Urban										
Rural					,29	1,34	,38	1,46	,36	1,44
<i>Sivilstatus</i>										
Gift										
Ugift					-1,04*	,36	- 1,25**	,29	-1,06*	,35
Tidligere gift					-,70	,50	-,87	,42	-,89	,41
<i>Kjønn</i>										
Kvinne										
Mann							-,45	,64	,29	,75
<i>Alder</i>										
Alder							- 0,21**	,81	- 0,23**	,80
Alder kvadrert							,002** *	1,002	,003** *	1,003
<i>Yrke</i>										
Lav off. funksj.										
Lav priv. funksj									2,51	12,30
Høy off. funksj									,47	1,60
Høy priv. funksj									3,04	20,85
Selvs.nærdriv-m hj									1,20*	3,33
Selvs.nærdriv-u hj										
Primærnæring									1,75	5,74
<i>Sektor</i>										
Privat										
Offentlig									-1,26	,28

*=p<0.1 **=p< 0.05 ***=p< 0.01

Analysen for 2009, i tabell 5.4, viser at *utdanning, arbeidsmengde, tro på egen politiske kompetanse og påvirkning, religiøs aktivitet, politisk interesse, tillit partier og folkevalgte, sivilstatus og alder* har signifikante effekter. Bortsett fra arbeidsmengde er disse også signifikante i de bivariate analysene for 2009. Her ser man også at tilbøyeligheten til medlemskap er størst for de som bare har grunnskole, mens den bivariate analysen viser en økt sannsynlighet for medlemskap ved høyere utdanning. Det som også avviker er at sannsynligheten for medlemskap reduseres med økende utdanning. Imidlertid antyder analysen at bortsett fra grunnskole, øker sannsynligheten for medlemskap med utdannelse, før det kontrolleres for alder. Jeg vil forsøke å gi en forklaring på dette senere i oppgaven.

Som i analysene for de andre årene er politisk interesse også i denne analysen en viktig faktor der oddsratioen viser at det er en økt sannsynlighet for medlemskap på 3,95 ganger for hvert trinn interessen øker. Religiøse møter er igjen signifikant og viser en oddsratio på 1,20 som tilsier 20 prosent økning av sannsynligheten for medlemskap pr. møte man deltar på. Tro på egen politisk kompetanse og tillit til partier og folkevalgte viser en økt tilbøyelighet til medlemskap på henholdsvis 17 prosent og 11 prosent pr. enhet på de respektive skalaene.

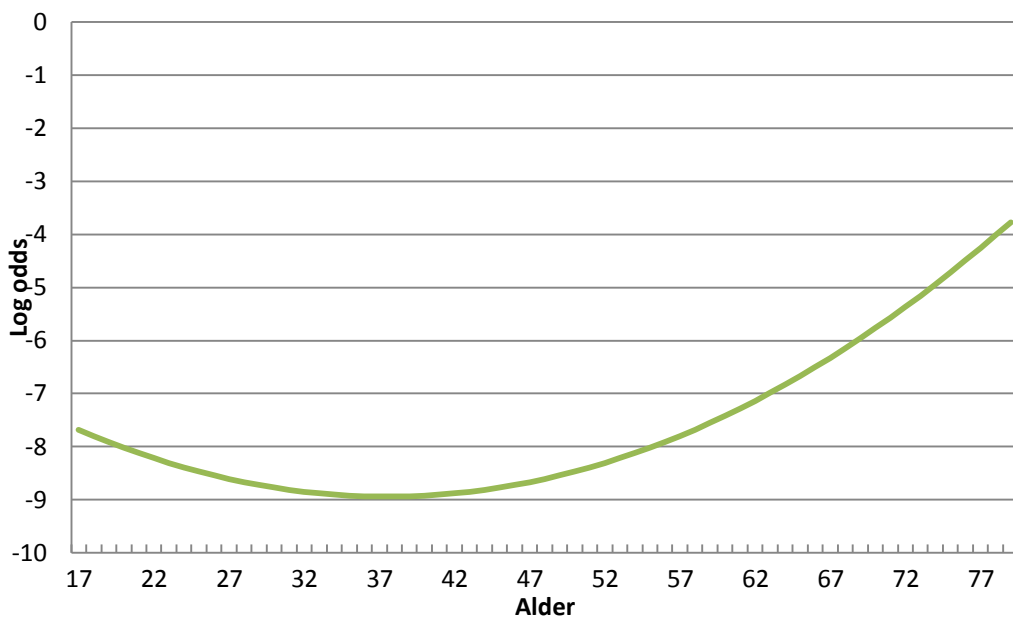
Når det gjelder indikatoren for arbeidstid har den en negativ B, dvs. indikerer at sannsynligheten for medlemskap synker med antall timer arbeidet. B for kvadrert arbeidstid er derimot positiv. Summeres disse to og plotter summen får man kurven som vist under.

Figur 5.1 Arbeidstid vs. log odds (B) for medlemskap

Kurven viser at sannsynligheten for medlemskap synker for de som arbeider få timer i uken til de som arbeider 25 til 30 timer pr. uke for så å stige igjen. Det ser ut som de som arbeider deltid er mindre tilbøyelig til å være partimedlemmer. Hvorfor det er slik er vanskelig å finne ut av fra spørsmålene i Valgundersøkelsen.

For alder viser analysen en reduksjon i sannsynligheten for medlemskap med økende alder. Alder kvadrert viser i midlertid en økt sannsynlighet ved økende alder. Summerer man disse indikatorene og plottes summen får man følgende kurve.

Figur 5.2 Alder vs log odds (B) for medlemskap

Kurven viser at sannsynligheten for medlemskap synker med alderen til ca. 38 år, for så å stige igjen. Dette stemmer godt med den bivariate analysen.

Sivilstatus viser at økningen i sannsynligheten for at gifte personer er medlem sammenlignet med ugifte og tidligere gifte personer er henholdsvis 2,5 ganger og 1,7 ganger. Effekten av tidligere gift er imidlertid ikke signifikant. I den bivariate analysen er det ikke forskjell mellom ugifte og tidligere gifte.

Arbeidsmengde, diskuterer politikk, bosted og kjønn er ikke statistisk signifikante i den logistiske analysen i 2009. Av disse er variablene for politiske diskusjoner og bosted statistisk signifikante i den bivariate analysen som viser at det er flest medlemmer blant de som diskuterer politikk ofte og de som bor i rurale områder. Ser man på den multivariate analysen er det en indikasjon på at det er en positiv sammenheng mellom hvor ofte man diskuterer politikk og sannsynligheten for medlemskap.

For *yrke* og *sektor* er det kun indikatoren for selvstendig næringsdrivende som er signifikant og viser en øket sannsynlighet for medlemskap sammenlignet med en arbeider.

Ettersom både utdanning og politiske diskusjoner avviker fra de forventede resultatene ved at det er størst sannsynlighet for medlemskap for de laveste kategoriene, ville det være interessant å forsøke å finne en mulig årsak til dette. Ser man på den bivariante analysen for alder, viser den at andelen eldre medlemmer øker for hvert år fra 1969 til 2009. Det er nærliggende å anta at mange av disse bare har grunnskole siden de vokste opp før, under og rett etter andre verdenskrig. For å undersøke dette utførte jeg en krysstabellanalyse mellom utdanning og alder. Denne analysen viste at antagelsen var riktig, mange av de eldre medlemmene hadde bare grunnskole (se appendiks tabell A.11). Det er også verdt å merke seg at noen av de helt yngste også bare har grunnskole, det er selvsagt fordi de ennå ikke er ferdig med videregående. For å se om alder også kan bidra til den uventede effekten på politiske diskusjoner, utførte jeg en krysstabellundersøkelse mellom politiske diskusjoner og alder. Den viste ikke en tilsvarende sammenheng, og har derfor ingen forklaring på hvorfor det er slik. Jeg har også undersøkt om det er samspill mellom alder og utdanning og alder og politiske diskusjoner, men effektene var ikke statistisk signifikante. Dette tyder på at "alderseffekten" gjør de multivariate resultatene noe misvisende for utdanningsvariabelen. Derfor mener jeg det er riktig, basert på den bivariante analysen å konkludere med at økt utdanning fører til en økt tilbøyelighet for medlemskap.

5.2.1 Statistisk forklart varians - R^2

Tabell 5.5 Total Pseudo R^2 . Nagelkerke trinnvis for 1969, 1981, 2001 og 2009.

	1969	1981	2001	2009
Trinn 1	0,091	0,037	0,024	0,123
Trinn 2	0,149	0,130	0,145	0,220
Trinn 3	0,180	0,160	0,162	0,248
Trinn 4	0,222	0,174	0,186	0,272
Trinn 5	0,249	0,190	0,216	0,296

Tabell 5.6 Hosmer-Lemeshow-test for hele modellen. 1969, 1981, 2001 og 2009

	1969	1981	2001	2009
Hosmer-Lemeshow	0,784	0,513	0,039	0,624

Tabell 5.5 viser klart at den største relative forbedringen av modellen kommer når man innfører blokk 2 som består av det jeg har kalt ”engasjementvariablene”. Det stemmer bra med analysene da det er her det er flest variable som er statistisk signifikante og har størst påvirkning på medlemskap. For de resterende variablene er den relative forbedringen vesentlig mindre og ganske lik for alle år.

Hosmer og Lemeshow testen må ha en verdi større enn 0,05 for at modellen skal være signifikant. Av tabell 5.6 ser vi at modellen for 2001 ikke er signifikant. Modellen for 1969 ser da ut til å være best med 2009 like bak. Det er ikke intensjonen med denne oppgaven å lage en så god totalmodell som mulig, derfor er det ikke gjort forsøk på å forbedre modellene. Det viktigste i denne analysen er å undersøke hvilke faktorer som påvirker medlemskap, og hvilke som har størst betydning.

5.2.2 Utvikling over tid

Ettersom denne oppgavens problemstilling er hva som forklarer partimedlemskap på individnivå i Norge, og om de ulike faktorenes forklaringskraft har endret seg over tid, har jeg gjennomført analyser fra flere år. Ved å utføre analyser for 1969, 1981, 2001 og 2009 er det mulig å sammenligne effektene av de forskjellige faktorene fra år til år. Dersom ikke annet er nevnt, gjelder kommentarene den multivariate analysen.

Effekten av utdanning i 1969 følger antakelsen om at økt utdanning gir økt medlemskap. Dette stemmer ikke for 1981, 2001 og 2009 hvor de med kun grunnskole er mer tilbøyelig til å være medlemmer enn de med videregående og universitet/høyskole. I 1969 og 1981 er det ingen signifikant sammenheng mellom effekten av utdanning og partimedlemskap, noe det derimot er i 2001 og 2009. I begge disse årene viser analysen at sannsynligheten for medlemskap synker med økt utdanning.

Effekten av sosial klasse er ikke signifikant i analysen for noen av årene. For 1969 indikerer analysen en økt sannsynlighet for medlemskap i middelklassen, men for 1981 og 2001 er det motsatt. I 1981 og 2001 viser hverken den bivariante eller multivariate analysen en statistisk signifikant sammenheng mellom effekten av sosial klasse og medlemskap.

Effekten av arbeidsmengde ble ikke målt i 1969 og er kun signifikant i 2009 der den viser en økning av sannsynligheten for medlemskap avhengig av hvor mye en jobber. De bivariante

analysene viser en positiv signifikant sammenheng mellom arbeidsmengde og medlemskap i 1981 og 2001, mens den er meget svak i 2009 og ikke signifikant.

Effekten av tro på egen politisk kompetanse og påvirkning er ikke signifikant, og har ingen effekt i 2001. I 1969, 1981 og 2009 viser analysen en positiv sammenheng mellom politisk kompetanse og sannsynligheten for medlemskap, samtidig som effekten er ganske lik.

I 1969 og 2009 er effekten av religiøs aktivitet signifikant på 1 prosent nivå. Sannsynligheten for medlemskap halveres i 1981, sammenlignet med 1969 og 2009 som er på samme nivå. I 2001 er den ikke signifikant, men indikerer et nivå omtrent som i 1981. I den bivariate analysen ser man også en redusert effekt av religiøse møter i 1981 og 2001, men effekten går opp igjen i 2009.

Effekten av politisk interesse er signifikant på 1 prosent- nivå for alle fire årene. Virkningen øker kraftig fra 1969 der oddsratioen er 1,33 til en oddsratio på 4,67 i 2001, mens i 2009 går den noe tilbake til en oddsratio på 3,65. Den bivariate analysen viser ikke den samme variasjonen, men det er tydelig positiv korrelasjon mellom hvor interessert man er i politikk og medlemskap.

Effekten av politiske diskusjoner viser samme tendens som utdanning. I 1969 er det en økt sannsynlighet for medlemskap blant de som diskuterer politikk av og til, sammenlignet med de som aldri diskuterer politikk. Det indikeres imidlertid at det er litt mer sannsynlig at de som diskuterer politikk ofte er medlem, enn de som diskuterer daglig. Omtrent det samme gjelder for 1981, men der er det størst sannsynlighet blant de som diskuterer sjeldent. I 2001 viser modellen at det er større sannsynlighet for at de som aldri diskuterer politikk blir medlemmer, enn de som diskuterer politikk. Tallene indikerer allikevel en økt sannsynlighet for medlemskap dess oftere man diskuterer politikk. I 2009 viser igjen modellen en økt sannsynlighet for medlemskap ved økt diskusjonsfrekvens, bortsett fra de som diskuterer ofte. Ingen av verdiene er imidlertid signifikante. Den bivariate analysen viser at det er vesentlig flere medlemmer blant de som diskuterer ofte enn de som aldri diskuterer politikk for alle årene.

Effekten av tillit til partier og folkevalgte er kun signifikant i 2009. Analysene indikerer derimot en positiv sammenheng mellom tillit og medlemskap for alle tre årene. Den bivariate

analysen viser også en signifikant sammenheng mellom tillit og medlemskap, og den økte fra 2001 til 2009.

Effekten av bosted er ikke signifikant i 2009, men i de tre andre årene. Den viser at tilbøyeligheten for medlemskap er høyest for de som bor i rurale områder sammenlignet med de som bor i urbane områder. Tilbøyeligheten økte fra 1969 til 2001. I 2009 økte sannsynlighet for medlemskap for de som bor i rurale områder, men den er som nevnt ikke lenger signifikant.

Effekten av sivilstatus er ikke signifikant i 1981 og 2001. For 1969 og 2009 viser analysen at sannsynligheten for medlemskap er størst for personer som er gift sammenlignet med ugifte personer. Dette stemmer også med de bivariate analysene. De andre sammenhengene mellom tidligere gift og gift er ikke statistisk signifikante for noen av årene.

For effekten av alder er økt sannsynlighet for medlemskap mellom 2 og 3 prosent for alle fire årene pr. leveår. Disse effektene er også signifikant alle årene.

Når det gjelder effekten av kjønn, indikerer analysen for 1969 ca. 40 prosent økt sannsynlighet for at en mann er medlem, sammenlignet med en kvinne. Verdien er imidlertid ikke signifikant lenger når man kontrollerer for yrke og sektor. I 1981 og 2001 indikerer analysene en større tilbøyelighet til at en kvinne er medlem, sammenlignet med en mann. Effektene er derimot ikke signifikante. I 2009 er det igjen en større sannsynlighet for at en mann er medlem, selv om forskjellen er veldig liten, men her er heller ikke effektene signifikant. Den bivariate analysen viser for alle årene en større andel menn enn kvinner som er medlemmer i et parti. I 2009 er imidlertid forskjellen ikke signifikant, noe som kan tyde på at effekten av kjønn har blitt svekket over tid.

5.3 Oppsummering av funnene

I det følgende vil jeg først kommentere hvorvidt hypotesene får støtte i 2009, ettersom det er dette året jeg tar utgangspunkt i. Deretter vil jeg se om noen av hypotesene får støtte også i de andre årene, og slik drøfte spørsmålene om endring i forklaringene på partimedlemskap over tid. Først presenterer jeg en tabell over alle variablene, hvor jeg markerer hvilke variable som har signifikante effekter for hvert år, før jeg kommenterer dem i detalj i lys av hypotesene formulert i kapittel 2.

Tabell 5.7 Oppsummering av variabler i 1969, 1981, 2001 og 2009. Signifikans på 10 prosent og bedre er markert med ✓

Uavhengige variabler	Beskrivelse	1969	1981	2001	2009
<i>Utdanning</i>					
	Grunnskole				
	Videregående			✓	✓
	Universitet/høyskole			✓	✓
<i>Sosial klasse</i>					
	Arbeiderklassen				-
	Middelklassen				-
<i>Arbeidsmengde</i>					
	Kontinuerlig	-			✓
<i>Tro på egen politisk komp.</i>					
	Intervall	✓	✓		✓
<i>Religiøs aktivitet</i>					
	Intervall	✓	✓	✓	✓
<i>Politisk interesse</i>					
	Intervall	✓	✓	✓	✓
<i>Diskutere politikk</i>					
	Aldri				
	Mer sjelden				
	Ofte	✓			
	Daglig				
<i>Politisk tillit</i>					
	Intervall				✓
<i>Bosted</i>					
	Urban				
	Rural	✓	✓	✓	
<i>Sivilstatus</i>					
	Gift				
	Ugift				✓
	Tidligere gift				
<i>Alder</i>					
	Kontinuerlig	✓			✓
<i>Kjønn</i>					
	Kvinne				
	Mann				
<i>Yrke</i>					
	Arbeider				
	Lav off. funksj.				
	Lav priv. Funksj				
	Høy off. funksj				
	Høy priv. Funksj				
	Selvs.nærdriv-l hj			✓	
	Selvs.nærdriv-u hj				
	Primærnæring				
	Andre	✓			
<i>Sektor</i>					
	Privat				
	Offentlig			✓	

I 2009, som er den foreløpig siste undersøkelsen som er gjort på Stortingsvalg, antyder den bivariate analysen for *utdanning* at sannsynlighet for partimedlemskap øker med høyere utdanning. Det gjør derimot ikke den multivariate analysen. Basert på den multivariate analysen er derfor *H1* og *H6: Personer med høyere utdanning er mer tilbøyelig til å bli medlem av et politisk parti, enn de med lavere utdanning*, ikke styrket. Dette er en overraskende effekt, med tanke på at teorien tilsier at det er de godt utdannede som oftest blir medlem av et politisk parti (se kapittel 5.2).

Som tidligere nevnt er det ikke stilt spørsmål om *sosial status* i 2009, slik at utgangspunktet for denne analysen blir 2001. I den bivariate analysen er det kun 1,4 prosent flere personer fra middelklassen som er medlem av et politisk parti, sammenlignet med en person i arbeiderklassen. Den multivariate analysen antyder derimot det motsatte, nemlig at det er mindre sannsynlighet for at en person i middelklassen blir medlem, sammenlignet med en person i arbeiderklassen. Effekten av sosial klasse er heller ikke statistisk signifikant i noen av analysene for 2001. Basert på analysen fra 2001 er *H2: Personer med høy sosial klasse er mer tilbøyelig til å bli medlem av et politisk parti, enn personer med lav(ere) sosial klasse*, ikke styrket.

Når det gjelder gjennomsnittlig arbeidstid pr. uke viser den multivariate analysen at dette har betydning for sannsynligheten for medlemskap. Summen av log odds for arbeidstid og kvadrert arbeidstid viser at sammenhengen er ikke-lineær. Den bivariate korrelasjonen viser imidlertid en svak positiv sammenheng mellom antall timer arbeidet, og sannsynlighet for medlemskap øker spesielt for de som jobber mer enn 30 timer i uken. Dette betyr at *H3: Dess mer man jobber, dess mindre sannsynlig er det at man blir medlem av et politisk parti*, ikke er styrket.

Den multivariate analysen viser at tro på egen politisk kompetanse og påvirkning har en positiv effekt på partimedlemskap. Analysen viser at det er ca. 17 prosent økning i sannsynligheten for partimedlemskap pr. enhet på den politiske kompetanseskalaen. Til tross for at korrelasjonen er svak i den bivariate analysen, kan man allikevel se at tendensen er den samme. Dette betyr at man kan anta at egenvurdert politisk kompetanse har en positiv effekt på partimedlemskap og at *H4: En person som har tro på egen politisk kompetanse og påvirkning er mer tilbøyelig til å bli medlem av et politisk parti enn de med mindre kompetanse og som ikke tror de kan påvirke*, derfor styrkes. Dette er også den forventede

effekten, da den teoretiske antakelsen er at høyere politisk kompetanse har en positiv påvirkning på deltakelse.

Religiøs aktivitet viser en positiv effekt på partimedlemskap både i den bivariante- og multivariate analysen. Den multivariate analysen viser at det er 20 prosent økning i sannsynligheten for partimedlemskap pr. møte man deltar på i uken. Man kan dermed si at religiøs aktivitet har en positiv effekt på partimedlemskap, og at *H5: Jo mer aktiv man er i religiøse organisasjoner, dess større sannsynlighet er det for at man blir medlem i et politisk parti*, styrkes. Den teoretiske begrunnelsen for dette er at deltakelse i religiøse organisasjoner sørger for at personer opparbeider seg samfunnskunnskaper som kan øke sannsynligheten for politisk deltakelse

Ved å være politisk interessert øker tilbøyeligheten til medlemskap i et politisk parti betydelig. Dette vises både i den multivariate og den bivariante analysen, slik at *H7: Personer med høyere grad av politisk interesse er mer tilbøyelig til å bli medlem av et politisk parti enn de med lav(ere) politisk interesse*, blir som forventet styrket.

Hvor ofte man diskuterer politikk med venner, familie og arbeidskollegaer er inkludert som en indikator på politisk interesse, og har som tidligere nevnt ingen klar hypotese. Analysen av sammenhengen mellom det å diskutere politikk og partimedlemskap er ikke signifikant. I den bivariante analysen, kan man imidlertid se en klar økning i sannsynligheten for partimedlemskap hvis man diskuterer politikk daglig, sammenlignet med de som diskuterer politikk ofte, mer sjeldent og aldri. Den viser også at det er flest partimedlemmer blant de som diskuterer daglig, sammenlignet med en person som aldri diskuterer politikk. Dette betyr at man kan se en sammenheng mellom partimedlemskap og det å diskutere politikk. Bortsett fra i 1969 er ikke politiske diskusjoner signifikante i de multivariate analysene. Analysene indikerer allikevel at det er større sannsynlighet for medlemskap for de som diskuterer politikk, sammenlignet med de som aldri gjør det. Hvor ofte man diskuterer politikk er som tidligere nevnt tatt med som en indikasjon på politisk interesse, men det kan se ut som indikatoren *politisk interesse* tar hele effekten (se kapittel 5.2).

Den bivariante analysen viser en positiv sammenheng mellom partimedlemskap og tillit til partier og folkevalgte i 2009, noe som også gjenspeiles i den multivariate analysen. Den viser at sannsynlighet for partimedlemskap øker med 11 prosent pr. enhet på tillitsskalaen. Man kan dermed se en sammenheng mellom partimedlemskap og tillit til partier og folkevalgte,

slik at *H8: De som har høy grad av tillit til politiske institusjoner er mer tilbøyelig til å bli medlem av et politisk parti enn de med lav(ere) tillit til politiske institusjoner* blir styrket.

Den multivariate analysen viser at det ikke lenger er en statistisk signifikant sammenheng mellom bosted og partimedlemskap. Dette betyr at bosted ikke har en påvirkning på om man blir politisk medlem, og at *H9: Personer som bor i rurale områder er mer tilbøyelig til å melde seg inn i et politisk parti enn de som bor i urbane områder* ikke blir styrket. Den bivariante analysen viser derimot at det er en større sannsynlighet for medlemskap for de som bor i rurale områder.

Analysene viser at for sivilstatus at det er større sannsynlighet for at gifte personer blir medlem av et politisk parti sammenlignet med ugifte. Den multivariate analysen viser at det er ca. 2,9 ganger så stor sannsynlighet for at en person som er gift blir medlem av et politisk parti, sammenlignet med en som er ugift. Det viser at det er en positiv sammenheng mellom sivilstatus og partimedlemskap, og at *H10: De som er gift er mer tilbøyelige til å melde seg inn i et politisk parti enn de som ikke er gift*, blir styrket.

I 2009 kan man se en økt sannsynlighet for at en kvinne blir medlem av et politisk parti, sammenlignet med en mann basert på den multivariate analysen. Dette samsvarer ikke med den bivariante analysen, men sammenhengen er heller ikke signifikant, hverken i den bivariante eller multivariate analysen. Basert på dette kan man si at *H11: Menn er mer tilbøyelig til å melde seg inn i et politisk parti enn det kvinner er* ikke er styrket.

I den bivariante analysen fremgår det at økende alder har en positiv effekt på partimedlemskap. Det er et flertall som er medlemmer blant de som er over 60 år, og det stiger fra ca. 50 års alder. Den multivariate analysen viser også positiv korrelasjon mellom alder og medlemskap for de over ca. 40 år, og mest for de eldste, slik at *H12: Den eldre generasjonen født før 1945, er mer tilbøyelig til å bli medlem i et politisk parti enn generasjonene født etter 1945*, blir styrket.

Den bivariante analysen for 2009 viser at det er flest medlemmer i de to eldste aldersgruppene. Når man skal se om livsfase kan påvirke partimedlemskap, må man sammenligne med de andre årene. I 1969 og 1981 er det en relativt jevn stigning i medlemskap opp til 50 til 60 år. For 2001 og 2009 er det en tydelig nedgang spesielt i aldersgruppen 24 til 29 år, men også i aldersgruppen 30-39, selv om det her har begynt å stige litt igjen. Dette vises også tydelig i den multivariate analysen (se figur 5.2). Dette er de årene mange etablerer seg og kan bli

offer for den såkalte tidsklemmen der barn og bolig kan være viktigere enn politikk. Basert på de multivariate analysene vil jeg si at *H12.1: Partimedlemskap varierer med livsfase: personer i aldersgruppene 30-39 er mindre tilbøyelig til å bli medlem av et politisk parti enn de andre aldersgruppene* har fått støtte.

Siden *Yrke* og *Sektor* kun er med som kontrollvariabler blir de ikke kommentert her.

For enkelhetens skyld vil jeg kun oppsummere de hypotesene som har blitt styrket i 2009. Den multivariate undersøkelsen viser at personer med høyere utdanning ikke er mer tilbøyelig til å bli medlem av et politisk parti, men det kan virke som dette er misvisende på grunn av alderseffekten. Personer som oppfatter at deltakelse nytter, og personer som er aktive i religiøse organisasjoner, påvirker partimedlemskap positivt. Det samme gjelder også personer med høy grad av politisk interesse. Dess høyere tillit man har til partier og folkevalgte dess større er sannsynligheten for partimedlemskap. Gifte personer er også mer tilbøyelig til å være medlem av et politisk parti, sammenlignet med ugifte. Som forventet er også personer født før 1945 mer tilbøyelig til å være medlem av et politisk parti, sammenlignet med de som er født etter 1945.

5.3.1 Oppsummering av analysene for 1969, 1981 og 2001

I dette avsnittet vil jeg se om hypotesene eventuelt ville fått støtte i 1969, 1981 og 2001, og om dette har endret seg i 2009. Tallene er tatt fra den multivariate analysen.

I analysene fra 1969 antydes det at utdanning hadde en positiv effekt på partimedlemskap, men effekten er ikke signifikant. I 1981, 2001 og 2009 har dette derimot endret seg, og viser at det er større sannsynlighet for medlemskap med lavere utdanningsnivå. Som tidligere nevnt antar jeg at dette skyldes det jeg kaller alderseffekten. Effekten er ikke signifikant i 1981, men i 2001. Dette betyr at hypotesen om utdanning ikke har fått støtte i noen av årene i de multivariate analysene, og til tross for at analysene kan gi inntrykk av at det har skjedd en endring over tid, kan man ikke si dette med sikkerhet så lenge alle effektene ikke er signifikante.

Arbeidsmengde blir det ikke testet for i 1969, men i 1981 og 2001 blir hypotesen om hvorvidt jobbmengden har en negativ effekt på partimedlemskap ikke styrket. Det blir den heller ikke i

2009. Alle analysene antyder at effekten av arbeidstid er svært liten, og at sannsynligheten for medlemskap faktisk øker med økende arbeidsmengde.

Resultatene fra undersøkelsen gjort i 1981 på sosial klasse er også tvetydige når man ser på den bivarierte og multivarierte analysen. Mens den bivarierte analysen viser at det er større sannsynlighet for at en person i middelklassen blir medlem av et politisk parti, sammenlignet med en i arbeiderklassen, viser den multivarierte analysen det motsatte. Den multivarierte analysen for 1969 underbygger derimot den bivarierte analysen, som viser at det er større sannsynlighet for at en i høyere sosial er medlem av et politisk parti. Ingen av disse resultatene er derimot statistisk signifikante. Dette er nødvendigvis ikke et overraskende resultat da Norge aldri har vært et typisk klasseskilleland, selv om det nok var en noe større klassebevissthet i 1969, som også analysene antyder, enn det er nå. Klasseindikatoren er basert på subjektive meninger slik at respondentene nødvendigvis ikke legger det samme i begrepet klasse, og hva hver enkelt legger i begrepet kan også ha endret seg over tid. Selv om det hefter usikkerhet med klassevariabelen har jeg valgt å ta den med for fullstendighetens skyld siden den har vært benyttet i Whiteleys analyse. Dette betyr at hypotesen om sosial klasse ikke ble styrket i 2001, 1981, men at den derimot ville blitt styrket i 1969.

I 2001 har derimot egenvurdert politisk kompetanse ingen effekt på partimedlemskap. I både 1981 og 1969 er det en positiv sammenheng mellom egenvurdert politisk kompetanse og partimedlemskap, men effektene er ikke statistisk signifikante for noen av disse årene. Dette betyr at hypotesen om tro på egen politisk kompetanse og påvirkning kun får støtte i 2009.

Religiøs aktivitet har en positiv påvirkning på partimedlemskap i 1969, 1981 og 2001, noe som gjør at hypotesen blir styrket for disse årene også, som i 2009. Effekten har stort sett vært lik for hvert år.

Politisk interesse, har også som forventet, en tilsvarende påvirkning på medlemskap. Effekten har økt dramatisk fra 1969 til 1981, for siden å ha ligget på et høyt nivå. Det betyr at hypotesen ville fått støtte alle årene i undersøkelsen.

Å diskutere politikk har som tidligere forklart ingen selvstendig hypotese, men i 1969 kan man se fra analysen at det å diskutere politikk har en positiv effekt på partimedlemskap, noe som skiller seg fra de andre årene som det er testet for i denne analysen. Det betyr at dette har endret seg etter 1969.

Effekten av politisk tillit ser ikke ut til å ha hatt noen påvirkning på partimedlemskap i 1969 og 2001, noe det derimot har i 2009. Dette betyr at hypotesen om at høy grad av tillit til partier og folkevalgte påvirker partimedlemskap positivt, ikke ville fått støtte i de foregående årene. I dette tilfellet må det derimot tas et lite forbehold, da spørsmålet som blir brukt i 2009 skiller seg ut fra de foregående årene.

I motsetning til 2009 har bosted har hatt en sterk positiv effekt på partimedlemskap i de andre årene som det er testet for i denne analysen, og hypotesen om at personer som bor i rurale områder er mer tilbøyelige til å bli medlem av et politisk parti har fått støtte i disse årene. Dette betyr at hypotesen om bosted ville fått støtte de nevnte årene, og at det har vært en endring fra de foregående årene til 2009.

En persons sivilstatus har ingen påvirkning på partimedlemskap i de tre foregående årene, noe det har i 2009. Dette betyr at hypotesene ikke ville fått støtte i de andre årene.

Alder har, som i 2009, en påvirkning på partimedlemskap også i 1969. Alder er som tidligere nevnt kun statistisk signifikant i 1969 og 2009. Mellom disse tidsperiodene har derimot tendensen endret seg. I 1969 hadde man en stigning fra aldersgruppen 18-23 og opp til 50-59, før den går ned igjen, mens i 2009 har dette endret seg. Det ser ikke ut til at tidsklemmen ikke har gjort seg gjeldende for de foregående årene. Hypotesen om økende medlemskap med alder ville fått støtte i 1969, mens livsfase ikke ville fått støtte noen av årene.

Kjønn har derimot ingen effekt for noen av årene. I 2001 og 1981 kan man som i 2009 se den samme tendensen til at forskjellene mellom kjønnene viskes ut. De bivariante analysene viser imidlertid at det fortsatt er flere menn enn kvinner er medlemmer. I 1969 viser derimot også den multivariate analysen tydelig at det mer sannsynlig at menn er medlemmer enn kvinner, noe som stemmer godt med den bivariante analysen for dette året. De bivariante analysene viser også at forskjellen mellom menn og kvinner reduseres ved hver av undersøkelsene. Dette betyr at vi har fått en tydelig endring over tid, og at effekten av kjønn er i ferd med å bli borte.

6 Avsluttende diskusjon og konklusjon

6.1 Innledning

Oppsummeringen av funnene i forrige kapittel er gjort for få frem et hovedbilde. Som man kan se er det stor variasjon på variablenes forklaringseffekt. Noen hypoteser ble bekreftet, men flere av variablene man antok fra begynnelsen av ville ha en effekt på partimedlemskap viste seg ikke å ha det. I dette kapittelet vil funnene bli diskutert i lys av teori og tidligere forskning, før det til slutt vil konkluderes med hva som påvirker partimedlemskap basert på denne analysen. Det er viktig igjen å understreke at jeg kun har brukt Whiteleys forklaringsmodeller som et utgangspunkt for denne analysen ettersom det ikke har vært mulig å teste modellene fullt ut. Dette gjør, som jeg vil komme nærmere inn på senere, at man kan vurdere å kalle de for forklaringsvariabler i stedet for forklaringsmodeller i denne sammenhengen. Utgangspunktet for diskusjonen vil være den multivariate logistiske regresjonsanalysen for 2009.

6.2 Forklaringsmodellene

For og lettere kunne få en oversikt, har jeg valgt å inkludere en tabell som sammenstiller de forskjellige forklaringsmodellene til Whiteley; frivillighetsmodellen, modellen for kognitiv engasjement og sosial kapital-modellen, i tillegg til de alternative forklaringsfaktorene. Ved å se på denne tabellen kan man tydeligere se hvilke effekter som er signifikante i 2009 og dermed hvilke hypoteser i hver av modellene som får støtte.

Tabell 6.1 Oppsummering av signifikante effekter i 2009, etter forklaringsmodellene. Signifikans på 10 prosent eller bedre er markert med ✓

Uavhengige variabler	Beskrivelse	2009
Frivillighetsmodellen		
<i>Utdanning</i>		
	Grunnskole	
	Videregående	✓
	Universitet/høyskole	✓
<i>Sosial klasse</i>		
	Arbeiderklassen	-
	Middelklassen	-
<i>Arbeidsmengde</i>		
	Kontinuerlig	✓
<i>Tro på egen politisk kompetanse</i>		
	Intervall	✓
<i>Religiøs aktivitet</i>		
	Intervall	✓
Modellen for kognitivt engasjement		
<i>Politisk interesse</i>		
	Intervall	✓
<i>Diskutere politikk</i>		
	Aldri	
	Mer sjelden	
	Ofte	
	Daglig	
Sosial kapital-modellen		
<i>Tillit til partier og folkevalgte</i>		
	Intervall	✓
<i>Bosted</i>		
	Urban	
	Rural	
<i>Sivilstatus</i>		
	Gift	
	Ugift	✓
	Tidligere gift	
Alternative faktorer		
<i>Alder</i>		
	Kontinuerlig	✓
<i>Kjønn</i>		
	Kvinne	
	Mann	
<i>Yrke</i>		
	Arbeider	
	Lav off. funksj.	
	Lav priv. Funksj	
	Høy off. funksj	
	Høy priv. Funksj	
	Selvs.nædriv-l hj	
	Selvs.nædriv-u hj	
	Primærnæring	
	Andre	
<i>Sektor</i>		
	Privat	
	Offentlig	

6.3 Funn i lys av frivillighetsmodellen

Verba og Nie (1972:13) hevder at utdanning, yrke og inntekt, i stor grad avgjør om man deltar politisk. Heidar og Saglie (2002: 95) argumenterer for at det er lite som tyder på at det er de høyt utdannede som vender seg bort fra partiene. Whiteley har inkludert utdanning i frivillighetsmodellen som et mål på en ressurs som skal påvirke partimedlemskap. Teorien tilsier derfor at økt utdanning fremmer medlemskap. Dette stemmer ikke med min multivariate analyse.

Ser man på forskjellene fra tidligere år, var det vesentlig større forskjell mellom utdanningsgruppene i 1969, men dette har mer eller mindre jevnet seg ut de senere år. Den store forskjellen mellom utdanningsnivåene og partimedlemskap dette året, kan i følge teorien være mangel på informasjon. Tidligere var det slik at informasjon var forbeholdt en elite, gjerne de som tok utdanning, og den nådde ikke ut til alle i samfunnet slik den gjør i dag. Det er i dag mange fler som tar høyere utdanning enn tidligere, noe som også kanskje kan være med på å forklare den reduserte effekten av utdanning. Se forøvrig diskusjon kapittel 5.2.

Personer med privilegerte bakgrunner utvikler positive holdninger og orienteringer, mens individer som er sosialisert i mindre privilegerte miljøer ikke er eksponert for denne stimulansen. Whiteleys analyse viser at det er en positiv sammenheng mellom tro på egen politisk påvirkning og partimedlemskap. At troen på egen politisk påvirkning spiller en vesentlig rolle for at personer melder seg inn i et politisk parti er naturlig å tenke seg. Dette kan gjelde både for personer som er fornøyde med tingenes tilstand og de som er misfornøyde med partienes politikk, slik at de ved å melde seg inn kan påvirke politikken i den retning de ønsker. Denne analysen viser at det er en sammenheng mellom tro på egen politisk påvirkning og partimedlemskap. Det har heller ikke skjedd en vesentlig endring siden 1969.

I litteraturen er ofte religiøs aktivitet vist til som en viktig drivkraft for politisk deltakelse. Personer som enten deltar på gudstjenester eller andre religiøse møter er gjerne i kontakt med andre mennesker som deler deres verdier, og er noe som igjen kan generere partipolitisk deltakelse. Som forventet viste funnene i denne analysen at religiøs aktivitet har en sterk positiv påvirkning på medlemskap. Whiteleys analyse viser også det samme i 2004, at religiøs aktivitet har en positiv effekt på partimedlemskap. Effekten av religiøs aktivitet er noe lavere enn i 1969, men for de andre årene har den holdt seg ganske konstant. Det betyr at religiøs aktivitet har vært, og er fortsatt, en viktig faktor for politisk partimedlemskap.

6.4 Funn i lys av modellen for kognitivt engasjement

I denne modellen er utdanning med som en indikator på en persons forutsetning for å forstå den politiske verden. Dette kan være med å forklare hvorfor flere med høyere utdanning blir medlem, nettopp fordi de forstår det politiske budskapet bedre. Se avsnitt 6.3 for resultater og diskusjon.

Politisk interesse viser seg å ha en sterk effekt på tilbøyeligheten til politisk medlemskap. Dette stemmer også med Whiteleys funn. Effekten har steget betydelig siden 1969. En mulig årsak til denne endringen kan være at den såkalte 68-generasjonens, dvs. den radikale generasjonen av studenter i 1968 og årene etter, politiske interesse har gjort seg utslag i årene etter 1969. Men siden de generelle medlemstallene har gått ned, kan det kanskje indikere at effekten av denne indikatoren er blitt større sammenlignet med de andre indikatorene.

6.5 Funn i lys av sosial kapital-modellen

I følge Whiteley betyr tillit til partier og folkevalgte en økt tilbøyelighet til politisk deltakelse. Den har derfor blitt inkludert for å se om den også fremmer politisk medlemskap. Reeskens og Hooghe (2008:516) skriver om generalisert tillit, som handler om tillit til fremmede og hvordan dette antas å fremme samarbeid og bidra til en følelse av tilhørighet. Har man lite tillit antas man å holde seg vekk fra politiske organisasjonene, men det kan også motivere til endring. Man velger å melde seg inn i et politisk parti fordi man ønsker endring, og vil delta i beslutningene for på den måten å øke sin tiltro til partiene og de folkevalgte. Den multivariate analysen viser at det er en positiv sammenheng mellom tillit til partier og folkevalgte og medlemskap, men sammenlignet med de andre indikatorene er den ikke så sterk. Effekten har imidlertid holdt seg ganske konstant siden 1969.

Forskere som Verba, Nie og Kim (1978), Dahl og Tufte (1973), og fra nyere tider, Morales og Vetter (2007) har i sine undersøkelser drøftet hvorvidt størrelsen på «samfunnet» man bor i har en påvirkning på deltakelse i politiske partier. På den ene siden blir det argumentert for at små samfunn bidrar til å fremme deltakelse fordi informasjonskostnadene er lavere. Det er tettere sosiale nettverk, og innbyggerne er utsatt for et større sosialt press, og mulighetene for påvirkning i politiske prosesser er større. I tillegg ser følelsen av tilhørighet og engasjementet for samfunnet ut til å være større (Dahl og Tufte 1973: 13-14, 42). En motsetning til dette er for eksempel Verba, Nie og Kims' "mobiliseringshypotese". Hypotesen tilsier at større

samfunn innbyr til mer deltakelse og politisk medlemskap. Byer bidrar med et mangfold av varierte interesser og grupper, siden man også har et større mangfold av innbyggere som har forskjellige verdier, tro og mål. Men man kan selvfølgelig også ha ett tett nettverk selv om man bor i rurale områder og omvendt. Bosted er inkludert i analysen fordi det antas at den sosiale kapitalen er svakere i store byer, sammenlignet med små byer. Analysen viser at det er en vesentlig overvekt av personer som bor i rurale områder som er blir medlemmer. Effekten er på samme nivå som i 1969, men var noe høyere i 1981 og 2001.

I Whiteleys analyse er denne effekten derimot negativ. Analysen viser at store byer, eller urbane områder, har en større påvirkning på deltakelse i politiske partier, enn det rurale områder har. Dette strider mot Whiteley egen antagelse.

Enkelte forskere har hevdet at det å være gift og ha barn øker sannsynligheten for politisk deltakelse, fordi det bidrar til sosial integrering og forankring, og fordi det øker interessen for offentlige saker (Booth og Babchuk 1969, i Morales 2009:80). Dette er også Whiteleys utgangspunkt, at gifte personer er en indikator på sosiale bånd som bidrar til å skape sosial kapital (Whiteley 2010:29). Den multivariate analysen støtter denne teorien og viser at en person som er gift har større tilbøyelig til å være medlem av et politisk parti enn en som er ugift.

6.6 Funn fra de alternative faktorene

Økende alder viser seg å ha en positiv påvirkning på medlemskap. Dette kan blant annet bety at Ingelhart får støtte til sin teori om at de som er født etter 1945 engasjerer seg, men at de gjør dette utenom partiene. Effekten av alder har holdt seg på samme nivå gjennom alle årene. Ser man på de bivariante analysene er det interessant å se at medlemstallet for de som er født før 1945 har holdt seg høyt gjennom alle årene som er undersøkt. Vi ser også at det er en reduksjon i medlemstallene for alderen 24 til 39 år i 2001 og 2009. Den såkalte tidsklemmen kan derfor se ut til å ha en påvirkning.

6.7 Samlet vurdering

I Whiteleys analyse var det til slutt modellen for kognitivt engasjement som fikk størst samlet forklaringskraft, etterfulgt av frivillighetsmodellen og sosial kapital-modellen. I denne

analysen kan det se ut som frivillighetsmodellen får mest støtte. Analysene viser at arbeidsmengde har en positiv betydning, og effekten av økt utdanning er svært liten. Dette har endret seg mye siden 1969. Sosial klasse har ingen betydning og trolig av den grunn er det ikke blitt spurt om sosial klasse i 2009. I modellen for kognitivt engasjement har politisk interesse en sterk innflytelse, mens effekten av utdanning er, som nevnt tidligere, ikke særlig sterk. I sosial-kapital modellen er det indikatoren gift og tillit til partier og folkevalgte som har størst betydning. Alle variablene er imidlertid kun på 10 prosent signifikansnivå, som kan være en indikasjon på at disse indikatorene er i ferd med å miste sin forklarings effekt. Dette kan tyde på at spesielt modellen for kognitivt engasjement og sosial kapital-modellen burde vært justert for å passe bedre til dagens samfunn. Frivillighetsmodellen har fortsatt mange signifikante indikatorer som bidrar til partimedlemskap, og disse har endret seg relativt lite over tid.

Ettersom enkelte av variablene som Whiteley har testet ikke var mulig å finne i Valgundersøkelsene, har disse modellene ikke blitt testet fullt ut, noe som er en svakhet ved dette designet. Men modellene ser likevel ut til å bringe oss et stykke på vei om hva som forklarer partimedlemskap på individnivå, fremfor alt hypotesene som er i tråd med frivillighetsmodellen.

6.8 Konkluderende bemerkninger

Denne oppgavens fokus har vært å finne ut av hva som gjør at en person blir medlem av et politisk parti, og om disse faktorene kan ha endret seg over tid i Norge. Etttersom jeg har valgt å ikke følge Whiteleys modeller slavisk, kan det avslutningsvis være naturlig å betegne disse som frivillighetsvariabler, kognitive variabler og sosiale variabler, i stedet for modeller. Til tross for at det har blitt brukt færre variabler, går det allikevel an å trekke en konklusjon. Resultatet fra denne analysen indikerer at frivillighetsvariabler, altså individenes ressurser, har størst forklaringskraft når det kommer til hvem som er medlemmer av politiske partier. Effekten av disse variablene er også de som har endret seg lite over tid. Som tidligere nevnt har det ikke blitt formulert eller testet spesifikke hypoteser om endring isolert sett. Det har allikevel vært mulig å benytte seg av de formulerte hypotesene for å se endringer. Endringene forteller oss at effekten av utdanning har blitt betraktelig svakere siden 1969, og en mulig forklaring til denne nedgangen kan være den økte tilgangen til informasjon og den teknologiske utviklingen. Sosial klasse viser seg ikke å ha betydning, noe som ikke er direkte

overraskende da Norge aldri har vært et typisk klasseskilleland, selv om klassebevisstheten nok var større i 1969, som analysene antyder, enn det er nå. Effekten av kjønn har også endret seg, noe som kan forklares med den nevnte likestillingen.

6.8.1 Veien videre

Opgavens tids- og plassbegrensning har medført en generell begrensning av analysen. Når man studerer demokrati og borgere er det vanskelig å få et utfyllende bilde ved kun å studere partimedlemskap på individ- og mikronivå. For å få hele bildet ville det vært interessant å studere utviklingen også på makronivå men da på tvers av land, samt ta for seg partienes status i det hele. Man kommer ikke bort i fra at hvert enkelt parti kan påvirke til deltakelse i stor grad, ved hjelp av en generell interesse for medlemmer, samt rekrutteringsarbeid.

Samtidig vil det kunne være interessant å bryte analysen helt ned på partinivå for å se på hva som skiller medlemmene på individnivå i hvert enkelt parti. Jeg ser også at det hadde vært svært interessant å gå dypere i personers personlige motivasjon og engasjement for partimedlemskap.

I denne analysen er Valgundersøkelsene fra 1969, 1981, 2001 og 2009 benyttet. Men ved å velge disse årene, er det ikke like lett å se eksakt hvor endringene oppstod. Med andre ord ville det vært interessant å benytte seg av flere år, slik at dette hadde blitt tydeligere. Det som også kan være av interesse å se på videre utvikling av, er virkningen av utdanning, alder og kjønn. Effekten av utdanning ser ut til å være i stor grad påvirket av alder i denne undersøkelsen, og det er som tidligere nevnt verdt at mange av de eldre partimedlemmene ofte kun har grunnskole. Hva vil skje med virkningen av utdanning etter at disse har gått bort? Vil man da se den forventede tendensen at de med høyere utdanning er oftere medlem av et politisk parti? Samtidig vil det også være interessant å se på hvordan alder vil påvirke partimedlemskap isolert sett når de som er født før 1945 er borte. Ettersom effekten av kjønn ser ut til å ha jevnet seg ut, vil det også være interessant å se om denne tendensen holder seg, eller om den har snudd, slik at det blir flere kvinner som blir medlem av et politisk parti.

Til slutt vil det selvfølgelig være interessant å gjenta denne undersøkelsen om en del år, og da inkludere nyere Valgundersøkelser for å se om faktorene fortsetter å endre seg, eller om de i større grad vil passe til nåværende teorier.

Litteraturliste

Adcock, Robert og David Collier (2001): "Measurement validity: A shared standard for qualitative and quantitative research", *American Political Science Review* 95(3): 529 -546

Almendingen, Trond (2007): *Undersøkelse om samfunnsdeltakelse 2004*, Rapport nr.121
http://www.nsd.uib.no/rapport/nsd_rapport121.pdf

Almond, Gabriel A. og Verba, Sidney (1963): *The civic culture: political attitudes and democracies in five nations*. Princeton University Press

Berglund, Frode (1994): *Partiidentifikasjon. En teoretisk og empirisk avhandling*. Hovedoppgave. Institutt for statsvitenskap, Universitetet i Oslo.

Berglund, Frode og Aardal, Bernt (2007): Politisk deltakelse – håp for nye generasjoner?, i Bernt Aardal (red.) (2007): *Norske velgere, en studie av stortingsvalget 2005*. N.W. Damm & Søn AS.

Biezen, Ingrid van, Mair, Peter og Poguntke, Thomas (2011): *Going, going...gone? The decline of party membership in contemporary Europe*. *European Journal of Political Research*

Bille, Lars (2003): Hvem er medlemmerne?, i Lars Bille og Jørgen Elklit (red.) (2003): *Partiernes medlemmer*. Århus: Aarhus Universitetsforlag

Bille, Lars og Elklit, Jørgen (red.) (2003): *Partiernes medlemmer*. Århus: Aarhus Universitetsforlag

Christophersen, Knut-Andreas (2009): *Databehandling og statistisk analyse med SPSS*. Oslo: Unipub

Coleman, James S. (1990): *Foundations of social theory*. Cambridge Massachusetts: Harvard University Press

Dahl, Robert A. og Tufte, Edward R. (1973): *Size and democracy*. California: Stanford University Press

- Dalton, Russel J., Alt, James E., Beck, Paul A., Flanagan og Scott C. (1984): *Electoral Change in Advanced Industrial Democracies: realignment or dealignment?* Princeton, New Jersey: Princeton University Press
- Dalton, Russel J. (2008): *Citizen Politics, Public Opinion and Political Parties in Advanced Industrial Democracies.* Washington D.C: CQ Press
- Dalton, Russel J. og Wattenberg, Martin P, (red.) (2009): *Parties without Partisans, Political change in advanced industrial democracies.* New York: Oxford University Press
- Dalton, Russel J. (2009): The decline of party identification, i Russel J. Dalton. og Martin P. Wattenberg (red.) (2009): *Parties without Partisans, Political change in advanced industrial democracies.* New York: Oxford University Press
- Dalton, Russel J., McAllister, Ian og Wattenberg, Martin P. (2009): The consequences of partisan dealignment, i Russel J. Dalton og Martin P. Wattenberg (red.) (2009): *Parties without Partisans, Political change in advanced industrial democracies.* New York: Oxford University Press
- Duverger, Maurice (1964): *Introduction to the social sciences: with special reference to their methods.* London: George Allen & Unwin
- Duverger, Maurice (1967): *Political Parties.* London: Methuen & Co LTD
- Hague, Rod og Harrop, Martin (2007): *Comparative governments and politics, an introduction.* New York: Palgrave Macmillan
- Haute, Emilie van (ed) (2011): *Partymembership in Europe: Exploration into the anthills of party politics.* Brussel: Editions de l'Universite de Bruxelles
- Heidar, Knut og Svåsand, Lars (red.) (1994): *Partiene i en brytningstid.* Bergen: Alma Mater
- Heidar, Knut og Saglie, Jo (2002): *Hva skjer med partiene?* Oslo: Gyldendal Akademisk
- Heidar, Knut (2006): Party membership and participation, i Richard S. Katz og William Crotty William (ed.) (2006): *Handbook of party politics.* London: Sage Publications
- Hellevik, Ottar (2002): *Forskningsmetode i sosiologi og statsvitenskap.* Oslo: Universitetsforlaget

- Hellevik, Ottar (2004): *Introduction to causal analysis*. Oslo: Scandinavian University Press
- Jenssen, Anders Todal (2011): "Fornuft, følelser og politisk deltakelse", i Bernt Aardal (red.) (2011): *Det politiske landskap, En studie av stortingsvalget 2009*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk
- Katz, Richard S. og Mair, Peter (1992): *Party organizations: a data handbook on party organizations in Western democracies, 1960-90*. London: Sage
- Katz, Richard S. og Crotty, William (ed.) (2006): *Handbook of party politics*. London: Sage Publications
- Kiberg, Dag, Strømsnes, Kristin, Vasstrand, Eirik og Klarén, Katarina (2000): *De norske valgundersøkelsene 1977, 1981, 1985, 1989, 1993 og 1997, Dokumentasjon og frekvenser*, Rapport nr. 117
http://www.nsd.uib.no/rapport/nsd_rapport117.pdf
- Kleven, Øyvind og Normann, Tor Morten (2002): *Om valgundersøkelsene*. Samfunnsspeilet nr.2
<http://www.ssb.no/ssp/utg/200202/04/>
- Krouwel, André (2006): Party models, i Richard S. Katz og William Crotty (ed.) (2006): *Handbook of party politics*. London: Sage Publications
- Lund, Torleif (2002): *Innføring i forskningsmetodologi*. Oslo: Unipub
- Marien, Sofie og Quintelier, Ellen (2011): "Trends in party membership in Europe. Investigation into the reasons for declining party membership", i Haute, Emilie van (ed) (2011): *Partymembership in Europe: Exploration into the anthills of party politics*. Brussel: Editions de l'Universite de Bruxelles
- Midtbø, Tor (2010): *Regresjonsanalyse for samfunnsvitere*. Oslo: Universitetsforlaget
- Milbrath, Lester W. og Goel, M.L. (1977): *Political Participation, How and Why Do People Get Involved in Politics?* Chicago: Rand McNally College Publishing Company
- Morales, Laura (2009): *Joining political organisations, institutions, mobilisation and participation in western democracies*. Colchester: ECPR Press

- Muller Wolfgang C. og Strøm, Kaare (red.)(1990): *Policy, Office or Votes? How political parties in western Europe make hard decisions*. Cambridge: Cambridge University Press
- Narud, Hanne M. og Valen, Henry (2011): *Demokrati og ansvar, politisk representasjon i et flerpartisystem*. Oslo: N.W Damm og Søn
- Norris, Pippa (1999): *Critical citizens: global support for democratic government*. New York: Oxford University Press
- Olivier, J. Eric (2000): "City Size and Civic Involvement in Metropolitan America", *American Political Science Review* 94: 361-73
<http://www.jstor.org/discover/10.2307/2586017?uid=3738744&uid=2129&uid=2134&uid=2&uid=70&uid=4&sid=21101011066623>
- Pallant, Julie (2010): *SPSS Survival Manual*. Berkshire: The McGraw-Hill
- Panbianco, Angelo (1988): *Political parties: organization and power*. Cambridge: Cambridge University Press
- Poguntke, Thomas (2006): Political parties and other organizations, i Richard S. Katz og William Crotty (ed.) (2006): *Handbook of party politics*. London: Sage Publications
- Putnam, Robert D. (1993): *Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press
- Putnam, Robert D. (2000): *Bowling alone: The collapse and revival of American Community*. New York: Simon & Schuster
- Putnam, Robert D. og Feldstein, Lewis M. (2003): *Better Together, restoring the American Community*. New York: Simon & Schuster Paperbacks
- Ringdal, Kristen (2007): *Enhet og mangfold. Samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke
- Scarrow, Susan (1996): *Parties and their Members*. Oxford: Oxford University Press
- Scarrow, Susan (2005): "Political Parties and Democracy in Theoretical and Practical Perspectives, Implementing Intra-Party Democracy". Washington: National Democratic

Institute for International Affairs

http://www.polsci.uh.edu/faculty/scarrow/research/1951_polpart_scarrow_110105.pdf

Scarrow, Susan E. (2009): Parties without members? Party organization in a changing electoral environment, i Russel J. Dalton og Martin P. Wattenberg (red.) (2009): *Parties without Partisans, Political change in advanced industrial democracies*. New York: Oxford University Press

Scarrow, Susan E. og Gezgor, Burcu (2010): *Declining memberships, changing members? European political party members in a new era*. Sage Publications

<http://ppq.sagepub.com/content/16/6/823.full.pdf+html>

Schlozman, Kay Lehman (2002): Citizen Participation in America: What Do We Know? Why Do We Care?, i Ira Katznelson og Helen V. Milner (red.): *Political science. State of the Discipline*. New York: W.W Norton & Company

Skog, Ole-Jørgen (2004). *Å forklare sosiale fenomener. En regresjonsbasert tilnærming*. Oslo: Gyldendal Akademisk

Strømsnes, Kristin (2003): *Folkets makt, medborgerskap, demokrati, deltagelse*. Oslo: Gyldendal Akademisk

Svåsand, Lars (1994): Partienes finansieringsmønster: Fra medlemmenes lommebøker til statsbudsjettet, i Knut Heidar og Lars Svåsand (red.) (1994): *Partiene i en brytningstid*. Bergen: Alma Mater

Tufte, Per Arne (2000). "En intuitiv innføring i logistisk regresjon" Arbeidsnotat 8/2000 Oslo: Statens institutt for forbruksforskning

Uslaner, Eric M. (2006): Political parties and social capital, political parties or social capital, i Richard S. Katz og William Crotty (ed.) (2006): *Handbook of party politics*. London: Sage Publications

Verba, Sidney og Nie, Norman H. (1972): *Participation in America: Political democracy and social equality*. New York: Harper & Row

Verba, Sidney, Schlozman, Kay Lehman og Brady, Henry E. (1995): *Voice and equality: civic voluntarism in American politics*. Cambridge Massachusetts: Harvard University Press

Vetter, Angelika (2007): *Local politics: a resource for democracy in Western Europe? Local autonomy, local integrative capacity, and citizens' attitudes toward politics*. Lexington Books

Wattenberg, Martin P. (2009): The decline of party mobilization, i Russel J. Dalton og Martin P. Wattenberg (red.) (2009): *Parties without Partisans, Political change in advanced industrial democracies*. New York: Oxford University Press

Weber, Max (1964): *The Theory of Social and Economic Organization*. New York: The Free Press

White, John Kenneth (2006): What is a political party?, i Richard S. Katz og William Crotty (ed.) (2006): *Handbook of party politics*. London: Sage Publications

Whiteley, Paul F. (2010): *Is the party over? The decline of party activism and membership across the democratic world*. Essex: Sage Publications

Widfeldt, Anders (1997): *Linking Parties with People?, partymembership in Sweden 1960-1994*. Gøteborg: Gøteborg Studies in Politics 46

Aardal, Bernt (1999): *Velgere i 90-årene*. Oslo: NKS: Forlag

Aardal, Bernt (red) (2003): *Velgere i villrede... En analyse av stortingsvalget 2001*. Oslo: N.W. Damm & Søn AS.

Aardal, Bernt (red.) (2007): *Norske velgere, en studie av stortingsvalget 2005*. Oslo: N.W. Damm & Søn AS.

Aardal, Bernt, Høstmark, Maria, Lagerstrøm, Bengt O. og Stavn, Guro (2007): *Valgundersøkelsen 2005, Dokumentasjon- og tabellrapport, Rapporter 2007/31*
http://www.ssb.no/emner/00/01/rapp_valg/rapp_200731/rapp_200731.pdf

Aardal, Bernt (red) (2011): *Det politiske landskap, En studie av stortingsvalget 2009*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk

Appendiks

Utdanning

Tabell A .1 Antall medlemmer pr. kategori for utdanning 1969, 1981, 2001 og 2009.

	Grunnskole	Videregående skole	Universitet/høyskole	Total
1969(N=1595)	74	140	45	260
1981(N=1567)	73	143	47	263
2001(N=2029)	23	89	47	159
2009(N=1755)	19	44	64	127

Sosial klasse

Tabell A .2 Antall medlemmer pr. kategori for sosial klasse 1969, 1981 og 2001.

	Arbeiderklasse	Middelklasse	Total
1969(N=1361)	126	104	230
1981(N=1371)	118	124	242
2001(N=1907)	60	92	152

Politisk interesse

Tabell A .3 Antall medlemmer pr. kategori for interesse for politikk i 1969, 1981, 2001 og 2009.

	Overhode ikke intr. ¹	Lite interessert	Ganske interessert	Meget interessert	Totalt
1969(N=1592)	-	55	156	49	260
1981(N=4591)	-	29	168	70	267
2001(N=2042)	0	23	97	40	160
2009(N=1778)	1	13	68	46	128

Tabell A.4 Antall medlemmer pr. kategori for diskutere politikk i 1969, 1981, 2001 og 2009.

	Aldri	Mer sjelden	Ofte	Daglig	Total
1969(N=1474)	21	67	74	89	251
1981(N=1582)	33	53	84	97	267
2001(N=2041)	7	22	75	56	160
2009(N=1777)	2	21	42	63	128

Bosted

Tabell A.5 Antall medlemmer pr. kategori for bosted i 1969, 1981, 2001 og 2009.

	Urban	Rural	Total
1969(N=1595)	140	120	260
1981(N=1591)	153	114	267
2001(N=1853)	89	63	152
2009(N=1678)	68	53	121

Sivilstatus

Tabell A .6 Antall medlemmer pr. kategori for sivilstatus i 1969, 1981, 2001 og 2009.

	Gift	Ugift	Tidligere gift	Total
1969(N=1595)	204	53	3	260
1981(N=1584)	206	32	28	266
2001(N=2030)	117	37	5	159
2009(N=1763)	99	22	7	128

Kjønn

Tabell A.7 Antall medlemmer pr. kategori for kjønn i 1969, 1981, 2001 og 2009.

	Kvinne	Mann	Total
1969(N=1595)	86	174	260
1981(N=1591)	105	162	267
2001(N=2042)	60	100	160
2009(N=1778)	54	74	128

Alder

Tabell A.8 Antall medlemmer pr. kategori for alder i 1969, 1981, 2001 og 2009.

	18-23	24-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70+	Total
1969(N=1589)	6	15	33	70	66	46	23	259
1981(N=1591)	16	25	48	54	46	50	28	267
2001(N=1589)	12	5	20	31	37	34	21	160
2009(N=1778)	10	6	16	18	21	33	24	128

Yrke

Tabell A.9 Antall medlemmer pr. kategori for yrke i 1969, 1981, 2001 og 2009.

	Arbei- der	Lav off. funksj.	Lav priv. funksj.	Høy off. funksj.	Høy priv. funksj.	Selvst. Nærdr.- m/hj.	Selvst. Nærdr- u/hj.	Primæ- rnær	Andre	Total
1969 (N=1529)	87	34	14	29	14	11	3	62	-	254
1981 (N=1591)	82	38	28	19	23	12	24	21	20	267
2001 (N=2042)	23	28	17	24	25	3	15	13	12	160
2009 (N=1778)	9	26	13	31	18	7	7	5	12	128

Sektor

Tabell A.10 Antall medlemmer pr. kategori for sektor 1969, 1981, 2001 og 2009.

	Privat	Offentlig	Total
1969(N=1354)	116	113	229
1981(N=1232)	164	61	225
2001(N=1546)	55	60	115
2009(N=1378)	37	59	96

Alder og utdanning

Tabell A.11 Antall medlemmer utdanning og per aldersgruppe

	18-23	24-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70+	Total
Grunnskole	4	0	0	0	1	8	6	19
Videregående	6	1	4	5	9	10	19	44
Universitet/høyskole	0	5	11	13	11	15	9	64